

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

AVŞAR, ŞABANÖZÜ VE ÇİLE DAĞI (POLATLI / ANKARA)
ARASINDA KALAN BÖLGENİN
ETNOBOTANİK ÖZELLİKLERİ
Hacer AYANDIN
YÜKSEK LİSANS TEZİ
BİYOLOJİ ANABİLİM DALI
KONYA - 2010

ÖZET**Yüksek Lisans Tezi****AVŞAR, ŞABANÖZÜ VE ÇİLE DAĞI (POLATLI / ANKARA)
ARASINDA KALAN BÖLGENİN ETNOBOTANİK ÖZELLİKLERİ****Hacer AYANDIN****Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü****Biyoloji Anabilim Dalı****Danışman: Yrd. Doç.Dr. Osman TUGAY****2010, VI +94 Sayfa****Jüri: Prof. Dr. Hüseyin DURAL****Jüri: Yrd.Doç.Dr. Osman ÇARDAK**

Bu çalışma Avşar, Şabanözü ve Çile Dağı bölgesinde 2008-2010 yılları arasında yapılan etnobotanik bir araştırmadır. Araştırma alanında halkın gıda, ilaç, yem, yakacak ve diğer amaçlarla yararlandığı bilgiler ortaya konmuştur. Yapılan çalışmada 58 familya ve 172 cinse ait 205 bitkisel materyal toplanmıştır. Örnek alınan bitkiler arasında 84 gıda, 53 yem, 29 ilaç, 12 el sanatları ve 10 yakacak kullanımın yanı sıra 102 bitkininde farklı alanlarda yararlı oldukları belirlenmiştir. İçerdikleri bitki sayısına göre büyük familyalar sırayla Compositae (Asteraceae) 26, Rosaceae 20, Leguminosae (Fabaceae) 18, Labiatae (Lamiaceae) 13, Gramineae (Poaceae) 9, Umbelliferae (Apiaceae) 8, Liliaceae 7, Cruciferae (Brassicaceae) 6, Boraginaceae 6 ve Solanaceae 6'dır.

Anahtar kelimeler: Etnobotanik, Avşar, Şabanözü, Çile Dağı, Polatlı, Ankara

ABSTRACT**Master Thesis****THE ETHNOBOTANIC CHARACTERISTICS OF THE REGION AMONG
AVŞAR, ŞABANÖZÜ AND ÇİLE MOUNTAIN (POLATLI / ANKARA)****Hacer AYANDIN****Selçuk University****Graduate Scholl of Natural and Applied Sciences****Deparment of Biology****Supervisor: Assoc.Prof.Dr. Osman TUGAY****2010, VI + 94 Page****Jüri: Prof. Dr. Hüseyin DURAL****Jüri: Asist.Prof.Dr. Osman ÇARDAK**

This study is related to etnobotany work realized at the Avşar, Şabanözü and Çile Dağı Region between 2008-2010 years. Plants used for food, medicine, animal food, heating and similar purposes by th residents in research area, are documented. In the realized study, 205 plant materials have been collected relevant in 58 families and 172 genus. Among the sampled plants 84 food, 53 foddors, 29 medicinal, 12 handicraft, 10 fuel plants, and about 102 plants with various uses were recorded. The largest families according to the number of plant that in the research area are as follows: Compositae (Asteraceae) 26, Rosaceae 20, Leguminosae (Fabaceae) 18, Labiatae (Lamiaceae) 13, Gramineae (Poaceae) 9, Umbelliferae (Apiaceae) 8, Liliaceae 7, Cruciferae (Brassicaceae) 6, Boraginaceae 6 and Solanaceae 6.

Key Words: Ethnobotany, Avşar, Şabanözü, Çile Dağı, Polatlı, Ankara

ÖNSÖZ

Tez çalışmalarım sırasında başta bana her zaman yol gösteren ve destek olan danışman hocam Sayın Doç.Dr. Osman TUGAY'a, alan çalışmalarım ve bitkilerin yöresel isimleri, kullanım alanları ve bunların teminini sağlayan kişilerden özellikle canım annem Semiha AYANDIN'a (1946), Sebahattin AYDIN'a (1956), Hamza AYANDIN'a (1965) ve ek listede adını verdiğim misafirperver Avşar ve Şabanözü halkına teşekkür ederim. Ayrıca bu çalışmam da bana yardımcı olan kardeşlerim ve Barış ALAGÖZ'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tezin özellikle yazımı sırasında yardımlarını gördüğüm S.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi Deniz ULUKUŞ'a teşekkürü bir borç bilirim.

Ocak, 2010

Hacer AYANDIN

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖZET.....	III
ABSTRACT.....	IV
ÖNSÖZ.....	V
1. GİRİŞ.....	1
2. MATERYAL VE METOT.....	6
3. ARAŞTIRMA ALANININ DURUMU.....	7
3.1. Coğrafi Durumu.....	7
3.2. Çalışma Alanındaki Büyük Toprak Grupları.....	9
3.3. Çalışma Alanının Jeolojisi.....	9
3.4. Araştırma Bölgesinin İklim Özellikleri.....	12
4. ARAŞTIRMA BULGULARI.....	16
5. SONUÇ VE TARTIŞMA.....	74
6. KAYNAKLAR.....	92
EK-1. Kaynak Kişiler ve Bilgileri.....	94

1. GİRİŞ

Ülkemiz, Asya ile Avrupa kıtaları arasında bir geçiş bölgesi olan, Akdeniz, İran-Turan ve Avrupa-Sibirya fitocoğrafik bölgelerinin bulunduğu, her bir bölgesinde bulunan çok önemli bitkileri ile önemli bir konumda bulunmaktadır.

Ethnos (millet) ve Logos (bilim) kelimelerinin bir araya gelmesiyle oluşan etnoloji, farklı insan topluluklarının dağılımı ve ilişkilerini inceleyen bir bilim dalıdır. Botanik ise bitki bilimidir. Etnoloji ve Botanik bir araya geldiğinde oluşan Etnobotanik bilimi, geniş anlamda farklı insan toplulukları ile onların kullandıkları bitkiler arasındaki etkileşimi ifade eder.

Tıp ve eczacılığın günümüze kadar yaygın olmadığı geçmişten günümüze kadar insanoğlu bitkileri çok farklı amaçlarla kullanmıştır. Bu bitkilerin bazılarının tarımı yapılırken bazılarının ise doğal olarak toplanarak tüketimi yapılmaktadır. Gıda, hayvan yemi, ilaç, el sanatları, yakacak gibi çok farklı amaçlarla kullanılan bitkiler günümüzde çok önemli bir yer tutarken hayatımızın vazgeçilmez bir parçaları olmuşlardır.

Bununla birlikte teknoloji, tıp ve eczacılığın gelişmesiyle doğal bitkilerin kullanımı gün geçtikçe azalmaya ve unutulmaya başlanmış, hatta bu kullanımların derlenip bir yerlerde not edilmemesi sebebiyle bilen kişilerle toprak altına gömülmüştür. Bu bakımdan etnobotanik çalışmalar çok önemli olup geçmişten günümüze bitki kullanımlarının sağlıklı bir şekilde aktarılması için önemli rol oynamaktadır.

Türkiye Florasına göre ülkemizde 11016 bitki taksonu yetişmektedir (Güner ve ark. 2000). Bu bitkilerin 500 kadarı tıbbi amaçla kullanılmaktadır (Baytop 1984).

Avşar Köyü'nün kuruluşu, 1912 yılında Bosna-Hersek'ten gelen Boşnak ailelerin bu bölgeye yerleşmesi ile başlar ve "Burhaniye" adını alır. Daha sonraki yıllarda köyün ismi Avşar olarak değiştirilir. 1530 yılı belgelerinde ise Bacı kazasına bağlı "Afşar" mezrası bulunmaktadır (http://www.polatliforum.com/polatli_avsar-koyu.html).

Şabanözü Köyü, Osmanlı döneminde, 1463 yılından itibaren Ankara Sancağı Bacı kazasına bağlı büyük bir köydür. Köy ismini köyün dere kenarında bulunan

Şaban Dede türbesinden almaktadır (http://www.polatliforum.com/polatli_sabanozu-koyu.html).

Yapılan bu çalışma sırasında yörede bulunan insanların kullandıkları bitkilerin fotoğrafları çekilmiş ve birkaç örnek toplanarak preslenmiştir. Ayrıca bitkilerin yerli halk tarafından nasıl kullandıklarına dair bilgiler kaynak kişilere dayanarak not edilmiştir.

Çalışma alanımıza yakın flora ve etnobotanik çalışmalar şunlardır:

Başkaraağaç (1982) Çile Dağı'nın Florası adlı bir Yüksek Lisans tezi yapmış, bu çalışmada zaman zaman Avşar ve Şabanözü Köylerindende bitki toplama çalışmaları yapmış. Yapılan arazi çalışmaları sonucu 422 bitki türü adlandırılmıştır. Toplanan bitkilerin 2'si Gymnosperm, 420'si Angiosperm, Angiospermilerin 376'sı Dikotiledon, 44 tanesi ise monokotiledondur.

Sayar ve arkadaşları (1995) "Muğla (Türkiye) İlindeki Bazı Türlerin Etnobotanik Özellikleri" adlı çalışmasında yörede yayılış gösteren bazı tıbbi ve aromatik bitkilerin listesi Türkçe isimleri verilmiştir.

Sayar ve Ark. (1995) "Muğla (Türkiye) İlindeki Bazı Türlerin Etnobotanik Özellikleri" adlı makalesinde Muğla çevresinde etnobotanik tarama sonucunda yörede yayılış gösteren bazı tıbbi ve aromatik bitkilerin listesi ve Türkçe isimleri ile birlikte kullanılan kısımları verilmiştir.

İlçim ve Varol (1996) "Hatay ve K.Maraş (Türkiye) İlindeki Bazı Bitkilerin Etnobotanik Özellikleri" adlı makalelerinde Hatay ve K.Maraş illerinde yaptıkları çalışmalar sonucunda gıda maddesi olarak 21, tedavi amacıyla 16, boya elde etmede 4 ve değişik amaçlarla kullanılan 9 bitki listesini vermişlerdir.

Vural ve Ark. (1997) "Çiçekdağı (Kırşehir) ve Çevresinin Etnobotanik Özellikleri" adlı makalesinde Çiçekdağı ve çevresinde yaptıkları floristik çalışmalar sırasında bazı bitkilerin yöresel isimleri ve kullanım şekilleri derlenerek verilmiştir.

Duran (1998) "Akseki (Antalya) İlçesindeki Bazı Bitkilerin Yerel Adları ve Etnobotanik Özellikleri" adlı makalesinde Akseki yöresinde yayılış gösteren bazı bitkilerin çeşitli amaçlara yönelik kullanımları ve yerel isimlerini vermiştir.

Ertuğ (1999) “Orta Anadolu’da El Sanatlarında Kullanılan Bitkiler” adlı çalışmasında Aksaray ilinde Melendiz Suyu civarındaki köylerde yapılan bir çalışmada 300 bitkinin yerel adları ve kullanımları belirlenmiştir.

Altınözlü ve Vural (2000), İmrahor (Ankara) Vadisi Florası adlı çalışmasında bölgeden 70 familyaya ait 550 tür tespit edilmiştir. Endemiklerin toplam floraya oranı % 9.1’dir. Fitocoğrafik bölgelerin oranı ise: İran-Turan % 20.4, Akdeniz % 5.1, Avrupa-Sibirya % 6’dır.

Duran ve arkadaşları (2001) “Balıkesir Yöresinde Yenen Yabani Meyveler ve Etnobotanik Özellikleri” adlı çalışmasında Balıkesir yöresinde yayılış gösteren bazı bitkilerin çeşitli amaçlara yönelik kullanımları ve yerel isimlerini vermiştir.

Şimşek ve Ark. (2001) “Gölbaşı’nda Yabani Bitkilerin Kullanılış Amaçları ve Şekilleri Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışmasında Gölbaşı’nda yaşayan ailelerden yabani bitkileri kullanım amaçları ve şekilleri anket yapılarak verilmiştir. Çalışma sonucunda bireylerin % 87.7’sinin gıda ve tedavi amacıyla bitkileri kullandığı tespit edilmiştir. En çok tüketilen bitkiler madımak [*Polygonum cognatum* Meissn.], yemlik [*Scorzonera caba* (C.A.Mey.) Hoffm. var. *radicosa* (Boiss.) Chamb.], ısırganotu [*Urtica dioica* L.], ebegümeci [*Malva neglecta* Wallr.], efelek [*Rumex crispus* L.] olarak belirtilmiştir.

Ocak ve Türe (2001), Osmangazi Üniversitesi Meşelik Kampus Alanı’nın Florası Adlı çalışmasında bölgeden 53 familyaya ait 340 tür tespit edilmiştir. Endemiklerin toplam floraya oranı % 9’dur. Fitocoğrafik bölgelerin oranı ise: İran-Turan % 17.8, Akdeniz % 6.1, Avrupa-Sibirya % 4.8’dir.

Soydemir ve Aytaç (2003), Bayındır Barajı (Ankara) ve Çevresinin Florası Adlı çalışmasında bölgeden 75 familyaya ait 490 takson tespit edilmiştir. Endemiklerin toplam floraya oranı % 9.6’dır. Fitocoğrafik bölgelerin oranı ise: İran-Turan % 18.3, Akdeniz % 5.1, Avrupa-Sibirya % 6.1’dir.

Akçiçek ve Vural (2003) “Kumalar Dağı (Afyon) ve Çevresindeki Bazı Bitkilerin Yöresel Adları ve Etnobotanik Özellikleri” adlı çalışmasında Kumalar

Dağı yöresinde yayılış gösteren bazı bitkilerin çeşitli amaçlara yönelik kullanımları ve yerel isimlerini vermiştir.

Ertuğ (2004) “Bodrum Yöresinin Yeneni Yabani Bitkileri” adlı makalesinde Bodrum çevresinden 770 bitki örneğinin toplanması sonucunda 400 bitkinin isimlendirmesi yapılmış ve bunların kullanım şekillerini halkın yardımıyla tespit etmiştir. Bu çalışmada yenilen ve içilen bitkiler grubunda bulunan 179 bitkinin listesini vermiştir.

Köse ve Ocak (2004), Emirdağları Kuzey Yarısı Florası Adlı çalışmasında bölgeden 70 familyaya ait 495 takson tespit edilmiştir. Endemiklerin toplam floraya oranı % 15.9’dur. Fitocoğrafik bölgelerin oranı ise: İran-Turan % 17.9, Akdeniz % 8.8, Avrupa-Sibirya % 5.4’dür.

Yıldız ve Ekim (2004), Böbrek Dağı’nın Florası Adlı çalışmasında bölgeden 64 familyaya ait 554 takson tespit edilmiştir. Endemiklerin toplam floraya oranı % 11.5’tir. Fitocoğrafik bölgelerin oranı ise: İran-Turan % 25.2, Akdeniz % 7.6, Avrupa-Sibirya % 6.7’dır.

Sağiroğlu ve Duman (2004), Karlık Tepesi ve Çevresinin (Çankırı) Florası Adlı çalışmasında bölgeden 55 familyaya ait 365 takson tespit edilmiştir. Endemiklerin toplam floraya oranı % 16’dır. Fitocoğrafik bölgelerin oranı ise: İran-Turan % 27.7, Akdeniz % 3.6, Avrupa-Sibirya % 4.1’dır.

Tugay ve Ark. (2005) “Başarakavak Kasabası’nın Bazı Faydalı Bitkileri” adlı çalışmasında Başarakavak’ta 43 familya ve 113 cinse ait 135 takson için yörede kullanılan Türkçe isimleri ve kullanım şekilleri verilmiştir.

Ocak ve Başar (2006), Eskişehir’in Doğal Soğanlı Florası Adlı çalışmasında bölgeden 3 familyaya ait 70 takson tespit edilmiştir. Endemiklerin toplam floraya oranı % 28.6’dır. Fitocoğrafik bölgelerin oranı ise: İran-Turan % 26.8, Akdeniz % 32.8, Avrupa-Sibirya % 9.7’dır.

Güner ve Duman (2006), Nallıhan Ankara Kuş Cenneti Florası Adlı çalışmasında bölgeden 67 familyaya ait 355 takson tespit edilmiştir. Endemiklerin

toplam floraya oranı % 18'dir. Fitocoğrafik bölgelerin oranı ise: İnan-Turan % 27.9, Akdeniz % 9.6, Avrupa-Sibiryaya % 4.5'tir.

Karataş (2007) "İlgaz (Çankırı) Dağı'nın Etnobotaniğı adlı çalışmasında bölgede 62'si yiyecek, 25'i tıbbi amaçlı, 12'si çay, 4'ü baharat, 4'ü süs bitkisi ve 20'si çeşitli amaçlarla olmak üzere 44 familyaya ait toplam 100 takson ile ilgili bilgiler verilmiştir.

2. MATERYAL VE METOT

Araştırma materyalini 2008-2009 yılları arasında yapılan arazi çalışmaları sonucunda toplanan bitki örnekleri oluşturmaktadır. Bitkilerin değişik vejetasyon devrelerine rastlayan Mart-Eylül ayları arasında yapılan arazi çalışmaları sonrasında toplanan bitkiler arazide numaralandırılıp preslenmiş ve yaygın herbaryum tekniklerine göre kurutulmuştur. Bitki örneklerine ait kullanım bilgileri yörede yaşayan insanlardan faydalanılarak not edilmiştir.

Araştırma bölgesinin iklimi ile ilgili veriler Çile Dağlarının (Polatlı) Florası'ndan temin edildi (Başkaraağaç 1982).

Araştırma alanındaki coğrafik ve genel bilgiler Tarih İçinde Polatlı (Erdoğan, 2007) ve "<http://www.polatliforum.com>" adlı internetsitesinden alınmıştır.

Araştırma alanının jeolojisi ile ilgili bilgiler Çile Dağlarının (Polatlı) Florası'ndan temin edildi (Başkaraağaç 1982).

Toplanan bitki örnekleri teşhis edilirken Davis tarafından yazılan "Flora of Turkey" adlı eserden faydalanılmıştır (Davis 1965-1988; Davis ve ark. 1988; Güner ve ark. 2000).

Ayrıca bitkilerimiz Selçuk Üniversitesi Fen Fakültesi KNYA Herbaryumu'nda bulunan bitkilerle karşılaştırılmıştır. Bitkilerin tür isimleri yazılırken sadece geçerli olan tür adı ve otör dikkate alınıp sinonimler belirtilmemiştir. Etnobotanik bitkilerle ilgili bilgilerin yazılmasında şu sıra takip edilmiştir; Familya adı, latince adı, yerel adı, lokalitesi, yörel kullanımı ve genel kullanımları. Teşhisi yapılan taksonların tezimizde veriliş sırası familya isimlerine göre alfabetik olarak yapılmıştır.

Etnobotanik bilgiler için faydalandığımız kaynak kişiler Ek-1'de çizelge halinde verilmiş olup, kaynak kişi numaraları yöresel kullanım sonunda parentez içinde verilmiştir.

3. ARAŞTIRMA ALANININ DURUMU

3.1. Coğrafik Durumu:

Avşar Köyü

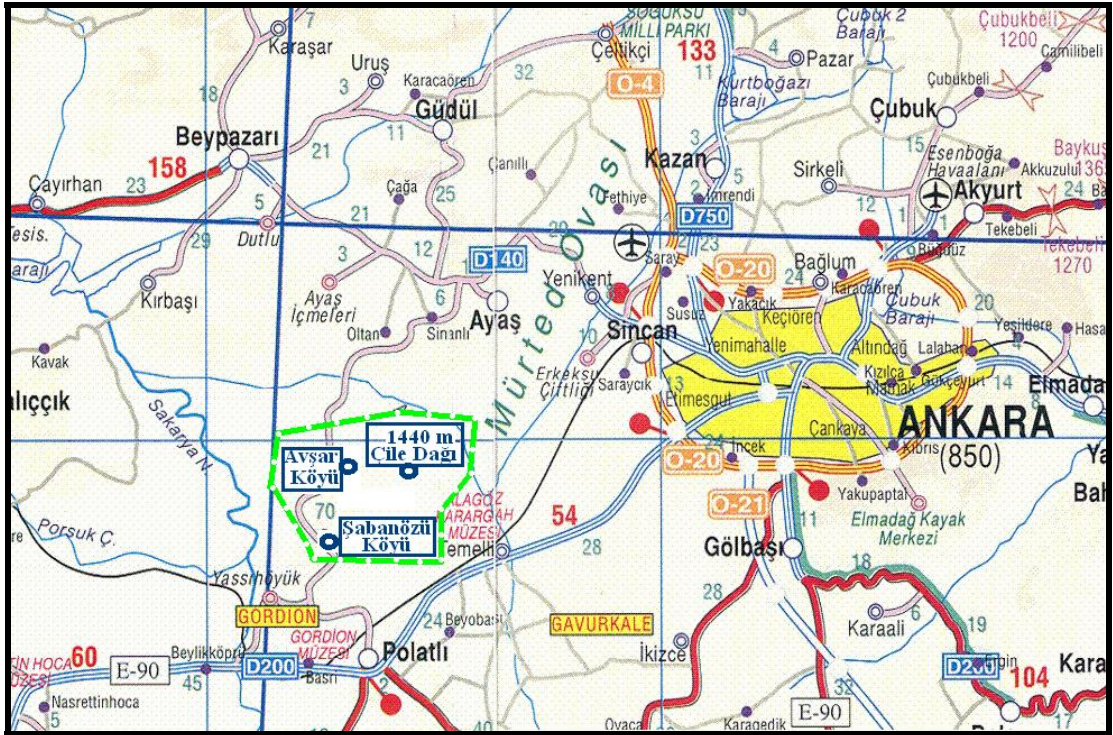
Çile Dağı yamaç eteklerinde, Ayaş-Polatlı karayoluna 5 km, ilçe merkezine 32 km uzaklıktadır. Yayla tipi yerleşme olan köy, Şabanözü, Oğuzlar, Müslüm, Karaahmet ve Hacituğrul köyleri ile komşudur. 12 haneli ve 59 nüfuslu olan köy, 1912 yılında Bosna-Hersek'ten gelen Boşnak ailelerinin yerleşmesi ile kurulur ve Burhaniye adını alır. Daha sonraki yıllarda Avşar olarak değiştirilir. 1530 yılı belgelerinde ise Bacı kazasına bağlı "Afşar" mezrası bulunmaktadır. Yerleşmede 1944 yılında yapılan cami, köy konağı, içme suyu ve kanalizasyon şebekesi bulunmaktadır. Kuşşivri tepe ve Hırsızkayaşı tepesi gibi yükseltiler bulunan yörede Dutderesi akarsuyu vardır. Bölgede buğday, arpa, nohut, mercimek ve ayçekirdeği, bahçelerde ise kayısı, erik, vişne, elma, ayva, armut, dut ve ihtiyaca göre sebze yetiştirilir. Koyun, keçi ve yerli ırk sığır besiciliği yapılır. Boşnak geleneğinin hakim olduğu köyde ekmek olarak bazlama ekmeği yenir. Geleneksel yemekleri ise Boşnak böreği, dilanik ve kaçamaktır. Yörede meşe ve fundalıklar görülür (Erdoğan, 2007).

Şabanözü Köyü

Ayaş-Polatlı kara yolu üzerinde, ilçenin kuzeybatısında, Çile Dağı güneybatı yamaç eteklerindeki kaynak sularından beslenen ve Sakarya Irmağı'na karışan Şabanözü Deresi köyün yakınından geçer. Müslüm, Avşar, Hacituğrul, Yağmurbaba, Çimenceğiz, Çekirdeksiz, Karacaahmet ve Yassihöyük köyleri ile komşudur. İlk Tunç Çağı'ndan itibaren iskân gören bölgede, Ayaş-Polatlı karayolunun hemen kenarında Şabanözü Köyü'ne 5 kilometre kala solda iki höyük vardır. Höyük kuzeyinde sur duvarı kalıntıları yüzeyinde yapılan araştırmalarda Eski Tunç, Demir ve Roma çağlarına ait seramik parçalarında rastlanmıştır. Antik Roma Yolu güzergâhı üzerinde bulunan köyde Avşar Köyü sınırında Galat dönemine ait bir kale kalıntısı bulunmaktadır. Osmanlı döneminde, 1463 yılından itibaren Ankara Sancağı Bacı kazasına bağlı büyük bir köydür. 1530 yılı Tapu Tahrir Defteri'nde Şabanözü Köyü 76 haneli, 417 nüfuslu bir yerleşmedir. Şabanözü mezrası adında ayrı bir yaylak da mevcuttur. Şabanözü Deresi kenarında "Şaban Dede" türbesi vardır. 1926 yılında Zir nahiyanesine bağlı olan köy, 135 haneli ve 481 nüfusludur. Aynı yıl

Polatlı ilçesine bağlıdır. 1975 yılında 1303 nüfuslu ve PTT Acentesi olan bir yerleşmedir. 2000 yılında ise 301 hane ve 2226 nüfusludur. Hikmet Ulubay Bölge Yatılı İlköğretim Okulu, Sağlık Ocağı, Kur'an Kursu, Halk Eğitim Kursları, çok amaçlı köy konağı, 2 kahvehane, 2 bakkal, 1 benzin istasyonu, Sulama ve Kalkınma Kooperatifi bulunan köy büyük bir kasaba durumundadır. Kuru ve sulu tarım yapılan yörede özellikle buğday, arpa, yulaf, nohut, mercimek, pancar, ayçiçeği, soğan ve kavun-karpuz ekimi yapılır. Bahçelerde üzüm, elma, ayva, armut, kayısı, erik, şeftali, kiraz, dut, badem, ceviz ve iğde ile ihtiyaca göre sebze yetiştirilir. Koyun, keçi, yerli ve ithal sığır et besiciliği yapılır. Yörede meşe, ahlat, kavak, çam ve söğüt ağaçları görülür. Türkmen geleneğinin hakim olduğu kasabada kuru fasulye, tarhana çorbası ve bazlama geleneksel yemeklerdir (Erdoğan, 2007).

Çalışma alanındaki tek dağ Polatlı, Ayaş, Temelli ve Sakarya nehri arasında 1440 m'ye kadar yükselen Çile Dağı'dır. Bu dağ Çalibaba Tepesi (1289 m), Kale Tepesi (1100 m) ve Dua Tepesi'nden (1100 m) oluşmaktadır. Çalışma alanımıza giren kısım Şabanözü ve Avşar bölgesindeki Çile Dağı'nın Kale Tepesi ve Çalibaba Tepesi'dir.

Şekil 3.1.Çalışma alanının coğrafi durumu

3.2. Çalışma Alanındaki Büyük Toprak Grupları

Ülkemizde coğrafi bölgelerimizdeki iklim değişikliklerine bağlı olarak toprak tipleride değişmektedir. Tarım hayvancılık ormancılık gibi faaliyetler üzerinde etkili olan toprak örtüsü anakayanın zamanla aşınması sonucu oluşur. Toprak örtüsünün tam olarak ortaya çıkmasında kayanın yapısı, sıcaklık ve yağış çok önemlidir.

3.3. Çalışma Alanının Jeolojisi

Araştırma alanımızda temeli oluşturan en eski formasyonlar paleozoik devre aittir. Bu formasyonlar arasında şistler ve grovaklar yer teşkil ederler. Fakat araştırma alanının büyük bir bölümünü çakıltası, kil, marn, kireç taşı oluşturur. Kuaterner oluşumları ise çöküntü alanlarında depolanmıştır (Başkaraağaç 1982).

PALEOZOİK

Paleozoik devre ait birimler çalışma alanımızın en kuzeyinde yer almaktadır. Fakat oldukça az yer kaplarlar. Paleozoik'i saha içerisinde genellikle şistler ve grovaklar teşkil eder. Şist ve grovak serisi bölgede aşağıdan yukarı doğru yeşil kloritli, glikojenli şistler, fillat, mikalı killi şistler ve grofitli şistler olarak dizilirler. Hemen hepsi metamorfizma geçirmişlerdir (Başkaraağaç 1982).

MEZOZOİK

Jura

Jura formasyonları Ankara ve çevresinde oldukça yaygındır. Araştırma alanı içinde özellikle kuzey bölgelerde izlenir. Karayatak tepesi, Karşak tepesi yöresinde paleozoik birimler üzerinde taban konglemerası oturmaktadır. Bu bölgelerde paleozoik çakıllar bulunmakla birlikte üst kısımlara doğru gidildikçe marntgre

tekrarlanması ile kırmızı,esmer,pembe renkli kalkerli grelere geçer ve alana hakim olmaya başlarlar.Bu birim içinde plâketli kalkerler bulunur (Başkaraağaç 1982).

Kretase

Araştırma alanı içerisinde kretase çok az alanlarda gözlenmektedir. Sadece Malı köyünün batısında izlenen kretase formasyonları genellikle fliş seviyesinde olup, alt seviyeleri plaketli kalkerler üzerinde oturmaktadır (Başkaraağaç 1982).

JENOZOİK

Paleosen-Eosen

Genellikle Polatlı ilçe merkezinde üst kretase ile beraber bir fliş seviyesi oluşmuştur. Bu fliş bazen lutesene kadar devam eder. Bu seriler bazı yerlerde Permo-trias kalkerleri ve jura üzerinde oturmakta olup Neojen gülsel tortullar altına dalmaktadır. Araştırma alanında özellikle Polatlı ilçe merkezinde alttan üste doğru algli bryozoeli kalkerler, konglomeralar, gri ve beyaz konglomeralı kalkerler, beyazımsı marnlar dizilmektedir (Başkaraağaç 1982).

Neojen

Çalışma alanı içerisinde oldukça geniş alanlara yayılmıştır. Genel litolojisi göl kalkerleri, marn, kil, tuf ve iri klastik sedimanlardır. Batıda Sakarya nehri vadisine doğru kırmızı alacalı gre konglomeralar paleozoik seviyesi neojen tabanını oluştururlar.Üst seviyeler ise genellikle marnlı, kalkerli, kil-marnlı şeklini korurlar (Başkaraağaç 1982).

Kuaterner

Kuaterner dar ve küçük göllerle kum, çakıl depoları ile gri sedimentleri kapsar.

Volkanizma-Magmatizma

Volkanik faaliyetler genellikle Polatlı'nın kuzeyinde Çile dağı (1440 m), Çalibaba tepesi (1289 m) yörelerinde geniş alanları içermektedir.

Bu bölgede Volkanizma kısmen oligosende başlamış ve miyosende büyük gelişme göstermiştir. Andezit, riyolit ve bazalt gibi volkanik materyal Neojen gölleri çevresinde yaygın olup, sedimanlarla beraber depolanmışlardır. Çalışma alanımızın hemen hemen tümü volkanik materyal ile kaplı olup genellikle bazalt alglomera ve andezitleri oluşturmaktadır (Başkaraağaç 1982).

TEKTONİK PALEOCOĞRAFYA

Saha çevresinde kaledonien ve daha eski tektonik kıvrımların faaliyetleri gözlenmektedir. Alpin orojenik kısımların tesiri altında kalan kaledonia, Hromonien veya varatik Austroid tektonik hareketler ile bölge deforme olmuştur. Bu bölgenin üst kısımları taban konglomerası ile transgrissiftir. Şiddetli kuruma ve yükselmeler gösteren, tamamiyle laramiyen fazı ile tortullar oluşmuştur. Buradaki tortullar yataydır (Başkaraağaç 1982).

3.4. Araştırma Bölgesinin İklim Özellikleri

Araştırma alanımızın iklimini belirlemek için araştırma alanımıza en yakın 3 istasyon seçilmiştir. Bu istasyonlar Ankara, Polatlı ve Ayaş'tır.

A-Yağışlar

Yıllık yağış ortalamaları

Ankara'nın yıllık yağış ortalaması 51 yıllık verilere göre 380.0 mm, Polatlı'nın yağış ortalaması 47 yıllık verilere göre 360.3 mm, Ayaş'ın yıllık yağış ortalaması ise 43 yıllık verilere göre 423.1 mm'dir. Buna göre en az yağış alan yer Polatlı, en çok yağış alan yer ise Ayaş olarak tespit edilmiştir. Meteoroloji istasyonu verilerine göre en az yağış her üç istasyonda da Temmuz ve Ağustos aylarında düşmektedir. En çok yağış alan aylar ise Ankara ve Polatlı'da Aralık, Ocak ve Mayıs; Ayaş'ta ise Ocak, Nisan ve Mayıs aylarıdır.

Bu üç istasyonun iklim diagramları incelenirse sonuç olarak: Kurak devre Ankara ve Polatlı'da Haziran ayında başlayıp Eylül sonuna kadar, Ayaş'ta ise Haziran ayında başlayıp Eylül ortalarına kadar devam etmektedir. Her üç istasyonda kuraklığın en şiddetli olduğu ay Ağustos ayıdır (Başkaraağaç 1982).

B-Nisbi Nem

Ankara ve Polatlı istasyonlarından elde edilen verilere göre her iki istasyonda yıllık nisbi nem oranı % 60 iken, Ayaş'ta bu oran % 53'e kadar düşmektedir. Buna göre Ankara ve Polatlıdaki nisbi nem oranı Ayaş'a göre daha fazladır (Başkaraağaç 1982).

C-Sıcaklıklar

Sıcaklık için alınan değerlerin başlıcaları şunlardır:

- 1-Aylık ve yıllık ortalama sıcaklıklar
- 2-En sıcak ayın en yüksek sıcaklık ortalaması
- 3-En soğuk ayın en düşük sıcaklık ortalaması

4-En sıcak ayın en yüksek sıcaklığı

5-En soğuk ayın en düşük sıcaklığı

Aylık ve Yıllık Ortalama Sıcaklıklar

Yıllık ortalama sıcaklıklar her üç istasyonun verilerine göre Ankara'da 11.7°C, Polatlı'da 11.5°C ve Ayaş'ta yine 11.5°C'dir. Aylık ortalama değerlerinin en düşük olduğu aylar her üç istasyonda da Ocak, Şubat ve Aralık aylarına rastlamakta olup bu değerler Ankara'da; Ocak -4.2°C, Şubat -3.1°C ve Aralık -1.3°C'dir. Polatlı'da; Ocak -3.6°C, Şubat-2.4 °C ve Aralık ayında -1.2°C, Ayaş'ta ise Ocak -4.0°C, Şubat -2.4°C ve Aralık -1.9°C olarak tespit edilmiştir.

Aylık ortalamaların en yüksek olduğu aylar ise her üç istasyonda da Haziran, Temmuz ve Ağustos ayları olup bu değerler Ankara'da; Haziran 26.5°C, Temmuz 30.3°C ve Ağustos 29.8°C, Polatlı'da; Haziran 26.2°C, Temmuz 29.4°C ve Ağustos 29.4°C, Ayaş'ta ise Haziran 34.9°C, Temmuz 37.6°C ve Ağustos 37.2°C olarak saptanmıştır (Başkaraağaç 1982).

En sıcak ayın en yüksek sıcaklık ortalaması

Bu sıcaklık değeri Ankara ve Ayaş'ta Temmuz ayına rastlamakta olup Ankara'da bu ayın en yüksek sıcaklık ortalaması 30.4°C, Ayaş'ta ise 29.2°C'dir. Polatlı'da en sıcak ayın en yüksek ortalaması Temmuz ve Ağustos aylarına rastlamakta olup, her iki ay için bu değer 29.4°C'dir (Başkaraağaç 1982).

En soğuk ayın en düşük sıcaklık ortalaması

En düşük sıcaklık ortalaması Ankara, Polatlı ve Ayaş'ta Ocak ayına rastlamakta olup bu değer Ankara'da -4.2°C, Polatlı'da -3.6°C ve Ayaş'ta ise -4.0°C olarak saptanmıştır (Başkaraağaç 1982).

En sıcak ayın En yüksek sıcaklığı

Aylara göre Ankara'da 51 yıllık meteorolojik verilere göre en yüksek sıcaklıklar Haziran 36.3°C, Temmuz 38.5°C ve Ağustos 37.8°C olarak saptanmıştır.

Polatlı'da 47 yıllık verilere göre Haziran 35.9°C, Temmuz 38.7°C, Ağustos 38.2°C'dir. Ayaş'ta ise en yüksek aylık sıcaklık 32 yıllık verilere göre yine aynı aylara rastlamakta olup Haziran 34.9°C, Temmuz 37.6°C ve Ağustos 37.2°C olarak tespit edilmiştir (Başkaraağaç 1982).

En soğuk ayın en düşük sıcaklığı

Aylara göre en düşük sıcaklıklar her üç istasyonda Aralık, Ocak ve Şubat aylarına rastlamaktadır. Elde edilen değerler Ankara'da 51 yıllık verilere göre Aralık -14.4°C, Ocak -21.2°C ve Şubat -17.4°C; Polatlı'da 47 yıllık verilere Aralık -17.1°C, Ocak -20.0°C ve Şubat -19.0°C, Ayaş'ta ise Aralık -14.8°C, Ocak -17.5°C ve Şubat -16.8°C olarak saptanmıştır (Başkaraağaç 1982).

D-Biyoiklimsel Sentez

Başkaraağaç (1982) tarafından Ankara-Polatlı ve Ayaş meteoroloji istasyonlarının verilerinden faydalanarak GAUSSEN tarafından geliştirilen, Walter (1956) tarafından değiştirilerek uygulanan yağış-sıcaklık diyagramları çizildi. Diyagramda da görüldüğü gibi Ankara ve Polatlı'da kurak mevsim Haziran, Temmuz, Ağustos ve Eylül ayının sonuna kadar; Ayaş'ta ise Haziran, Temmuz, Ağustos ve Eylül ayı ortalarına kadar devam etmektedir. Her üç istasyonda da Aralık, Ocak, Şubat ve Mart aylarında don olayı görülmektedir. Yine üç istasyonda don olma ihtimali olan aylar ise Nisan, Mayıs, Ekim ve Kasım aylarıdır.

Ankara, Polatlı ve Ayaş istasyon verilerini Do'Nart onne Cutman'ın kuraklık indis formülüne uygularsak Ankara'da $I=17.51$, Polatlı'da $I=16.75$ ve Ayaş'ta $I=19.68$ değerleri ortaya çıkmaktadır.

Buna göre araştırma alanımız en kurak iklim kuşağına girmektedir.

Ankara, Polatlı ve Ayaş istasyonlarının verilerini L'Emberegger'in Akdeniz biyoiklim tiplerini ayırt etmek için kullandığı yağış-sıcaklık emsali (iklim tasnifi) formülüne uyguladığımızda aşağıdaki O değerlerini bulunur (Başkaraağaç 1982).

Ankara için verilen değerler:

$P= 380.0$ mm

$$M=30.4 \text{ } ^\circ\text{C}$$

$m= -4.2^\circ\text{C}$ 'dir. Bu değerleri L'Emberger (1955)'in formülünde uygulanrsa $O = P.2000$ den

$$M^2-m^2$$

$O =38.3$ değeri bulunur.

Polatlı için verilen değerler

$$P= 360.3 \text{ mm}$$

$$M=29.4^\circ\text{C}$$

$M=-3.6^\circ\text{C}$, Bu değerleri formülde;

$O =38.1$ değeri bulunur.

Avaş için verilen değerler

$$P= 423.1 \text{ mm}$$

$$M= 29.2^\circ\text{C}$$

$m=-4.0^\circ\text{C}$, Bu deęerlere göre de $O =44.6$ değeri ortaya çıkar.

Elde edilen değerler sonucu her üç istasyon L'Emberger'e göre YARI KURAK, ALT-ÇOK SOĞUK Akdeniz iklim değişkenini karakterize etmektedir (Başkaraağaç 1982).

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

1. ACANTHACEAE

Acanthus hirsutus Boiss.

Yöresel adı : Ayı pençesi

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1110 m, 11.05.2008, Ayandın 99.

Yöresel Kullanımı: Arıların bal yapmak için yararlandığı bitkilerden biridir (33).

Genel Kullanım Şekli: Yapraklar yara iyileştirici, balgam söktürücü ve kabızlık için kullanılmaktadır (Baytop,1999).

2. AMARANTHACEAE

Amaranthus retroflexus L.

Yöresel adı : ?

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1110 m, 05.07.2009, Ayandın 304.

Yöresel Kullanımı: Belirli bir kullanımı yoktur. Tarla yabancı otu olarak bilinir (23).

Genel Kullanım Şekli: Çiçekli dalları sebze olarak kullanılır (Baytop,1999).

3. APIACEAE (UMBELLIFERAE)

Anethum graveolens L.

Yöresel adı : Dereotu

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Şabanözü Köyü, 910 m, 12.06.2010, Ayandın 478.

Yöresel Kullanımı: Yaprakları yenir. Ayrıca salatalarda kullanılır (4).

Genel Kullanım Şekli: Meyveleri yatıştırıcı, gaz söktürücü ve hazmettirici olarak, taze yaprakları salata ve yemeklere koku ve tat vermek için kullanılır (Baytop,1999).

4. APIACEAE

Artemisia squamata L.

Yöresel adı : ?

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1115 m, 12.06.2010, Ayandın 481.

Yöresel Kullanımı: Arıların bal yapmak için yararlandığı bitkilerden biridir (33).

Genel Kullanım Şekli: ?

5. APIACEAE

Conium maculatum L.

Yöresel adı : Makaraotu, ağızlık, çunak, tiyeye (Boşnkça)

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, Bahçe içi, 1110 m, 12.06.2010, Ayandın 464.

Yöresel Kullanımı: Bitki gövdelerinin içi boş olduğu için küçük kesilerek ip sarmak için makara amaçlı kullanılır. Ayrıca yine gövdesinden düdük ve ağızlık yapılır (11).

Genel Kullanım Şekli: Meyveleri ağrı kesicidir, fakat zehirli olduğu için pek kullanılmaz (Baytop,1999).

6. APIACEAE

Cuminum cyminum L.

Yöresel adı : Kimyon

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1200 m, 04.05.2008, Ayandın 68.

Yöresel Kullanımı: Meyveleri baharat olarak kullanılır (22).

Genel Kullanım Şekli: Kurutulmuş meyveleri gaz söktürücü, uyarıcı, idrar söktürücü özelliklere sahiptir (Baytop,1999).

7. APIACEAE

Daucus carota L.

Yöresel adı : Havuç

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Şabanözü Köyü, 900 m, 12.06.2010, Ayandın 465.

Yöresel Kullanımı: Kökü gıda olarak yenir. Yaprakları hayvanlara yem olarak verilir (2).

Genel Kullanım Şekli: Meyveleri gaz söktürücü, idrar artırıcı, kurt düşürücü olarak kullanılır. Kökü sebze olarak tüketilir (Baytop,1999).

8. APIACEAE

Echinophora tournefortii Jaub.& Spach

Yöresel adı : ?

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Şabanözü Köyü, 900 m, 08.07.2008, Ayandın 190.

Yöresel Kullanımı: Arılar bal yapımı için çiçeklerini kullanır (32).

Genel Kullanım Şekli: Koku vermek için yaprakları turşu kavanozlarına konulur, ayrıca yara iyileştirici olarak kullanılır (Baytop,1999).

9. APIACEAE

Eryngium campestre L. var. *virens* Link

Yöresel adı : Diken

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 900 m, 04.05.2008, Ayandın 80.

Yöresel Kullanımı: Yaprakları ve gövdesi yakacak tutuşturucu olarak kullanılır (40).

Genel Kullanım Şekli: Bitkinin kökleri öksürük kesici, idrar artırıcı, iştah açıcı ve afrodisyak etkiye sahiptir (Baytop,1999).

10. APIACEAE

Petroselinum crispum (Mill.) A.W.Hill

Yöresel adı : Maydanoz

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Şabanözü Köyü, 910 m, 12.06.2010, Ayandın 466.

Yöresel Kullanımı: Salatalarda kullanılması yanında bitkinin yaprak saplarının limon ilave edilerek kaynatılmasıyla elde edilen çay özellikle bayanların regl döneminde iltihap sökücü, idrar arttırıcı olarak kullanılır (Durhanım ÖZDİL, 1929). Bunun dışında kaynatılan maydanozun kalan posası kas fitiği olan çocuklarda o bölgeye konularak tedavi amaçlı kullanılır (36). Ayrıca Maydanoz turşu üstüne konur ve güzel koku vermesi sağlanır (11).

Genel Kullanım Şekli: Bitki idrar ve safra artırıcı, adet söktürücü etkiye sahiptir. Yaprakları ayrıca yemeklere lezzet vermek için kullanılır (Baytop,1999).

11. APOCYNACEAE

Vinca herbacea Waldst. & Kit.

Yöresel adı : ?

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1110 m, 11.05.2008, Ayandın 112.

Yöresel Kullanımı: Herhangi bir kullanımı yoktur. Baharın gelişini müjdeleyen bitkilerden biridir (11).

Genel Kullanım Şekli: *Vinca minor* L. türünün yaprakları kabız ve idrar söktürücü, ayrıca ateş düşürücü olarak kullanılır (Baytop,1999).

12. ARACEAE

Arum elongatum Steven subsp. *detruncatum* (C.A.Mey. ex Schott) H.Riedl

Yöresel adı : Maya otu, surutka (Boşnakça)

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 11.05.2008, Ayandın 127.

Yöresel Kullanımı: Çiçeğin altındaki yaprak suya atılıp bekletilir ve o suyla peynir mayalanılır (36).

Genel Kullanım Şekli: Taze yapraklar ve yumru hayvanlar ve insanlar için zararlıdır. Hayvanlar bu bitkinin yapraklarını yemezler. Kurutulmuş yumrular dahilen balgam söktürücü ve müsil, taze yapraklar ve taze yumrular haricen çıban açıcı, basura karşı yara iyi edici ve kanı cilde toplayıcı olarak kullanılır (Baytop,1999).

13. ARISTOLOCHIACEAE

Aristolochia maurorum L.

Yöresel adı : Pipo çiçeği

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1110 m, 11.05.2008, Ayandın 118.

Yöresel Kullanımı: Çiçekleri ile çocuklar oyuncak yapar (35).

Genel Kullanım Şekli: Kökü adet getirici, idrar artırıcı, romatizma ağrılarını azaltıcı etkilere sahiptir (Baytop,1999).

14. ASCLEPIADACEAE

Cynanchum acutum L. subsp. *acutum*

Yöresel adı : Yer sarmaşığı

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1110 m, 08.07.2008, Ayandın 176.

Yöresel Kullanımı: Herhangi bir kullanımı yoktur. Tarla yabancı otu olarak bilinir (35).

Genel Kullanım Şekli: Kökü kusturucu etkiye sahiptir (Baytop,1999).

15. ASTERACEAE (COMPOSITAE)

Achillea wilhelmsii C.Koch.

Yöresel adı : Sarı çiçek

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1140 m, 04.05.2008, Ayandın 60.

Yöresel Kullanımı: Herhangi bir kullanımı yoktur. Tarla yabancı otu olarak bilinir (35).

Genel Kullanım Şekli: Çiçek dalları böcek uzaklaştırıcı ve öldürücü olarak kullanılır (Baytop,1999).

16. ASTERACEAE

Acroptilon repens (L.) DC.

Yöresel adı : Kekre

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1140 m, 12.06.2010, Ayandın 476.

Yöresel Kullanımı: Tarla yabancı otu olarak bilinir, hayvanlar yer (33).

Genel Kullanım Şekli: ?

17. ASTERACEAE

Anthemis cretica L. subsp. *albida* (Boiss.) Grierson

Yöresel adı : Papatya, biyela, çiviyeçe (Boşnakça)

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1140 m, 15.06.2008, Ayandın 124.

Yöresel Kullanımı: Papatya çiçekleri çay gibi demlenerek vücudu rahatlatıcı amaçlı içilir. Papatya çayı ile gargara yapıldığında ağız ve diş eti hastalıklarına iyi geldiğine inanılır. Ayrıca papatya çiçekleri ve saplarıyla süs amaçlı taç yapılır (13).

Genel Kullanım Şekli: İdrar çoğaltıcı, iştah açıcı, yatıştırıcı, gaz ve safra söktürücü etkileri bulunmaktadır. Boğaz iltihaplarına karşı gargara halinde, basur gibi iltihaplı yaralara karşı ise pansuman halinde ağrı kesici ve yara iyi edici olarak kullanılır (Baytop,1999).

18. ASTERACEAE*Anthemis tinctoria* L. var. *tinctoria***Yöresel adı** : Sarı papatya, juta, lalitsa (Boşnakça)**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1140 m, 12.04.2009, Ayandın 215.**Yöresel Kullanımı:** Papatya çiçekleri çay gibi demlenerek vücudu rahatlatıcı amaçlı içilir. Papatya çayı ile gargara yapıldığında ağız ve diş eti hastalıklarına iyi geldiğine inanılır (13).**Genel Kullanım Şekli:** İdrar çoğaltıcı, iştah açıcı, yatıştırıcı, gaz ve safra söktürücü etkileri bulunmaktadır. Ayrıca sarı çiçeklerinden dolayı kumaş boyamacılıkta kullanılır (Baytop,1999).**19. ASTERACEAE***Artemisia santonicum* L.**Yöresel adı** : Yavşan**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1140 m, 12.06.2010, Ayandın 468.**Yöresel Kullanımı:** Tarla kenarlarında bulunur ve hayvanlar yer (40).**Genel Kullanım Şekli:** Çiçekleri iştah açıcı, kuvvet verici ve kurt düşürücü etkilere sahiptir (Baytop,1999).**20. ASTERACEAE***Calendula officinalis* L.**Yöresel adı** : Nergiz**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 04.05.2008, Ayandın 55.**Yöresel Kullanımı:** Süs bitkisi olarak yetiştirilir (34).**Genel Kullanım Şekli:** Çiçekli dalları kabız ara iyi edici, tohumları ise idrar artırıcı olarak kullanılır (Baytop,1999).**21. ASTERACEAE***Carlina olicephala* Boiss. & Kotschy subsp. *oligocephala***Yöresel adı** : Sarı diken**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1110 m, 04.05.2008, Ayandın 11.**Yöresel Kullanımı:** Hayvanlar yer (13).

Genel Kullanım Şekli: *Carlina vulgaris* L. türü kökü idrar artırıcı ve adet getirici olarak kullanılır (Baytop,1999).

22. ASTERACEAE

Centaurea depressa Bieb.

Yöresel adı : Sarı diken

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1110 m, 04.05.2008, Ayandın 25.

Yöresel Kullanımı: Herhangi bir kullanımı yoktur. Tarla yabancı otu olarak bilinir (22).

Genel Kullanım Şekli: Bazı *Centaurea* çiçekleri iştah açıcı ve ateş düşürücü olarak kullanılır (Baytop,1999).

23. ASTERACEAE

Centaurea solstitialis L. subsp. *solstitialis*

Yöresel adı : Sarı diken

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1110 m, 08.07.2008, Ayandın 155.

Yöresel Kullanımı: Herhangi bir kullanımı yoktur. Tarla yabancı otu olarak bilinir (22).

Genel Kullanım Şekli: Bazı *Centaurea* çiçekleri iştah açıcı ve ateş düşürücü olarak kullanılır (Baytop,1999).

24. ASTERACEAE

Centaurea urvillei DC. subsp. *stepposa* Wagenitz

Yöresel adı : Çoban çökerten

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü-Çile Dağı arası, 1200 m, 12.04.2009, Ayandın 228.

Yöresel Kullanımı: Hayvanlar yapraklarını yer (35).

Genel Kullanım Şekli: Bazı *Centaurea* çiçekleri iştah açıcı ve ateş düşürücü olarak kullanılır (Baytop,1999).

25. ASTERACEAE

Chardinia orientalis (L.) O.Kuntze

Yöresel adı : Toka çiçeği

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü-Çile Dağı arası, 1200 m, 15.06.2008, Ayandın 120.

Yöresel Kullanımı: Bitkinin akenleri yaprak üzerine sıralanarak taç yapılır ve çocuklar süs amaçlı kullanır (36).

Genel Kullanım Şekli: ?

26. ASTERACEAE

Cichorium intybus L.

Yöresel adı : Süpürge otu

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü-Çile Dağı arası, 1140 m, 05.07.2009, Ayandın 302.

Yöresel Kullanımı: Kurumuş bitkinin gövde ve dalları iple bağlanarak süpürge yapılır, avlu ve evlerin önü süpürülür (20).

Genel Kullanım Şekli: Kurutulmuş kökleri idrar artırıcı, müsil, terletici, iştah açıcı, kuvvet verici ve safra söktürücü etkilere sahiptir (Baytop,1999).

27. ASTERACEAE

Cirsium arvense (L.) Scop. subsp. *vestitum* (Wimmer & Grab.) Petr.

Yöresel adı : Diken

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 04.05.2008, Ayandın 67.

Yöresel Kullanımı: Hayvanlar yer (33).

Genel Kullanım Şekli: Çiçekli dalları iştah açıcı ve kuvvet verici olarak kullanılır (Baytop,1999).

28. ASTERACEAE

Crepis foetida L. subsp. *rhoeadifolia* (Bieb.) Celak.

Yöresel adı : Maatsa (Boşnakça)

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1110 m, 17.04.2009, Ayandın 362.

Yöresel Kullanımı: Hayvanlar yer (33).

Genel Kullanım Şekli: ?

29. ASTERACEAE

Echinops viscosus DC. subsp. *bithynicus* (Boiss.) Rech.fil.

Yöresel adı : Kuşkonmaz diken

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 12.04.2009, Ayandın 230.

Yöresel Kullanımı: Hayvanlar yer (35).

Genel Kullanım Şekli: ?

30. ASTERACEAE

Gundelia tounefortii L.

Yöresel adı : Kenger

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü-Çile Dağı, 1200 m, 12.06.2010, Ayandın 485.

Yöresel Kullanımı: Yapraklarından yemek yapılır. Ayrıca gövdesi kesilip ters çevrildiğinde akan sıvıdan sakız elde edilir (11).

Genel Kullanım Şekli: Köklerinden elde edilen sakız diş etlerini kuvvetlendirici ve iştah açıcı olarak çiğnenmektedir (Baytop,1999).

31. ASTERACEAE

Helianthus annuus L.

Yöresel adı : Aydın, Gündöndü, sunçukle (Boşnakça)

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 08.07.2008, Ayandın 157.

Yöresel Kullanımı: Meyveleri kuruyemiş olarak tüketilir. Bitkinin diğer kısımları hayvanlara yem olarak verilir (33).

Genel Kullanım Şekli: İdrar artırıcı ve göğüs yumuşatıcı etkilere sahiptir. Haricen lapa halinde, çıbanları olgunlaştırmakta kullanılır. Ayrıca çiçek ve yaprakları ateş düşürücü ve balgam söktürücü bir etkiye sahiptir (Baytop, 1999).

32. ASTERACEAE

Helianthus tuberosus L.

Yöresel adı : Aydın, Gündöndü, Yerelması, reppa (Boşnakça)

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Şabanözü Köyü, 900 m, 08.07.2008, Ayandın 211.

Yöresel Kullanımı: Taze iken gıda olarak kullanılır. Ayrıca patates gibi pişirilerek içine bulgur konur ve yemeği yapılır (2; 27).

Genel Kullanım Şekli: Karbonhidrat miktarının düşük olması nedeniyle şeker hastaları için faydalı bir yiyecektir. Süt artırıcı, safra söktürücü, idrar artırıcı ve kuvvetli afrodisyak etkilere sahiptir. Haşlanarak sebze olarak yenilir (Baytop, 1999).

33. ASTERACEAE

Inula montbretiana DC.

Yöresel adı : ?

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü-Çile Dağı, 1400 m, 15.05.2010, Ayandın 460.

Yöresel Kullanımı: Arıların bal yapmak için yararlandığı bitkilerden biridir (35).

Genel Kullanım Şekli: Safra söktürücü, idrar artırıcı, öksürük kesici, göğüs yumuşatıcı, kuvvet verici ve kurt düşürücü etkilere sahiptir (Baytop, 1999).

34. ASTERACEAE

Lactuca sativa L.

Yöresel adı : Marul

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Şabanözü Köyü, 900 m, 04.05.2008, Ayandın 19.

Yöresel Kullanımı: Yaprakları gıda amaçlı tüketilir (31).

Genel Kullanım Şekli: Yaprakları baş ağrısı kesici, süt artırıcı, cinsel arzuyu yatıştırıcı, kabızlık giderici ve idrar artırıcı etkilere sahiptir. Tohumu yatıştırıcı, uyutucu, kabızlık giderici ve süt artırıcı olarak kullanılır (Baytop, 1999).

35. ASTERACEAE

Lactuca serriola L.

Yöresel adı : Acı marul

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Şabanözü Köyü, 900 m, 04.05.2008, Ayandın 8.

Yöresel Kullanımı: Hayvanlar yem olarak tüketir (31).

Genel Kullanım Şekli: Çiçek dalları idrar artırıcı ve yatıştırıcı etkilere sahiptir (Baytop, 1999).

36. ASTERACEAE

Onopordum turcicum Danin

Yöresel adı : Deve dikenini, botsa (Boşnakça)

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 12.06.2010, Ayandın 498.

Yöresel Kullanımı: Olgunlaşan gövde kabuğu soyulur ve içi yenilir. Ayrıca hayvanlarda yer (13).

Genel Kullanım Şekli: Toprak üstü kısmı idrar artırıcı, ateş düşürücü, romatizma ağrılarını azaltıcı, yatıştırıcı ve iştah açıcı olarak etkilidir (Baytop, 1999).

37. ASTERACEAE

Senecio vernalis Waldst. & Kit.

Yöresel adı : ?

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Şabanözü Köyü, 900 m, 12.04.2009, Ayandın 217.

Yöresel Kullanımı: Herhangi bir kullanımı yoktur. Tarla yabancı otu olarak bilinir (3).

Genel Kullanım Şekli: Genellikle adet söktürücü olarak kullanılır (Baytop, 1999).

38. ASTERACEAE

Taraxacum serotinum (Waldst. & Kit.) Poir.

Yöresel adı : Dana kulağı

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Şabanözü Köyü, 900 m, 08.07.2008, Ayandın 184.

Yöresel Kullanımı: Yaprakları taze iken yenir. Aynı zamanda hayvanlar yer (31).

Genel Kullanım Şekli: Gaz söktürücü ve idrar artırıcı özellikleri ile bilinir. Taze olarak salata halinde tüketilir (Baytop, 1999).

39. ASTERACEAE

Tragopogon longirostris Bisch. ex Schultz var. *longirostris*

Yöresel adı : ?

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 980 m, 04.05.2008, Ayandın 27.

Yöresel Kullanımı: Yaprakları taze iken yenir. Aynı zamanda hayvanlar yer (40).
Genel Kullanım Şekli: Toprak üstü kısımlar sebze olarak yenilir (Baytop, 1999).

40. ASTERACEAE

Xeranthemum annuum L.

Yöresel adı : Güvercin gözü

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 980 m, 12.06.2010, Ayandın 475.

Yöresel Kullanımı: Hayvanlar yer (40).

Genel Kullanım Şekli: ?

41. BORAGINACEAE

Anchusa leptophylla Roem. & Schult. subsp. *leptophylla*

Yöresel adı : Emecen

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 990 m, 08.07.2008, Ayandın 233.

Yöresel Kullanımı: Çiçek içerisindeki özü emilir. Arıların sevdiği bitkilerdir (35).

Genel Kullanım Şekli: Yaprak ve çiçekli dalları idrar artırıcı ve terletici etkilere sahiptir (Baytop, 1999).

42. BORAGINACEAE

Asperugo procumbens L.

Yöresel adı : ?

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 990 m, 11.05.2008, Ayandın 96.

Yöresel Kullanımı: Herhangi bir kullanımı yoktur. Tarla yabancı otu olarak bilinir (33).

Genel Kullanım Şekli: ?

43. BORAGINACEAE

Cerithe minor L. subsp. *auriculata* (Ten.) Domac

Yöresel adı : ?

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 990 m, 11.05.2008, Ayandın 84.

Yöresel Kullanımı: Herhangi bir kullanımı yoktur. Tarla yabancı otu olarak bilinir (33).

Genel Kullanım Şekli: ?

44. BORAGINACEAE

Echium italicum L.

Yöresel adı : İt kuyruğu

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 990 m, 08.07.2008, Ayandın 201.

Yöresel Kullanımı: Arıların sevdiği bitkilerdir (13).

Genel Kullanım Şekli: İdrar artırıcı, balgam söktürücü etkiye sahiptir (Baytop, 1999).

45. BORAGINACEAE

Moltkia coerulea (Willd.) Lehm.

Yöresel adı : ?

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Şabanözü Köyü, 1100 m, 05.07.2009, Ayandın 305.

Yöresel Kullanımı: Arıların sevdiği bitkilerdir (32).

Genel Kullanım Şekli: ?

46. BORAGINACEAE

Onosma tauricum Pall. ex Willd. var. *brevifolium* DC.

Yöresel adı : ?

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 05.07.2009, Ayandın 231.

Yöresel Kullanımı: Arıların sevdiği bitkilerdir (17).

Genel Kullanım Şekli: ?

47. BRASSICACEAE (CRUCIFERAE)

Brassica oleracea L.

Yöresel adı : Lahana, kupuz (Boşnakça)

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 08.05.2010, Ayandın 421.

Yöresel Kullanımı: Lahananın yapraklarının kaynatılarak içildiğinde idrar söktürücü etkisi olduğu bilinmekte, yemeklerde ise dolma yapımında ve turşu olarak tüketilmektedir (10).

Genel Kullanım Şekli: Hazmettirici ve balgam söktürücü gibi özellikleri nedeniyle çok eskiden beri tedavide kullanılan bir bitki türüdür. Haricen yaraları iyileştirmek için yaprakları cerahatli yara üzerine sarılır. Tohumları, dahilen kurt düşürücü, cinsel gücü arttırıcı, idrar söktürücü olarak kullanılır (Baytop, 1999).

48. BRASSICACEAE

Cardaria draba (L.) Desv. subsp. *draba*

Yöresel adı : ?

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, Çile Dağı, 1300 m, 11.05.2008, Ayandın 92.

Yöresel Kullanımı: Herhangi bir kullanımı yoktur. Tarla yabancı otu olarak bilinir (35).

Genel Kullanım Şekli: ?

49. BRASSICACEAE

Eruca sativa L.

Yöresel adı : Roka

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 12.06.2010, Ayandın 477.

Yöresel Kullanımı: Yaprakları taze iken yenir, aynı zamanda yaprakları ile salata yapılır (33).

Genel Kullanım Şekli: Taze yaprakları uyarıcı, kuvvet verici ve öksürük kesici olarak bilhassa salata halinde kullanılmaktadır (Baytop, 1999).

50. BRASSICACEAE

Lepidium sativum L. subsp. *sativum*

Yöresel adı : Tere

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 12.06.2010, Ayandın 470.

Yöresel Kullanımı: Yaprakları taze iken yenir, aynı zamanda yaprakları ile salata yapılır (33).

Genel Kullanım Şekli: Meyveleri yatıştırıcı, gaz söktürücü ve hazmettirici olarak kullanılmaktadır. Taze yaprakları salata ve yemeklere koku ve tat vermek için kullanılır (Baytop,1999).

51. BRASSICACEAE*Sinapis arvensis* L.**Yöresel adı** : Hardal, repitsa (Boşnakça)**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 04.05.2008, Ayandın 15.**Yöresel Kullanımı:** Yaprakları taze iken yenir, aynı zamanda yaprakları ile salata yapılır. Aynı zamanda gövdesi hayvanlara yem olarak verilir (33).**Genel Kullanım Şekli:** İştah açıcı olarak kullanılır. Hardal lapası, hardal yakısı veya hardal banyosu şeklinde, kanı cilde toplamak, ağrı kesmek için kullanılır (Baytop, 1999).**52. BRASSICACEAE***Thlaspi perfoliatum* L.**Yöresel adı** : ?**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 12.04.2009, Ayandın 221.**Yöresel Kullanımı:** Herhangi bir kullanımı yoktur. Tarla yabancı otu olarak bilinir (35).**Genel Kullanım Şekli:** ?**53. BUXACEAE***Buxus sempervirens* L.**Yöresel adı** : Şimşir**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 12.06.2010, Ayandın 496.**Yöresel Kullanımı:** Süs bitkisi olarak yetiştirilir (35).**Genel Kullanım Şekli:** Yapraklar ve kök kabuğu idrar artırıcı, safra söktürücü, ateş düşürücü, terletici ve kurt düşürücü etkilere sahiptir (Baytop, 1999).**54. CAPPARACEAE***Capparis ovata* L.**Yöresel adı** : Kapari**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1200 m, 04.05.2008, Ayandın 77.

Yöresel Kullanımı: İlaç yapımında kullanılmak için meyveleri toplanarak satılır (33).

Genel Kullanım Şekli: Çiçek tomurcukları, meyvesi ve kök kabuğu idrar söktürücü, kuvvet verici olarak kullanılır (Baytop, 1999).

55. CARYOPHYLLACEAE

Dianthus zonatus Fenzl var. *zonatus*

Yöresel adı : Karanfil

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1250 m, 08.07.2008, Ayandın 212.

Yöresel Kullanımı: Arıların bal yapmak için yararlandığı bitkilerden biridir (11).

Genel Kullanım Şekli: Kurutulmuş çiçekler terletici, idrar artırıcı ve kalp kuvvetlendirici olarak kullanılır (Baytop, 1999).

56. CARYOPHYLLACEAE

Holosteum umbellatum L. var. *glutinosum* (Bieb.) Gay.

Yöresel adı : ?

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1250 m, 12.04.2009, Ayandın 225.

Yöresel Kullanımı: Arıların bal yapmak için yararlandığı bitkilerden biridir (11).

Genel Kullanım Şekli: ?

57. CHENOPODIACEAE

Beta vulgaris L.

Yöresel adı : Pancar, stoppa (Boşnakça)

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Şabanözü Köyü, 900 m, 08.07.2008, Ayandın 175.

Yöresel Kullanımı: Pancar mevsimi geldiği zaman sonbaharda sökülerek şeker elde edilmek üzere fabrikalara yollanır. Pancarın yaprağı ile dolma sarılır ve yaprağı kavrulurken yenir. Ayrıca şifa amaçlı olarak kıl kurdu bulunan insanlara kaynatılarak verildiğinde kıl kurdunu döktüğüne inanılır. Hayvanlarda yapraklarını yer (2; 8; 47).

Genel Kullanım Şekli: Tohumları kan kesici, yaprakları kuvvet verici ve deri yanıkları tedavisinde kullanılır (Baytop, 1999).

58. CHENOPODIACEAE*Chenopodium album* L. subsp. *album* var. *album***Yöresel adı** : Sirken**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Şabanözü Köyü, 900 m, 08.07.2008, Ayandın 167.**Yöresel Kullanımı:** Taze iken toplandığında salata ve yemek yapımında kullanılır. Ayrıca hayvanlar yem amaçlı tüketir (10).**Genel Kullanım Şekli:** Çiçekli dalları idrar artırıcı ve kabızlık giderici olarak kullanılır (Baytop, 1999).**59. CHENOPODIACEAE***Kochia scoparia* (L.) Schrad.**Yöresel adı** : Süpürge otu**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 08.07.2008, Ayandın 177.**Yöresel Kullanımı:** Bahçelerde yetiştirilir ve süpürge yapımında kullanılır (33).**Genel Kullanım Şekli:** ?**60. CONVULVULACEAE***Convolvulus arvensis* L.**Yöresel adı** : Beyaz sarmaşık**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1150 m, 05.07.2009, Ayandın 296.**Yöresel Kullanımı:** Tarla yabancı otu olarak bilinir, hayvanlar yer (34).**Genel Kullanım Şekli:** Bitkinin taze sütü müsil, safra söktürücü ve kurt düşürücü olarak kullanılır (Baytop, 1999).**61. CONVULVULACEAE***Convolvulus galaticus* Rotsan. ex Choisy**Yöresel adı** : Tatlıca, slatkoyuna (Boşnakça)**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1150 m, 19.09.2009, Ayandın 312.**Yöresel Kullanımı:** Tarla yabancı otu olarak bilinir, hayvanlar yer (34).**Genel Kullanım Şekli:** Bitkinin taze sütü müsil, safra söktürücü ve kurt düşürücü olarak kullanılır (Baytop, 1999).

62. CORYLLACEAE*Coryllus maxima* Mill.**Yöresel adı** : Fındık**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 12.06.2010, Ayandın 473.**Yöresel Kullanımı:** Meyveleri yenir (11).**Genel Kullanım Şekli:** Çiçekli dalları idrar artırıcı ve kabızlık giderici olarak kullanılır (Baytop, 1999).**63. CUCURBITACEAE***Citrullus lanatus* (Thunb.) Matsum.& Nakai**Yöresel adı** : Bostan**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 05.07.2009, Ayandın 295.**Yöresel Kullanımı:** Meyveleri yenir. Ayrıca kabukları doğranarak hayvanlara yem amaçlı verilir. Tedavi amaçlı ise karpuz suyunun çok tüketildiği zaman böbrek taşlarını düşürdüğüne inanılır (11).**Genel Kullanım Şekli:** Meyvesi idrar artırıcı, tohumları ise yumuşatıcı etkisi bulunmaktadır (Baytop, 1999).**64. CUCURBITACEAE***Cucumis melo* L.**Yöresel adı** : Kavun, pippun (Boşnakça)**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1110 m, 05.07.2009, Ayandın 311.**Yöresel Kullanımı:** Meyveleri yenir. Ayrıca kabukları doğranarak hayvanlara yem amaçlı verilir (11).**Genel Kullanım Şekli:** ?**65. CUCURBITACEAE***Cucumis sativus* L.**Yöresel adı** : Hıyar, krastavas (Boşnakça)**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1110 m, 05.07.2009, Ayandın 298.

Yöresel Kullanımı: Meyveleri yenir. Bitkilerin diğer kısımları doğranarak hayvanlara yem amaçlı verilir (11).

Genel Kullanım Şekli: Tohumları kurt düşürücü olarak kullanılır (Baytop, 1999).

66. CUCURBITACEAE

Cucurbita pepo L.

Yöresel adı : Kabak, tikva (Boşnakça)

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1110 m, 05.07.2009, Ayandın 292

Yöresel Kullanımı: Meyvesi ile yemek yapılır. Ayrıca meyvesi doğranarak şekerlenir ve kısık ateşte pişirilerek tatlısı yapılır. Yapraklarından ise dolma yapılır. Tedavi amaçlı ise kabakulak ve bademcik gibi rahatsızlıklarda kabağın iç göbek kısmı alınıp ısıtılarak boğaza sarılınca ağrıyı aldığına inanılmaktadır. Çekirdeği ise çiğ olarak tüketildiği zaman insanda bulunan kurt ve tenya düşürücü olarak kullanılır (1).

Genel Kullanım Şekli: İnsanlarda zehirli olmayan kurt, tenya ve şerit düşürücü olarak kullanılır (Baytop, 1999).

67. CUPRESSACEAE

Cupressus arizonica Grene

Yöresel adı : Servi

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 04.05.2008, Ayandın 35.

Yöresel Kullanımı: Süs bitkisi olarak yetiştirilir (35).

Genel Kullanım Şekli: Park ve bahçelerde süs bitkisi olarak yetiştirilmektedir..

68. CUPRESSACEAE

Juniperus oxycedrus L. subsp. *oxycedrus*

Yöresel adı : Diken ardıç

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, Çile Dağı, 1200 m, 15.06.2008, Ayandın 123.

Yöresel Kullanımı: Yapraklarını hayvanlar yer gövdesi ise yakacak olarak kullanılır. Ayrıca nefes ve iştah açmak için kırmızı olan meyvaları içinde su olan bir şişeye konur ve 2-3 hafta bekletildikten sonra içilir (36).

Genel Kullanım Şekli: Kozalakları idrar arttırıcı, terletici özellikleri vardır. Yüksek miktarlarda veya uzun süre alındığında böbrekleri tahriş eder ve kanlı idrar gelmesine neden olur. Elde edilen katran deri hastalıklarının tedavisinde kullanılır (Baytop, 1999).

69. CUPRESSACEAE

Thuja orientalis L.

Yöresel adı : Mazı

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 04.05.2008, Ayandın 30.

Yöresel Kullanımı: Süs bitkisi olarak çit çevirmek için yetiştirilir (35).

Genel Kullanım Şekli: Meyve kabız ve idrar arttırıcı, yaprak balgam söktürücü, terletici ve romatizma ağrılarını dindirici etkiye sahiptir (Baytop, 1999).

70. CUSCUTACEAE

Cuscuta campestris Yunck.

Yöresel adı : ?

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 04.05.2008, Ayandın 47.

Yöresel Kullanımı: Tarlalarda bitkilere sarılarak zarar verir (23).

Genel Kullanım Şekli: Çiçekli dalları idrar arttırıcı, gaz ve safra söktürücüdür (Baytop, 1999).

71. DIPSACACEAE

Scabiosa rotata Bieb.

Yöresel adı : Toka çiçeği

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 15.06.2008, Ayandın 119.

Yöresel Kullanımı: Bitkinin akenleri yaprak üzerine sıralanarak taç yapılır ve çocuklar süs amaçlı kullanır (36).

Genel Kullanım Şekli: Bitki kabız, idrar arttırıcı ve yara iyi edicidir (Baytop, 1999).

72. ELAEAGNACEAE

Elaeagnus angustifolia L.

Yöresel adı : İğde, igda (Boşnakça)

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 15.06.2008, Ayandın 139.

Yöresel Kullanımı: Meyvesi gıda olarak tüketilmektedir. Ayrıca iğdenin çekirdeği ile nazar boncuğu yapıldığı ve kötü enerjiyi aldığına inanılmaktadır. Tedavi amaçlı ise iğdenin dalı ile dua okunarak vucutta çıkan siğiller çizildiğinde siğillerin iyileştiğine inanılır. Süs amaçlı olarak ise çekirdeğinden kolye yapılmaktadır (11).

Genel Kullanım Şekli: Kabız, kuvvet verici ve antiseptik etkileri vardır. Taşındığı yüksek oranda vitamin C nedeniyle grip ve soğuk algınlığına karşı koruyucu olarak kullanılır (Baytop, 1999).

73. EUPHORBIACEAE

Euphorbia helioscopia L.

Yöresel adı : Sütleğen, melçika (Boşnakça)

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 900 m, 11.05.2008, Ayandın 89.

Yöresel Kullanımı: Bitkinin içindeki sütünün zehirli olduğuna inanılır (13).

Genel Kullanım Şekli: Bitkinin sütü müshil olarak kullanılır (Baytop, 1999).

74. EUPHORBIACEAE

Euphorbia helioscopia L.

Yöresel adı : Sütleğen, melçika (Boşnakça)

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, Çile Dağı, 1200 m, 08.07.2008, Ayandın 195.

Yöresel Kullanımı: Bitkinin içindeki sütünün zehirli olduğuna inanılır (7).

Genel Kullanım Şekli: Bitkinin sütü müshil olarak kullanılır (Baytop, 1999).

75. FABACEAE (LEGUMINOSAE)

Astragalus angustifolius Lam. subsp. *pungens* (Willd.) Hayek.

Yöresel adı : Geven, ceven (Boşnakça)

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, Çile Dağı, 1300 m, 12.06.2010, Ayandın 488.

Yöresel Kullanımı: Hayvanlara yem amaçlı verilir. Yakacak olarakta kullanılır. Ayrıca yakılıp kökü çıkarılan gevenle kağınının tekerlikleri yağlanır (35).

Genel Kullanım Şekli: *Astragalus* cinsinin bazı türlerinden elde edilen zıncık boğaz hastalıkları ve iltihaplarında kullanılır (Baytop, 1999).

76. FABACEAE

Astragalus hamosus L.

Yöresel adı : Küpe çiçeği

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 900 m, 12.06.2010, Ayandın 493.

Yöresel Kullanımı: Meyvelerinden oyuncak küpe yapılır (11).

Genel Kullanım Şekli: ?

77. FABACEAE

Astragalus melanophrurius Boiss.

Yöresel adı : Sarı geven

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, Çile Dağı, 1300 m, 04.05.2008, Ayandın 74.

Yöresel Kullanımı: Arıların bal yapmak için yararlandığı bitkilerden biridir (19).

Genel Kullanım Şekli: ?

78. FABACEAE

Cicer arietinum L.

Yöresel adı : Nohut, zırno (Boşnakça)

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 11.05.2008, Ayandın 115.

Yöresel Kullanımı: Taze iken meyveleri yenir. Olgunlaşan meyveler pişirilerek yemeği yapılır. Bitkinin diğer kısımları hayvanlara yem olarak verilir (13).

Genel Kullanım Şekli: Temel gıda olarak tüketilen bakliyalardan birisidir.

79. FABACEAE

Coronilla varia L. subsp. *varia*

Yöresel adı : Pembe yonca

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 11.05.2008, Ayandın 125.

Yöresel Kullanımı: Hayvanlara yediği bitkilerden biridir (22).

Genel Kullanım Şekli: ?

80. FABACEAE

Lens culinaris Medik.

Yöresel adı : Mercimek, Şacivisa (Boşnakça)

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 11.05.2008, Ayandın 116.

Yöresel Kullanımı: Olgunlaşan meyveler pişirilerek yemeği yapılırlar. Bitkinin diğer kısımları hayvanlara yem olarak verilir (40).

Genel Kullanım Şekli: Temel gıda olarak tüketilen bakliyalardan birisidir.

81. FABACEAE

Medicago sativa L. subsp. *sativa*

Yöresel adı : Kara yonca

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 15.06.2008, Ayandın 148.

Yöresel Kullanımı: Bitki hayvanlara yem olarak verilir (7).

Genel Kullanım Şekli: ?

82. FABACEAE

Melilotus alba Desr.

Yöresel adı : Beyaz yonca

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 04.05.2008, Ayandın 41.

Yöresel Kullanımı: Bitki hayvanlara yem olarak verilir (7).

Genel Kullanım Şekli: Çiçekli dallar kabız, yatıştırıcı ve gaz söktürücü olarak kullanılır (Baytop, 1999).

83. FABACEAE

Melilotus officinalis (L.) Desr.

Yöresel adı : Sarı yonca

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 04.05.2008, Ayandın 39.

Yöresel Kullanımı: Bitki hayvanlara yem olarak verilir (7).

Genel Kullanım Şekli: Çiçekli dallar kabız, yatıştırıcı ve gaz söktürücü olarak kullanılır (Baytop, 1999).

84. FABACEAE

Ononis spinosa L. subsp. *antiquorum* (L.) Briq.

Yöresel adı : Siyek

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 08.07.2008, Ayandın 191.

Yöresel Kullanımı: Belirli bir kullanımı yoktur. Tarla yabancı otu olarak bilinir (33).

Genel Kullanım Şekli: Kökleri idrar artırıcı, taş düşürücü olarak kullanılır (Baytop, 1999).

85. FABACEAE

Phaseolus vulgaris L.

Yöresel adı : Fasülye, grah (Boşnakça)

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Şabanözü Köyü, 900 m, 05.07.2010, Ayandın 294.

Yöresel Kullanımı: Olgunlaşan meyveler taze iken pişirilerek yemeği yapılır. Bitkinin olgunlaşan tohumlarından yemeği yapılır. Bitkinin diğer kısımları hayvanlara yem olarak verilir (15; 38).

Genel Kullanım Şekli: Temel gıda olarak tüketilen bakliyalardan birisidir.

86. FABACEAE

Pisum sativum L.

Yöresel adı : Bezelye

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Şabanözü Köyü, 900 m, 04.05.2008, Ayandın 18.

Yöresel Kullanımı: Olgunlaşan meyveler pişirilerek yemeği yapılır. Bitkinin diğer kısımları hayvanlara yem olarak verilir (31).

Genel Kullanım Şekli: Temel gıda olarak tüketilen bitkilerden birisidir.

87. FABACEAE

Robinia pseudoacacia L.

Yöresel adı : Akasya

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Şabanözü Köyü, 1100 m, 12.06.2010, Ayandın 474.

Yöresel Kullanımı: Çiçekleri yenir. Bitki süs bitkisi olarak yetiştirilir (31).

Genel Kullanım Şekli: Yatıştırıcı, kabız ve safra arttırıcı etkileri vardır. Yüksek miktarlarda alındığında hafif zehirlenmeler yapar (Baytop, 1999). Park ve bahçelerde süs ve gölge amaçlı yetiştirilir.

88. FABACEAE

Trifolium campestree Schreb.

Yöresel adı : Kır yoncası, grohvisa (Boşnakça)

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, Çile Dağı, 1200 m, 12.06.2010, Ayandın 490.

Yöresel Kullanımı: Hayvan bu yoncayı çok yediği zaman dokunur ve şişer. Bu durumda hayvanın kulağı kesilir ve kan akıtılır. Aksi halde hayvan ölür (7).

Genel Kullanım Şekli: ?

89. FABACEAE

Trifolium pratense L. var. *pratense*

Yöresel adı : Kır yoncası, grohvisa (Boşnakça)

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, Çile Dağı, 1200 m, 08.07.2008, Ayandın 162.

Yöresel Kullanımı: Hayvanlar gıda olarak tüketir (7).

Genel Kullanım Şekli: Çiçekler balgam söktürücü ve yatıştırıcı olarak kullanılır (Baytop, 1999).

90. FABACEAE

Vicia cracca L. subsp. *stenophylla* Vel.

Yöresel adı : Kır yoncası

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 04.05.2008, Ayandın 70.

Yöresel Kullanımı: Meyveleri içerisindeki tohumlar yenilir. Hayvanlar gıda olarak tüketir (35).

Genel Kullanım Şekli: Hayvanlara yem amaçlı verilir.

91. FABACEAE*Vicia faba* L.**Yöresel adı** : Bakla**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Şabanözü Köyü, 900 m, 12.06.2010, Ayandın 497.**Yöresel Kullanımı:** Bitkinin olgunlaşan tohumlarından yemeği yapılır. Bitkinin diğer kısımları hayvanlara yem olarak verilir (15).**Genel Kullanım Şekli:** Kuvvet verici, idrar arttırıcı ve balgam söktürücü özelliklere sahiptir. Üstündeki derimsi kabuk çıkarıldıktan sonra haşlanır ve püre halinde yenilir (Baytop, 1999). Temel gıda olarak tüketilen bakliyalardan birisidir.**92. FABACEAE***Vicia narbonensis* L. var. *narbonensis***Yöresel adı** : Yabani bakla**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Şabanözü Köyü, 900 m, 12.04.2009, Ayandın 276.**Yöresel Kullanımı:** Meyveleri içerisindeki tohumlar yenilir. Hayvanlar gıda olarak tüketir (9).**Genel Kullanım Şekli:****93. FAGACEAE***Quercus pubescens* Willd.**Yöresel adı** : Meşe, şuma (Boşnakça)**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, Çile Dağı, 1100 m, 08.07.2008, Ayandın 196.**Yöresel Kullanımı:** Bitkinin tohumları taze iken yenilir. Yakacak olarak kullanılır. Ayrıca yapraklarını hayvanlar yer (7).**Genel Kullanım Şekli:** Gövde kabukları kabızlık giderici olarak kullanılır. Nadiren kan kesici olarak ta kullanılır (Baytop, 1999).**94. GERANIACEAE**

Erodium cicutarium* (L.) L'Herit. subsp. *cutarium

Yöresel adı : Leylek gagası

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 12.04.2009, Ayandın 224.

Yöresel Kullanımı: Bitki hayvanlar tarafından yenir. Ayrıca meyveleri ile çocuklar oyun oynar (36).

Genel Kullanım Şekli: Gövde kabukları kabızlık giderici ve kan kesici olarak kullanılır (Baytop, 1999).

95. GERANIACEAE

Geranium tuberosum* L. subsp. *tuberosum

Yöresel adı : Tabanotu

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1130 m, 12.04.2009, Ayandın 277.

Yöresel Kullanımı: Bitkinin toprak altındaki yumruları yenir. Ayrıca baharın gelişini müjdeleyen bitkilerden biridir (33).

Genel Kullanım Şekli: ?

96. GERANIACEAE

***Pelargonium endlicherianum* Fenzl**

Yöresel adı : ?

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, Çile Dağı, 1400 m, 15.05.2010, Ayandın 451.

Yöresel Kullanımı: Bitkinin çiçekleri güzel kokuludur (33).

Genel Kullanım Şekli: Çiçekli, yapraklı dalları bağırsak parazitleri için kullanılır (Baytop, 1999).

97. GERANIACEAE

***Pelargonium zonale* L.**

Yöresel adı : Sardunya

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 12.06.2010, Ayandın 471.

Yöresel Kullanımı: Süs bitkisi olarak yetiştirilir (17).

Genel Kullanım Şekli: Saksılarda süs bitkisi olarak yetiştirilir.

98. GLOBULARIACEAE*Globularia orientalis* L.**Yöresel adı** : ?**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 08.07.2008, Ayandın 199.**Yöresel Kullanımı:** Bitkinin odunlaşmış kök kısımları yakacak olarak kullanılır (1).**Genel Kullanım Şekli:** ?**99. GLOBULARIACEAE***Globularia trichosantha* Fisch. & Mey.**Yöresel adı** : ?**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 900 m, 11.05.2008, Ayandın 111.**Yöresel Kullanımı:** Baharın gelişini müjdeleyen bitkilerden biridir (33).**Genel Kullanım Şekli:** ?**100. IRIDACEAE***Crocus ancyrensis* (Herbert.) Maw**Yöresel adı** : Çiğdem**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, Çile Dağı, 1300 m, 04.05.2008, Ayandın 50.**Yöresel Kullanımı:** Bitkinin kökü yenir. Ayrıca baharın gelişini müjdeleyen bitkilerden biridir (35).**Genel Kullanım Şekli:** Kök kısımları yenir.**101. IRIDACEAE***Crocus danfordiae* Maw**Yöresel adı** : Çiğdem**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, Çile Dağı, 1350 m, 04.05.2008, Ayandın 4.**Yöresel Kullanımı:** Bitkinin kökü yenir. Ayrıca baharın gelişini müjdeleyen bitkilerden biridir (35).**Genel Kullanım Şekli:** Kök kısımları yenir.

102. IRIDACEAE*Iris albicans* Lange**Yöresel adı** : Mor zambak**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 04.05.2008, Ayandın 32.**Yöresel Kullanımı:** Süs bitkisi olarak bahçe ve mezarlarda yetiştirilir. Baharın gelişini müjdeleyen bitkilerden biridir (34).**Genel Kullanım Şekli:** Süs bitkisi olarak bahçelerde yetiştirilir.**103. JUGLANDACEAE***Juglans regia* L.**Yöresel adı** : Ceviz, ora (Boşnakça)**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 15.06.2008, Ayandın 144.**Yöresel Kullanımı:** Ceviz kuruyemiş olarak tüketilir. Tatlıların içerisine konulur. Ceviz ağacı mobilya yapımında da kullanılmaktadır. Cevizin kabuğundan kahverengi renk elde edilir. Ceviz kabuğu kaynatılarak içine tuz atılır ve hayvandan kırkılan yünün boyanmasında kullanılır. Çiçekler tomurcuk halinde iken astım hastalarına hap olarak verilir ve iyi geldiği söylenmektedir (36).**Genel Kullanım Şekli:** Cevizin yaprağı ve meyvası iştah açıcı, kabızlık giderici, kan şekerini düşürücü, kuvvet verici etkileri vardır. Ayrıca deri hastalıklarında kullanılır (Baytop, 1999).**104. LAMIACEAE (LABIATAE)***Ballota nigra* L. subsp. *anatolica* P.H.Davis**Yöresel adı** : Boz çalba**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Şabanözü Köyü, 900 m, 08.07.2008, Ayandın 163.**Yöresel Kullanımı:** Arıların bal yapmak için yararlandığı bitkilerden biridir (37).**Genel Kullanım Şekli:** Çiçekli dallar idrar artırıcı, hazmettirici, kurt düşürücü, adet söktürücü olarak kullanılır (Baytop, 1999).**105. LAMIACEAE***Mentha piperita* L.

Yöresel adı : Nane

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 04.05.2008, Ayandın 78.

Yöresel Kullanımı: Nane özellikle gaz söktürücü, koku verici baharat olarak kullanılır. Sifa amaçlı ise safra hastalığı olanlara limonla kaynatılarak verildiğinde iyi geldiğine inanılmaktadır (11).

Genel Kullanım Şekli: Nanenin taze ya da kurutulmuş yaprakları, bazı yemek ve besinlere katıldığı gibi ilaç, besin ve parfümeri endüstrilerinde de kullanılır (Baytop, 1999).

106. LAMIACEAE

Mentha spicata L. subsp. *tomentosa* (Briq.) Harley

Yöresel adı : Su nanesi

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Şabanözü Köyü, 900 m, 08.07.2008, Ayandın 153.

Yöresel Kullanımı: Arıların bal yapmak için yararlandığı bitkilerden biridir (5).

Genel Kullanım Şekli: ?

107. LAMIACEAE

Ocimum basilicum L.

Yöresel adı : Faslıcan

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 08.07.2008, Ayandın 179.

Yöresel Kullanımı: Süs bitkisi ve kokusu amacıyla yetiştirilir. Ayrıca fesleğenin tohumları pekmez kaynatıldığında pekmeze koku ve lezzet katması için kullanılır (36).

Genel Kullanım Şekli: Yaprakları ve tohumları yatıştırıcı, idrar artırıcı ve gaz söktürücü etkilere sahiptir. Baharat olarak ta kullanılır (Baytop, 1999).

108. LAMIACEAE

Origanum sipyleum L.

Yöresel adı : Mor çay

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, Çile Dağı, 1350 m, 15.05.2010, Ayandın 450.

Yöresel Kullanımı: Bitki çay olarak demlenir. Solunum yolları hastalıkları için kullanılır (13).

Genel Kullanım Şekli: İdrar artırıcı ve hazmettirici etkilere sahiptir (Baytop, 1999).

109. LAMIACEAE

Phlomis pungens Willd. var. *pungens*

Yöresel adı : Çalba

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 900 m, 11.05.2008, Ayandın 98.

Yöresel Kullanımı: Arıların bal yapmak için yararlandığı bitkilerden biridir (40).

Genel Kullanım Şekli: ?

110. LAMIACEAE

Salvia cryptantha Montbret & Aucher ex Benth.

Yöresel adı : Çalba

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, Çile Dağı, 1200 m, 04.05.2008, Ayandın 66.

Yöresel Kullanımı: Arıların bal yapmak için yararlandığı bitkilerden biridir (40).

Genel Kullanım Şekli: ?

111. LAMIACEAE

Salvia sclarea L.

Yöresel adı : Çalba

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, Çile Dağı, 1200 m, 04.05.2008, Ayandın 69.

Yöresel Kullanımı: Güzel kokulu bitkilerden birisidir. Arıların bal yapmak için yararlandığı bitkilerden biridir (40).

Genel Kullanım Şekli: Çiçekli dallar ve yapraklar kabızlık giderici, terlemeyi azaltıcı ve yatıştırıcı olarak kullanılır (Baytop, 1999).

112. LAMIACEAE

Sideritis montana L. subsp. *montana*

Yöresel adı : Çalba

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, Çile Dağı, 1200 m, 04.05.2008, Ayandın 64.

Yöresel Kullanımı: Arıların bal yapmak için yararlandığı bitkilerden biridir (33).

Genel Kullanım Şekli: ?

113. LAMIACEAE

Stachys cretica L. subsp. *anatolica* Rech.fil.

Yöresel adı : Boz çalba

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, Çile Dağı, 1150 m, 04.05.2008, Ayandın 53.

Yöresel Kullanımı: Çay olarak kullanılır. Arıların bal yapmak için yararlandığı bitkilerden biridir (35).

Genel Kullanım Şekli: Çay olarak içilen bitkilerden birisidir.

114. LAMIACEAE

Teucrium polium L.

Yöresel adı : ?

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, Çile Dağı, 1150 m, 11.05.2008, Ayandın 95.

Yöresel Kullanımı: Arıların bal yapmak için yararlandığı bitkilerden biridir (35).

Genel Kullanım Şekli: Çiçekli dallar iştah açıcı, mide ağrılarını kesici, şeker hastalığına karşı kullanılır (Baytop, 1999).

115. LAMIACEAE

Thymus sipyleus Boiss. subsp. *sipyleus* var. *sipyleus*

Yöresel adı : Kekik, şikirpavs (Boşnakça)

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, Çile Dağı, 1200 m, 11.05.2008, Ayandın 86.

Yöresel Kullanımı: Yemeklere baharat olarak atılır, çay gibi demlenerek tansiyonu düşürmek için açken kullanılır (13).

Genel Kullanım Şekli: Midevi yatıştırıcı, kurt düşürücü ve kan dolaşımını uyarıcı etkileri vardır. Baharat olarak kullanılır (Baytop, 1999).

116. LAMIACEAE

Wiedemannia orientalis Fisch. & Mey.

Yöresel adı : Tarla çalbası

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1150 m, 04.05.2008, Ayandın 59.

Yöresel Kullanımı: Arıların bal yapmak için yararlandığı bitkilerden biridir (35).

Genel Kullanım Şekli: Kabızlık girdici ve kuvvet verici olarak kullanılır (Baytop, 1999).

117. LILIACEAE

Allium cepa L.

Yöresel adı : Soğan, luk (Boşnakça)

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Şabanözü Köyü, 900 m, 05.07.2009, Ayandın 300.

Yöresel Kullanımı: Salatalarda ve yemeklerde kullanılarak tüketilir. Çiğ olarak tüketildiğinde soğuk algınlığına iyi geldiğine inanılır. Ayrıca soğan kabuğunun kaynatılarak sürekli içildiğinde gebe olan bayanın çocuğunu düşürdüğüne inanılır. Tedavi amaçlı ise soğanın ikiye bölünerek ortası alınır içine biraz sabun rendelenerek ve biraz sıvı yağ konarak çıban veya dolama olan yaralara sarılırsa iyileşir (25; 26; 36).

Genel Kullanım Şekli: İdrar artırıcı, kabızlık giderici, kan şekerini düşürücü, tansiyon düşürücü, yara iyi edici, kalp kuvvetlendirici, bağırsak hareketlerini artırıcı özelliğe sahiptir (Baytop, 1999).

118. LILIACEAE

Allium porrum L.

Yöresel adı : Pırasa, biyeli luk (Boşnakça)

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Şabanözü Köyü, 900 m, 08.07.2008, Ayandın 170.

Yöresel Kullanımı: Yaprakları ile yemek yapılır (9).

Genel Kullanım Şekli: Tohumları cinsel gücü artırmada, balgam söktürücü, idrar artırıcı, hazmettirici ve uyarıcı etkilere sahiptir (Baytop, 1999).

119. LILIACEAE*Allium sativum* L.**Yöresel adı** : Sarımsak, biyeli (Boşnakça)**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Şabanözü Köyü, 900 m, 05.07.2009, Ayandın 301.**Yöresel Kullanımı:** Tansiyon düşürmek için kullanılır. Soğuk algınlığına iyi gelir. Ayrıca yazın sıcağın bunalan ve şişkinlik olan hayvanlara bolca ezilip ayrılarla karıştırılarak verilir. Bir yere yılan gelmemesi için oraya sarımsak sürülür (36; 39).**Genel Kullanım Şekli:** İdrar artırıcı, solucan düşürücü, iştah açıcı ve tansiyon düşürücü etkilere sahiptir (Baytop, 1999).**120. LILIACEAE***Gagea boissieri* Pascher.**Yöresel adı** : ?**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1150 m, 12.04.2009, Ayandın 213.**Yöresel Kullanımı:** Baharın gelişini müjdeleyen bitkilerden birisidir (36).**Genel Kullanım Şekli:** Bahar bitkileri olarak bilinir.**121. LILIACEAE***Hyacinthella micrantha* (Boiss.) Chouad.**Yöresel adı** : ?**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1150 m, 12.04.2009, Ayandın 214.**Yöresel Kullanımı:** Baharın gelişini müjdeleyen bitkilerden birisidir (36).**Genel Kullanım Şekli:** Bahar bitkileri olarak bilinir.**122. LILIACEAE***Muscari neglectum* Guss.**Yöresel adı** : Dağ sümbülü**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, Çile Dağı, 1250 m, 11.05.2008, Ayandın 109.**Yöresel Kullanımı:** Baharın gelişini müjdeleyen bitkilerden birisidir (36).

Genel Kullanım Şekli: Bahar bitkileri olarak bilinir.

123. LILIACEAE

Ornithogalum ulophyllum Hand.-Mazz.

Yöresel adı : ?

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, Çile Dağı, 1250 m, 11.05.2008, Ayandın 101.

Yöresel Kullanımı: Baharın gelişini müjdeleyen bitkilerden birisidir (36).

Genel Kullanım Şekli: Bahar bitkileri olarak bilinir.

124. LORANTHACEAE

Viscum album L. subsp. *album*

Yöresel adı : Burç, kanser otu

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, Çile Dağı, 1200 m, 08.07.2008, Ayandın 201.

Yöresel Kullanımı: Bulunduğu bitkiye zarar veren ve kurutabilen bir bitkidir (35).

Genel Kullanım Şekli: Dal ve yaprakları kabızlık giderici, idrar artırıcı, kusturucu, tansiyon düşürücü etkiye sahiptir (Baytop, 1999).

125. MALVACEAE

Alcea pallida Bess.

Yöresel adı : Hatmi

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1150 m, 05.07.2009, Ayandın 293.

Yöresel Kullanımı: Arıların bal yapmak için yararlandığı bitkilerden biridir (33).

Genel Kullanım Şekli: Kurutulmuş kökler idrar söktürücü, yumuşatıcı, yara iyi edici olarak kullanılır (Baytop, 1999).

126. MALVACEAE

Hibiscus esculentes L.

Yöresel adı : Bamya, graşula (Boşnakça)

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Şabanözü Köyü, 900 m, 12.06.2010, Ayandın 489.

Yöresel Kullanımı: Yemeği yapılarak tüketilir. Ayrıca ağrı kesici olarak bamya sütü kaynatılarak ağrıyan yerlere sürülür. Kırılan kemik yanlışı kaynadığı zaman bamya lapa halinde 2-3 gün kemik üzerine sarılarak yumuşatılır ve kemik düzeltilerek tekrar sarılır (16; 31).

Genel Kullanım Şekli: Çiçek ve kökten hazırlanan karışım göğüs yumuşatıcı, lapa halinde çıbanları olgunlaştırıcı olarak kullanılır. Meyvelerinden hazırlanan yemek kabız giderici ve yumuşatıcı bir etkiye sahiptir (Baytop, 1999).

127. MALVACEAE

Malva neglecta Wallr.

Yöresel adı : Kuş ekmeği

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Şabanözü Köyü, 900 m, 08.07.2008, Ayandın 189.

Yöresel Kullanımı: Meyveli bitkilerinden yemeği yapılarak tüketilir (5).

Genel Kullanım Şekli: Kurutulmuş yapraklar solunum ve sindirim sistemi iltihaplarında koruyucu olarak kullanılır (Baytop, 1999).

128. MALVACEAE

Malva sylvestris L.

Yöresel adı : Ebegömece

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 12.06.2010, Ayandın 494.

Yöresel Kullanımı: Yaprakları ve meyveleri böreklerde iç malzeme olarak kullanılıyor, ayrıca yağda kavrularak yemeği yapıp tüketiliyor (13).

Genel Kullanım Şekli: Kurutulmuş yapraklar solunum ve sindirim sistemi iltihaplarında koruyucu olarak kullanılır (Baytop, 1999).

129. MORACEAE

Ficus carica L. subsp. *carica*

Yöresel adı : İncir, smokva (Boşnakça)

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Şabanözü Köyü, 900 m, 04.05.2008, Ayandın 44.

Yöresel Kullanımı: Meyveleri gıda olarak tüketilir. Ayrıca tatlılarda kullanılır (5).

Genel Kullanım Şekli: Meyvelerden hazırlanan şurup çocuklarda isal için kullanılır. İncir sütü siğillere karşı etkilidir. Taze yaprak lapa halinde çıbanların olgunlaştırılması ve delinmesi için kullanılır (Baytop, 1999).

130. MORACEAE

Morus alba L.

Yöresel adı : Akdut, biyeli (Boşnakça)

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 15.06.2008, Ayandın 142.

Yöresel Kullanımı: Meyveleri gıda olarak tüketilir (35).

Genel Kullanım Şekli: Yaprakları ateş düşürücü ve idrar artırıcı etkilere sahiptir. Yaprakları ipek böceği yetiştirilmesinde önemli bir yere sahiptir (Baytop, 1999).

131. MORACEAE

Morus nigra L.

Yöresel adı : Karadut, sırnı (Boşnakça)

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 15.06.2008, Ayandın 141.

Yöresel Kullanımı: Meyveleri gıda olarak tüketilir. Reçel ve şurubu yapılır. Çocuklarda ağız yaraları için kullanılır (11).

Genel Kullanım Şekli: Yaprakları şeker hastalığı için kullanılır. Meyvelerinden hazırlanan şurup ağız ve boğaz hastalıklarında kullanılır. Karadut kökü veya kök kabuğu tenya düşürücü ve kabızlık giderici etkiye sahiptir (Baytop, 1999).

132. MORACEAE

Morus rubra L.

Yöresel adı : Mordut

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 15.06.2008, Ayandın 143.

Yöresel Kullanımı: Meyveleri gıda olarak tüketilir (11).

Genel Kullanım Şekli: Gıda olarak tüketilir.

133. MORINACEAE

Morina persica L.

Yöresel adı : ?

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, Çile Dağı, 1300 m, 12.06.2010, Ayandın 484.

Yöresel Kullanımı: Arıların bal yapmak için yararlandığı bitkilerden biridir (33).

Genel Kullanım Şekli: ?

134. OLEACEAE

Jasminum fruticans L.

Yöresel adı : Yasemin

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Şabanözü Köyü, 1000 m, 04.05.2008, Ayandın 6.

Yöresel Kullanımı: Baharın gelişini müjdeleyen bitkilerden biridir (5).

Genel Kullanım Şekli: Çiçek dalları idrar verici ve kurt düşürücü olarak kullanılır (Baytop, 1999).

135. OROBANCHACEAE

Orobanche oxyloba (Reut.) G.Beck

Yöresel adı : Canavarotu

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 12.04.2009, Ayandın 289.

Yöresel Kullanımı: Belirli bir kullanımı yoktur. Tarla yabancı otu olarak bilinir (23).

Genel Kullanım Şekli: ?

136. PAEONIACEAE

Paeonia mascula (L.) Mill. subsp. *mascula*

Yöresel adı : Meşegülü

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, Çile Dağ, 1250 m, 15.05.2010, Ayandın 457.

Yöresel Kullanımı: Belirli bir kullanımı yoktur. Meşe açıklığında bulunduğu için bu isim verilmiştir (35).

Genel Kullanım Şekli: Kurutulmuş kökler yatıştırıcı ve kabız giderici özelliğe sahiptir. Sara nöbetleri ve öksürüğe karşı yatıştırıcı olarak kullanılır (Baytop, 1999).

137. PAPAVERACEAE*Fumaria asepala* Boiss.**Yöresel adı** : ?**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, Çile Dağ, 1200 m, 04.05.2008, Ayandın 71.**Yöresel Kullanımı:** Arıların bal yapmak için yararlandığı bitkilerden biridir (33).**Genel Kullanım Şekli:** Kurutulmuş çiçek dalları yatıştırıcı, idrar artırıcı ve tansiyon düşürücü etkiye sahiptir (Baytop, 1999).**138. PAPAVERACEAE***Glaucium leiocarpum* Boiss.**Yöresel adı** : Karakavluk**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1150 m, 24.04.2010, Ayandın 415.**Yöresel Kullanımı:** Hayvanların yediği bitkilerden biridir (33).**Genel Kullanım Şekli:** Kurutulmuş çiçek dalları yatıştırıcı, öksürük kesici ve uyuşturucu etkiye sahiptir (Baytop, 1999).**139. PAPAVERACEAE***Hypecoum imberbe* Sibth. & Sm.**Yöresel adı** : Sarı çiçek**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1150 m, 04.05.2008, Ayandın 58.**Yöresel Kullanımı:** Herhangi bir kullanımı yoktur. Baharın gelişini müjdeleyen bitkilerden biridir (11).**Genel Kullanım Şekli:** ?**140. PAPAVERACEAE***Roemeria hybrida* (L.) DC. subsp. *hybrida***Yöresel adı** : Mor gelincik**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1150 m, 11.05.2008, Ayandın 85.**Yöresel Kullanımı:** Herhangi bir kullanımı yoktur. Baharın gelişini müjdeleyen bitkilerden biridir (11).**Genel Kullanım Şekli:** ?

141. PINACEAE*Cedrus libani* A.Rich.**Yöresel adı** : Sedir**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 04.05.2008, Ayandın 23.**Yöresel Kullanımı:** Süs bitkisi olarak yetiştirilir (11).**Genel Kullanım Şekli:** Elde edilen katran haricen hayvanların deri hastalıklarında ve deri parazitlerinin temizlenmesinde kullanılır. Ayrıca az miktarda arı kovanına konularak kovan güvesine karşı kullanılır (Baytop, 1999).**142. PINACEAE***Pinus nigra* J.F.Arnold. subsp. *nigra* var. *caramanica* (Laudon) Rehder**Yöresel adı** : Çam**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 04.05.2008, Ayandın 22.**Yöresel Kullanımı:** Süs bitkisi olarak yetiştirilir (11).**Genel Kullanım Şekli:** Katranı solunum sistemi, idrar yolları hastalıklarında antiseptik olarak hap halinde günde 1-1.5 gr alınır. Haricen cilt hastalıklarına karşı merhem olarak kullanılır (Baytop, 1999).**143. PLANTAGINACEAE***Plantago major* L. subsp. *major***Yöresel adı** : Yaraotu, bokuisa (Boşnakça)**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 12.04.2009, Ayandın 278.**Yöresel Kullanımı:** Yaprakları yara iyileştirici olarak kullanılır (11).**Genel Kullanım Şekli:** Yaprakları yara iyileştirici ve çıban açıcı olarak kullanılır (Baytop, 1999).**144. PLUMBAGINACEAE***Plumbago europaea* L.**Yöresel adı** : ?**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1200 m, 19.09.2009, Ayandın 314.**Yöresel Kullanımı:** Arıların bal yapmak için yararlandığı bitkilerden biridir (33).

Genel Kullanım Şekli: Bitki yakıcı ve tahrip edici etkiye sahiptir (Baytop, 1999).

145. POACEAE (GRAMINEAE)

Cynodon dactylon (L.) Pers. var. *dactylon*

Yöresel adı : Ayrıkotu, pıravina (Boşnakça)

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 04.05.2008, Ayandın 75.

Yöresel Kullanımı: Hayvanlar yer. Tarla yabancı otudur (33).

Genel Kullanım Şekli: Rizomundan elde edilen drog idrar artırıcı ve kabızlık giderici olarak kullanılır (Baytop, 1999).

146. POACEAE

Echinaria capitata (L.) Desf.

Yöresel adı : ?

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 12.04.2009, Ayandın 284.

Yöresel Kullanımı: Hayvanların gıda yararlandığı bitkilerden biridir (33).

Genel Kullanım Şekli: Hayvanların otladığı bitkilerden birisidir.

147. POACEAE

Hordeum murinum L. subsp. *murinum*

Yöresel adı : Yabani arpa, kılçık otu

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 04.05.2008, Ayandın 51.

Yöresel Kullanımı: Hayvanların yem olarak yararlandığı bitkilerden biridir (19).

Genel Kullanım Şekli: Hayvanların otladığı bitkilerden birisidir.

148. POACEAE

Hordeum vulgare L.

Yöresel adı : Arpa, yetçam (Boşnakça)

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 15.06.2008, Ayandın 129.

Yöresel Kullanımı: Tohumları öğütülerek un olarak kullanılır. Ayrıca bitki hayvanlara yem olarak verilir (19).

Genel Kullanım Şekli: Hayvan yemi olarak yetiştirilir. Ayrıca yumuşatıcı ve bilhassa idrar artırıcı kuvvet verici olarak kullanılır (Baytop, 1999).

149. POACEAE*Poa bulbosa* L.**Yöresel adı** : ?**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 04.05.2008, Ayandın 62.**Yöresel Kullanımı:** Hayvanların yem olarak yararlandığı bitkilerden biridir (7).**Genel Kullanım Şekli:** Hayvanların otladığı bitkilerden birisidir.**150. POACEAE***Setaria viridis* (L.) P.Beauv.**Yöresel adı** : ?**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, Çile Dağı, 1200 m, 08.07.2008, Ayandın 193.**Yöresel Kullanımı:** Hayvanların gıda olarak yararlandığı bitkilerden biridir (7).**Genel Kullanım Şekli:** Hayvanların otladığı bitkilerden birisidir.**151. POACEAE***Stipa lagascae* Roem. & Schult.**Yöresel adı** : Kedi kuyruğu**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, Çile Dağı, 1250 m, 12.06.2010, Ayandın 483.**Yöresel Kullanımı:** Hayvanların gıda yararlandığı bitkilerden biridir (11).**Genel Kullanım Şekli:** Hayvanların otladığı bitkilerden birisidir.**152. POACEAE***Triticum aestivum* L.**Yöresel adı** : Buğday, şenitsa (Boşnakça)**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 15.06.2008, Ayandın 128.**Yöresel Kullanımı:** Tohumları öğütülerek ekmeklik un ve bulgur olarak kullanılır. Ayrıca bitkinin kalan kısımları hayvanlara yem olarak verilir (11).**Genel Kullanım Şekli:** Ekmeklik, bulgur ve nişasta elde etmek amacıyla yetiştirilir.

Ayrıca bitkinin diğer kısımları hayvanlara saman olarak verilir (Baytop, 1999).

153. POACEAE*Zea mays* L.**Yöresel adı** : Mısır, kukurus (Boşnakça)**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Şabanözü Köyü, 890 m, 08.07.2008, Ayandın 152.**Yöresel Kullanımı:** Olgunlaşan mısır toplanır taze iken kaynatılarak yenir ve ayrıca kışın tohumlar patlatılarak kuruyemiş olarak tüketilir (2).**Genel Kullanım Şekli:** Mısır püskülleri gölgede kurutulup çay olarak içildiği zaman güvenilir bir idrar söküçüdür, aynı zamanda zayıflatma ve bedendeki yağı azaltma özelliği vardır (Baytop, 1984).**154. POLYGONACEAE***Polygonum cognatum* Meissn.**Yöresel adı** : Madımak**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Şabanözü Köyü, 900 m, 04.05.2008, Ayandın 38.**Yöresel Kullanımı:** Bitki toplanarak yemeği yapılır (9).**Genel Kullanım Şekli:** Yaprak ve sürgünleri ilkbaharda toplanarak sebze olarak yenir. Ayrıca idrar artırıcı ve şeker hastalığına karşı kullanılır (Baytop, 1984).**155. POLYGONACEAE***Rumex acetosella* L.**Yöresel adı** : Labada, Üvelek**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 12.04.2009, Ayandın 229.**Yöresel Kullanımı:** Yaprakları börek iç malzemesi olarak kullanılır (13).**Genel Kullanım Şekli:** Yaprakları sebze olarak yenir. Lapa halinde çıbanları olgunlaştırmak ve yaraları iyileştirmek için kullanılır. Kökünden elde edilen drog kuvvet verici, kan temizleyici, hazmettirici ve kabızlık giderici olarak kullanılır (Baytop, 1999).**156. PORULACACEAE**

Portulaca oleracea* L.*Yöresel adı** : Semizotu**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 12.04.2009, Ayandın 188.**Yöresel Kullanımı:** Taze olarak salata malzemesi ve kavrulmuş olarak tüketilir (1).**Genel Kullanım Şekli:** Bitki idrar söktürücü, tohumları kurt düşürücü, yaprak lapa halinde basura karşı kullanılır (Baytop, 1999).**157. RANUNCULACEAE*****Adonis flammea* Jacq.****Yöresel adı** : Gelincik**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 04.05.2008, Ayandın 1.**Yöresel Kullanımı:** Baharın gelişini müjdeleyen bitkilerden biridir (1).**Genel Kullanım Şekli:** Bahar bitkilerinden birisidir.**158. RANUNCULACEAE*****Ceratocephalus falcatus* (L.) Pers.****Yöresel adı** : ?**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 04.05.2008, Ayandın 72.**Yöresel Kullanımı:** Baharın gelişini müjdeleyen bitkilerden biridir (18).**Genel Kullanım Şekli:** Bahar bitkilerinden birisidir.**159. RANUNCULACEAE*****Consolida orientalis* (Gay) Schröd.****Yöresel adı** : ?**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, Çile Dağı, 1200 m, 04.05.2008, Ayandın 10.**Yöresel Kullanımı:** Tarla yabancı otu olarak bitkilerden biridir (40).**Genel Kullanım Şekli:** Toz veya tentür halinde vücut parazitlerine karşı deriye sürülür (Baytop, 1999).**160. RANUNCULACEAE**

Nigella arvensis L. var. *glauca* Boiss.

Yöresel adı : Çörekotu

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 04.05.2008, Ayandın 17.

Yemeklerde baharat olarak kullanılır. Tohumları ekmek üzerine atılır (11).

Genel Kullanım Şekli: İdrar ve süt arttırıcı, iştah açıcı ve adet söktürücü etkilere sahiptir. Yakın doğuda ekmek ve çörekler üzerine konularak kullanılan bir baharattır (Baytop, 1999).

161. RANUNCULACEAE

Ranunculus argyreus Boiss.

Yöresel adı : Dügün çiçeği

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 11.05.2008, Ayandın 108.

Yöresel Kullanımı: Hayvanların yediği bitkilerden biridir (20).

Genel Kullanım Şekli: Dügün çiçeği olarak bilinir. Genel bir kullanımı yoktur.

162. RECEDACEAE

Reseda lutea L. var. *lutea*

Yöresel adı : ?

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 04.05.2008, Ayandın 64.

Yöresel Kullanımı: Tarla yabancı otu olarak bitkilerden biridir (14).

Genel Kullanım Şekli: Kökler idrar arttırıcı olarak kullanılır. Çiçekler kumaş boyamada kullanılır (Baytop, 1999).

163. ROSACEAE

Amygdalus communis L.

Yöresel adı : Badem

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 11.05.2008, Ayandın 140.

Yöresel Kullanımı: Taze iken meyveleri yenir. Aynı zamanda tohumu kuruyemiş olarak tüketilir (14).

Genel Kullanım Şekli: Meyvesi dahilen kabız giderici, haricen ise yumuşatıcı ve yara iyi edici olarak kullanılır (Baytop, 1999).

164. ROSACEAE

Amygdalus orientalis Mill.

Yöresel adı : Badem

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, Çile Dağı, 1250 m, 08.07.2008, Ayandın 208.

Yöresel Kullanımı: Taze iken meyveleri yenir. Aynı zamanda tohumu kuruyemiş olarak tüketilir (14).

Genel Kullanım Şekli: Meyvesi dahilen kabız giderici, haricen ise yumuşatıcı ve yara iyi edici olarak kullanılır (Baytop, 1999).

165. ROSACEAE

Armeniaca vulgaris Lam.

Yöresel adı : Zerdali

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Şabanözü Köyü, 900 m, 08.07.2008, Ayandın 174.

Yöresel Kullanımı: Meyveler gıda olarak yenildiği gibi reçel ve hoşaf yapımında kullanılır. Ayrıca zerdali ağacının gövdesinden elde edilen kedi balı yapıştırıcı olarak kullanılır. Suda kaynatılan kurumuş meyveler süzülüp posası alınarak marmelât olarak sabah kahvaltılarda yenir (2).

Genel Kullanım Şekli: Gıda olarak kullanılır. Ayrıca kayısı ağacının odunu çok sert olması nedeniyle bilhassa kaval yapımında kullanılır (Baytop, 1999).

166. ROSACEAE

Cerasus avium (L.) Moench

Yöresel adı : Kiraz

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 05.07.2009, Ayandın 297.

Yöresel Kullanımı: Meyveler gıda olarak yenildiği gibi reçel ve hoşaf yapımında kullanılır. Ayrıca kaynatılarak şurup olarak içilir. Meyve sapları kaynatılarak çay gibi içildiğinde idrar söktürücü olarak kullanılır (36).

Genel Kullanım Şekli: İdrar arttırıcı, kabız giderici ve kuvvet verici olarak kullanılır (Baytop, 1999).

167. ROSACEAE

Cerasus vulgaris Mill.

Yöresel adı : Vişne

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 15.06.2008, Ayandın 146.

Yöresel Kullanımı: Meyveler gıda olarak yenildiği gibi reçel ve hoşaf yapımında kullanılır. Ayrıca kaynatılarak şurup olarak içilir. Meyve sapları kaynatılarak çay gibi içildiğinde idrar söktürücü olarak kullanılır (11).

Genel Kullanım Şekli: İdrar arttırıcı, kabız giderici ve kuvvet verici olarak kullanılır (Baytop, 1999).

168. ROSACEAE

Cotoneaster nummularia Fisch. & Mey.

Yöresel adı : Tavşan yemişi

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, Çile Dağı, 1200 m, 08.07.2008, Ayandın 197.

Yöresel Kullanımı: Meyveleri idrar söktürücü ve böbreklerden kum dökücü olarak kullanılır (33).

Genel Kullanım Şekli: Meyveleri iştah açıcı, mide hastalıklarında ve balgam söktürücü olarak kullanılır (Baytop, 1999).

169. ROSACEAE

Crataegus orientalis Pall. ex Bieb. var. *orientalis*

Yöresel adı : Alıç, yemiş

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, Çile Dağı, 1200 m, 15.06.2008, Ayandın 132.

Yöresel Kullanımı: Meyveleri yemiş olarak tüketilir. Ayrıca meyvesi ipe dizilerek kolye yapılır ve süs amaçlıda kullanılmaktadır (21; 36).

Genel Kullanım Şekli: Meyveleri sinir sistemini yatıştırıcı, spazmları azaltıcı, kalp atım hızını yavaşlatıcı, tansiyon düşürücü, idrar söktürücü ve kabız giderici gibi etkileri vardır (Baytop, 1999).

170. ROSACEAE

Cydonia oblonga Mill.

Yöresel adı : Ayva, tuuna (Boşnakça)

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Şabanözü Köyü, 880 m, 05.07.2009, Ayandın 309.

Yöresel Kullanımı: Meyve olarak yenildiği gibi meyveleri pişirilerek kompostu ve reçel yapılarak tüketilir. Yapraklarının kaynatılmasıyla elde edilen çay öksürük kesilmesi için kullanılır (2; 30).

Genel Kullanım Şekli: Ayva çekirdeği dahilen dekoksasyon halinde çocuk ishallerine karşı, haricen gargara halinde boğaz hastalıklarında ve deri üzerine tatbik edilerek yumuşatıcı olarak kullanılır. Meyvesi kabız giderici olarak etkilidir. Yaprığı dekoksasyonu uykusuzluk, sinirlilik hallerinde yatıştırıcı ve zayıf bir ateş düşürücü olarak etkilidir (Baytop, 1999).

171. ROSACEAE

Fragaria vesca L.

Yöresel adı : Çilek

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 08.07.2008, Ayandın 203.

Yöresel Kullanımı: Meyveleri tüketilir (35).

Genel Kullanım Şekli: Kabız, iştah açıcı ve idrar arttırıcı olarak kullanılır (Baytop, 1999).

172. ROSACEAE

Malus sylvestris Mill.

Yöresel adı : Elma, yabuka (Boşnakça)

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Şabanözü Köyü, 900 m, 15.06.2008, Ayandın 137.

Yöresel Kullanımı: Meyve olarak tüketilir. Bazen yaprakları toplanıp hayvanlara yem amaçlı verilir. Dalları ise yakacak olarak kullanılır (32).

Genel Kullanım Şekli: Meyveleri gıda olarak tüketilen bitkilerden birisidir.

173. ROSACEAE

Persica vulgaris Mill.

Yöresel adı : Şeftali

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Şabanözü Köyü, 900 m, 15.06.2008, Ayandın 138.

Yöresel Kullanımı: Meyve olarak tüketilir (10).

Genel Kullanım Şekli: Yaprakları ekmek içi ile birlikte ezilerek hap yapılır ve derelere atılarak balıklar sersemletilir ve sonra sersemlemiş balıklar el ile tutulur (Baytop, 1999).

174. ROSACEAE

Potentilla recta L.

Yöresel adı : ?

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Şabanözü Köyü, 900 m, Ayandın 102.

Yöresel Kullanımı: Arıların bal yapımında kullandığı bitkilerden biridir (10).

Genel Kullanım Şekli: Bitki kabız giderici, ateş düşürücü ve kuvvet verici olarak kullanılır (Baytop, 1999).

175. ROSACEAE

Prunus divaricata Ledeb. subsp. *ursina* (Kotschy) Browicz

Yöresel adı : Dağ eriği

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, Çile Dağı, 1350 m, 04.05.2008, Ayandın 81.

Yöresel Kullanımı: Meyveleri yenilen bitkilerden biridir (35).

Genel Kullanım Şekli: Meyveleri yenir.

176. ROSACEAE

Prunus domestica L.

Yöresel adı : Erik

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 15.06.2008, Ayandın 134.

Yöresel Kullanımı: Olgunlaşan erik yemiş olarak tüketilir. Yıkayıp kaynatılarak iki bez arasına konularak süzülüp kurutulurak pestil yapılır. Ayrıca kurutulup hoşaf ve marmelat olarak ta tüketilir (36).

Genel Kullanım Şekli: Yapraklar kabız giderici, çiçekleri idrar artırıcı ve kurt düşürücü, meyve kabız giderici etkiye sahiptir (Baytop, 1999).

177. ROSACEAE

Pyrus communis L. subsp. *communis*

Yöresel adı : Armut, kuruşka (Boşnakça)

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 15.06.2008, Ayandın 122.

Yöresel Kullanımı: Meyveleri yenir (22).

Genel Kullanım Şekli: Meyveleri yenilen bitkilerden birisidir.

178. ROSACEAE

Pyrus elaeagnifolia Pall. subsp. *elaegnifolia*

Yöresel adı : Dağ armudu, ahlat

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, Çile Dağı, 1300 m, 15.06.2008, Ayandın 121.

Yöresel Kullanımı: Olgunlaşan meyve gıda olarak kullanılır ve kurutulan meyvası parçalara ayrılarak hoşaf ve reçel yapımında da kullanılır. Ayrıca bağırsak hastalıkları ve karın ağrısına karşı olgunlaşan meyve ezilerek toz haline getirilir suyla karıştırılarak kullanılır (36).

Genel Kullanım Şekli: Meyveleri yenilen bitkilerden birisidir.

179. ROSACEAE

Rosa canina L.

Yöresel adı : Kuşburnu, şipur (Boşnakça)

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, Çile Dağı, 1300 m, 15.06.2008, Ayandın 130.

Yöresel Kullanımı: Kuşburnu meyveleri toplanıp kaynatılarak mermelat ve reçel yapılır. Çayı içildiği zaman balgam söktürücü ve idrar yolları iltihabına iyi gelir. Ayrıca halk arasında kuşburnu çayı olarak da kullanılır (13).

Genel Kullanım Şekli: Meyvası kabızlık giderici ve kuvvet verici etkilere sahiptir. Ayrıca şeker hastalığına karşıda kullanılır (Baytop, 1999).

180. ROSACEAE*Rosa centifolia* L.**Yöresel adı** : Bahçe gülü, ruja (Boşnakça)**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 15.06.2008, Ayandın 145.**Yöresel Kullanımı:** Gülün yaprakları koparılıp kaynatılır ve reçel yapımında kullanılır. Ayrıca gülün yaprakları kopartılıp bir şişeye konularak üzerine biraz su konularak ve gül suyu yapılarak koku amaçlı kullanılır (34).**Genel Kullanım Şekli:** Çay halinde dahilen çocuklarda kabız giderici olarak kullanılır. Haricen gargara halinde boğaz hastalıklarına karşı kullanılır (Baytop, 1999).**181. ROSACEAE***Rosa hemisphaerica* J.Herrm.**Yöresel adı** : Sarı gül**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Şabanözü Köyü, 900 m, 15.06.2008, Ayandın 159.**Yöresel Kullanımı:** Süs bitkisi olarak yetiştirilen bitkilerden biridir (5).**Genel Kullanım Şekli:** Süs bitkisi olarak yetiştirilir.**182. ROSACEAE***Rubus discolor* Weihe & Nees**Yöresel adı** : Böğürtlen**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 08.07.2008, Ayandın 210.**Yöresel Kullanımı:** Meyveleri yenir (1).**Genel Kullanım Şekli:** Meyveleri yenilen bitkilerden birisidir.**183. RUBIACEAE***Cruciata taurica* (Pall. ex Willd.) Ehrend.**Yöresel adı** : ?**Lokalite** : B4 Ankara: Polatlı, Şabanözü Köyü, 900 m, 12.04.2009, Ayandın 281.**Yöresel Kullanımı:** Tarla yabancı otu olarak bilinir (9).

Genel Kullanım Şekli: Tarla yabancı otudur.

184. RUBIACEAE

Galium spurium L. subsp. *spurium*

Yöresel adı : Yapışkan ot

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 08.07.2008, Ayandın 194.

Yöresel Kullanımı: Tarla yabancı otu olarak bilinir (40).

Genel Kullanım Şekli: Tarla yabancı otudur.

185. RUBIACEAE

Galium verum L. subsp. *verum*

Yöresel adı : ?

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1000 m, 04.05.2008, Ayandın 33.

Tarla yabancı otu olarak bilinir (40).

Genel Kullanım Şekli: İdrar ve safra artırıcı, kabız giderici etkiye sahiptir (Baytop, 1999).

186. RUBIACEAE

Rubia tictororium L.

Yöresel adı : Pirotu, boya otu, brahçe (Boşnakça)

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 08.07.2008, Ayandın 165.

Yöresel Kullanımı: Bitkinin kökleri toplanarak 1 litre suya iki kök konulur ve kaynatılır. Kilim, halı ve yumurta boyamada bordo ve koyu kırmızı renk elde etmek için kullanılır (11).

Genel Kullanım Şekli: Bitki idrar ve safra artırıcı etkiye sahiptir. Ayrıca kök boyar madde olarak kullanılır (Baytop, 1999).

187. SALICACEAE

Populus nigra L. subsp. *nigra*

Yöresel adı : Kavak

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Şabanözü Köyü, 900 m, 08.07.2008, Ayandın 151.

Yöresel Kullanımı: Yakacak olarak kullanılmaktadır. Çatı örtüsü ve çit olarak kullanılır. Ayrıca yapraklarını ve gövde kabuklarını hayvanlar yer (24; 28; 32).

Genel Kullanım Şekli: Tomurcuğu dahilen kabızlık giderici, idrar artırıcı, terletici, yatıştırıcı ve balgam söktürücü olarak kullanılır. Haricen basur, yanıklarda ağrı kesici ve iyileştirici olarak kullanılır (Baytop, 1999).

188. SALICACEAE

Salix alba L.

Yöresel adı : Söğüt, vırba (Boşnakça)

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Şabanözü Köyü, 900 m, 08.07.2008, Ayandın 156.

Yöresel Kullanımı: Dalları sepet yapımında kullanılır. Ayrıca çocuklar dallarını düdük yapmak için kullanır (29; 32).

Genel Kullanım Şekli: Kabuğu dahilen yatıştırıcı, kuvvet verici, ateş düşürücü, kabızlık giderici ve romatizma ağrılarını giderici olarak kullanılır (Baytop, 1999).

189. SCROPHULARIACEAE

Antirrhinum majus L.

Yöresel adı : Kuş ağızı

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 12.06.2010, Ayandın 487.

Yöresel Kullanımı: Süs bitkisi olarak yetiştirilen bitkilerden biridir (13).

Genel Kullanım Şekli: Süs bitkisi olarak yaygındır.

190. SCROPHULARIACEAE

Verbascum splendidum Boiss.

Yöresel adı : Sığır kuyruğu, divizbina (Boşnakça)

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, Çile Dağı, 1200 m, 08.07.2008, Ayandın 160.

Yöresel Kullanımı: Solunum yolları hastalıkları için çiçekleri kaynatılarak çayı yapılır. Ayrıca süpürge yapımında kullanılmaktadır (13).

Genel Kullanım Şekli: Çiçeği balgam söktürücü ve göğüs yumuşatıcı etkiye sahiptir. Yaprakları ise terletici, balgam söktürücü, yatıştırıcı, idrar artırıcı ve kabızlık giderici olarak kullanılır (Baytop, 1999).

191. SOLANACEAE

Atropa belladonna L.

Yöresel adı : ?

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 08.07.2008, Ayandın 182.

Yöresel Kullanımı: Tarla yabancı otu olarak bilinen bitkilerden biridir (11).

Genel Kullanım Şekli: Yaprakları kurutulularak ağrı kesici ve spazm giderici kullanılır (Baytop, 1999).

192. SOLANACEAE

Capsicum annuum L.

Yöresel adı : Biber, paprika (Boşnakça)

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 04.05.2008, Ayandın 36.

Yöresel Kullanımı: Meyvesi kızartma ve dolma olarak kullanılır. Baharat olarak kullanılır. Ayrıca kurutulmuş biber kanamayı kesmek için kullanılmaktadır (14).

Genel Kullanım Şekli: Meyveleri dahilen iştah açıcı, idrar artırıcı ve uyarıcı, haricen ise kan toplayıcı olarak etkilidir (Baytop, 1999).

193. SOLANACEAE

Hyoscyamus reticulatus L.

Yöresel adı : Uyuşturan ot

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 04.05.2008, Ayandın 73.

Yöresel Kullanımı: Bitkinin tohumları yenilirse sersemletir (33).

Genel Kullanım Şekli: Zehirli bitkilerden birisidir (Baytop, 1999).

194. SOLANACEAE

Lycopersicon esculentum Mill.

Yöresel adı : Domates, kavaada (Boşnakça)

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 05.07.2009, Ayandın 307.

Yöresel Kullanımı: Meyveleri yemeklerde ve salatalarda kullanılır. Meyveler kaynatılarak salça yapılır. Kansere karşı koruyucu özelliği vardır. Ayrıca meyve kesilerek nasır ve kaşıntılı yerlere akşam sarılırsa sabaha kadar ağrıyı kestiğine ve iltihabı akıttığına inanılır (6).

Genel Kullanım Şekli: Meyve, sebze olarak kullanılır. Kabızlık giderici etkiye sahiptir (Baytop, 1999).

195. SOLANACEAE

Solanum melongena L.

Yöresel adı : Patlıcan

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Şabanözü Köyü, 900 m, 15.05.2010, Ayandın 452.

Yöresel Kullanımı: Meyveleri yemek yapımında kullanılır. Ayrıca közde pişirilerek yenilir (2).

Genel Kullanım Şekli: Meyveleri sebze olarak tüketilen bitkilerden birisidir.

196. SOLANACEAE

Solanum tuberosum L.

Yöresel adı : Kumpir, kıtola (Boşnakça)

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 08.05.2010, Ayandın 417.

Yöresel Kullanımı: Toprak altı yumrularından çeşitli yemekler yapılır. Haşlaması ishale karşı kullanılırken, baş ağrıları için çiğ kumpir dilimlenerek bir bezle alına sarılır (9).

Genel Kullanım Şekli: Gıda olarak tüketilen yaygın bitkilerden birisidir.

197. TAMARICACEAE

Tamarix smyrnensis Bunge

Yöresel adı : Yılgın

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 910 m, 12.06.2010, Ayandın 479.

Yöresel Kullanımı: Dalları kesilerek ucu bir bezle sarılır ve tüfek temizlemek için kullanılır (35).

Genel Kullanım Şekli: ?

198. ULMACEAE

Celtis glabrata Steven ex Planch.

Yöresel adı : Çitlenbik

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 12.06.2010, Ayandın 495.

Yöresel Kullanımı: Meyveler yenilir. Ayrıca yakacak olarak kullanılır (33).

Genel Kullanım Şekli: Olgun meyveler buğday gibi benzeri tanelerle dövülerek kavut yapılır ve yenilir (Baytop, 1999).

199. ULMACEAE

Ulmus minor Mill. subsp. *minor*

Yöresel adı : Karaağaç, brestriç (Boşnakça)

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 15.06.2008, Ayandın 135.

Yöresel Kullanımı: Yakacak olarak kullanılır. Nazarı engellemek için küçük bir parça dal kesilerek çatalığne ile kıyafete takılır (11).

Genel Kullanım Şekli: *Ulmus campestris* türü kabuğu idrar artırıcı, terletici ve kabız giderici, yaprakları şeker hastalığına karşı kullanılır (Baytop, 1999).

200. URTICACEAE

Urtica dioica L.

Yöresel adı : Isırgan, jara (Boşnakça)

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 08.07.2008, Ayandın 164.

Yöresel Kullanımı: Taze iken börek iç malzemesi olarak kullanılır. Yapraklarının kaynatılmasıyla elde edilen çay iltihap söktürücü ve kan temizleyici olarak kullanılır. Ayrıca kansere karşı yaprak ve sürgünleri salata olarak tüketilir (14). Hıdrelez gününde ise ısırgan otunu suya batırıp insan ve hayvanların üstüne serpilirse daha sağlıklı olacaklarına inanılır (11).

Genel Kullanım Şekli: Yaprak ve kök dahilen kan temizleyici, idrar artırıcı ve iştah açıcı olarak kullanılır. Aynı zamanda romatizma ağrılarını gidermek için ağrıyan yerlere çiçekleri sürülür (Baytop, 1999).

201. VALERIANACEAE

Valerianella vesicaria (L.) Moench

Yöresel adı : ?

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Şabanözü, 900 m, 12.04.2009, Ayandın 286.

Yöresel Kullanımı: Tarla yabancı otu olarak bilinir (32).

Genel Kullanım Şekli: ?

202. VIOLACEAE

Viola occulta Lehm

Yöresel adı : Menekşe

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1150 m, 08.07.2008, Ayandın 226.

Yöresel Kullanımı: Baharın gelişini müjdeleyen bitkilerden biridir (17).

Genel Kullanım Şekli: Bahar bitkilerinden birisidir.

203. VITACEAE

Parthenocissus quinquefolia (L.) Planch.

Yöresel adı : Amerikan sarmaşığı

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Şabanözü Köyü, 900 m, 12.06.2010, Ayandın 472.

Yöresel Kullanımı: Gölge verici olarak yararlanılan bitkilerden biridir (2; 12).

Genel Kullanım Şekli: Gölge olarak yaygın kullanılan bitkilerden birisidir.

204. VITACEAE

Vitis vinifera L.

Yöresel adı : Asma, groyce (Boşnakça)

Lokalite : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1100 m, 05.07.2009, Ayandın 308.

Yöresel Kullanımı: Meyveler taze ve kurutularak gıda olarak tüketilir. Yapraklarından sarma yapılır. Meyveler ezilir ve kaynatılarak pekmez yapılır. Ayrıca kan yapıcı ve bağışıklığı kuvvetlendirici olarak bilinir (36).

Genel Kullanım Şekli: Yaprakları dahilen infüzyon halinde kabız giderici ve kan kesici olarak kullanılır. Taze yapraklar haricen yara iyi edici ve çıban açıcı olarak kullanılır. Kuru meyvesi idrar artırıcı, yatıştırıcı, kabızlık giderici ve kuvvet verici olarak kullanılır (Baytop, 1999).

205. ZYGOPHYLLACEAE

Peganum harmala L.

Yöresel adı : Üzerlik

Lokalte : B4 Ankara: Polatlı, Avşar Köyü, 1200 m, 08.07.2008, Ayandın 171.

Yöresel Kullanımı: Meyveleri tütsü yapılarak kapalı bir ortamda sinirli yaramaz çocukları yatıştırdığına inanılır. Ayrıca tütsünün nazara karşı iyi geldiğine inanılır (33).

Genel Kullanım Şekli: Tohum ve kök kurt düşürücü, adet söktürücü, uyuşturucu, terletici ve yatıştırıcı etkilere sahiptir (Baytop, 1999).

5. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu araştırma sonunda Avşar, Şabanözü ve Çile Dağı bölgesinde 2008-2010 yılları arasında kaynak kişilerden faydalanarak etnobotanik veriler not edilmiştir. Yapılan çalışmada 58 familya ve 172 cinse ait 205 bitkisel materyal toplanmıştır. Örnek alınan bitkiler arasında 84 gıda, 53 yem, 29 ilaç, 12 el sanatları ve 10 yakacak kullanımının yanı sıra 102 bitkinde farklı alanlarda ilgili bilgileri belirlenmiştir. İçerdikleri bitki sayısına göre büyük familyalar sırayla Compositae (Asteraceae) 26, Rosaceae 20, Leguminosae (Fabaceae) 18, Labiatae (Lamiaceae) 13, Gramineae (Poaceae) 9, Umbelliferae (Apiaceae) 8, Liliaceae 7, Cruciferae (Brassicaceae) 6, Boraginaceae 6 ve Solanaceae 6'dır. Çalışma alanındaki bitkilerin 138 tanesi doğal, 67 tanesi ise kültüredir. Alandaki etnobotanik verilerde tespit edilen endemik bitki sayısı ise 12'dir. Çalışma alanındaki etnobotanik bilgileri alınan bitkilerin familya, tür, yerel ad ve örnek numaraları alfabetik olarak Çizelge 5.1'de verilmiştir.

Çizelge 5.1. Çalışma alanında familyalara göre alfabetik etnobotanik bitki listesi

Sıra No	Familyası	Cins / Tür adı	Yerel adı	Pres no
1.	ACANTHACEAE	^E <i>Acanthus hirsutus</i> Boiss.	Ayıpencesi	HA-99
2.	AMARANTHACEAE	<i>Amaranthus retroflexus</i> L.	?	HA-304
3.	APIACEAE (UMBELLIFERAE)	* <i>Anethum graveolens</i> L.	Dereotu	HA-478
4.	APIACEAE	<i>Artemisia squamata</i> L.	?	HA-481
5.	APIACEAE	<i>Conium maculatum</i> L.	Çunak, tiyeye (Boşn), makaraotu, ağızlık	HA-464
6.	APIACEAE	* <i>Cuminum cyminum</i> L.	Kimyon	HA-68
7.	APIACEAE	* <i>Daucus carota</i> L.	Havuç	HA-465
8.	APIACEAE	<i>Echinophora tournefortii</i> Jaub. & Spach	?	HA-190
9.	APIACEAE	<i>Eryngium campestre</i> L. var. <i>virens</i> Link	Diken	HA-80
10.	APIACEAE	* <i>Petroselinum crispum</i> (Mill.) A.W.Hill	Maydanoz	HA-466
11.	APOCYNACEAE	<i>Vinca herbacea</i> Waldst. & Kit.	?	HA-112
12.	ARACEAE	<i>Arum elongatum</i> Steven subsp. <i>detrunctum</i> (C.A.Mey. ex Schott) H.Riedl	Mayaotu, surutka (Boşn.)	HA-127
13.	ARISTOLOCHACEAE	<i>Aristolochia maurorum</i> L.	Pipo çiçeği	HA-118
14.	ASCLEPIADACEAE	<i>Cynanchum acutum</i> L. subsp. <i>acutum</i>	Yer sarmaşığı	HA-176
15.	ASTERACEAE (COMPOSITAE)	<i>Achillea wilhelmsii</i> C.Koch.	Sarı çiçek	HA-60
16.	ASTERACEAE	<i>Acroptilon repens</i> (L.) DC.	Kekre	HA-476
17.	ASTERACEAE	<i>Anthemis cretica</i> L. subsp. <i>albida</i> (Boiss.) Grierson	Papatya, biyela, çiviyeçe (Boşn.)	HA-124
18.	ASTERACEAE	<i>Anthemis tinctoria</i> L. var. <i>tinctoria</i>	Sarı papatya, juta, lalitsa (Boşn.)	HA-215
19.	ASTERACEAE	<i>Artemisia santonicum</i> L.	Yavşan	HA-468
20.	ASTERACEAE	* <i>Calendula officinalis</i> L.	Nergiz	HA-55
21.	ASTERACEAE	<i>Carlina olicecephala</i> Boiss. & Kotschy subsp. <i>oligocephala</i>	Sarı diken	HA-11

22.	ASTERACEAE	<i>Centaurea depressa</i> Bieb.	peygamberçiçeği	HA-25
23.	ASTERACEAE	<i>Centaurea solstitialis</i> L. subsp. <i>solstitialis</i>	Sarı diken	HA-155
24.	ASTERACEAE	<i>Centaurea urvillei</i> DC. subsp. <i>stepposa</i> Wagenitz	Çoban çökerten	HA-228
25.	ASTERACEAE	<i>Chardinia orientalis</i> (L.) O. Kuntze	Toka çiçeği	HA-120
26.	ASTERACEAE	<i>Cichorium intybus</i> L.	Süprügeotu	HA-302
27.	ASTERACEAE	<i>Cirsium arvense</i> (L.) Scop. subsp. <i>vestitum</i> (Wimmer & Grab.) Petr.	Tiken	HA-67
28.	ASTERACEAE	<i>Crepis foetida</i> L. subsp. <i>rhoeadifolia</i> (Bieb.) Celak.	Maatsa (Boşn.)	HA-362
29.	ASTERACEAE	<i>Echinops viscosus</i> DC. subsp. <i>bithynicus</i> (Boiss.) Rech.fil.	Kuşkonmaz dikeni	HA-230
30.	ASTERACEAE	<i>Gundelia tounefortii</i> L.	Kenger	HA-485
31.	ASTERACEAE	* <i>Helianthus annuus</i> L.	Aydın, Gündöndü, sunçukle (Boşn.)	HA-157
32.	ASTERACEAE	* <i>Helianthus tuberosus</i> L.	Yerelması, reppa (Boşn.)	HA-211
33.	ASTERACEAE	<i>Inula montbretiana</i> DC.	?	HA-460
34.	ASTERACEAE	* <i>Lactuca sativa</i> L.	Marul	HA-19
35.	ASTERACEAE	<i>Lactuca serriola</i> L.	Acı marul	HA-8
36.	ASTERACEAE	<i>Onopordum turcicum</i> Danin	Deve dikeni, botsa (Boşn.)	HA-498
37.	ASTERACEAE	<i>Senecio vernalis</i> Waldst. & Kit.	?	HA-217
38.	ASTERACEAE	<i>Taraxacum serotinum</i> (Waldst. & Kit.) Poir.	Dana kulağı	HA-184
39.	ASTERACEAE	<i>Tragopogon longirostris</i> Bisch. ex Schultz var. <i>longirostris</i>	?	HA-27
40.	ASTERACEAE	<i>Xeranthemum annuum</i> L.	Güvercin gözü	HA-475
41.	BORAGINACEAE	<i>Anchusa leptophylla</i> Roem. & Schult. subsp. <i>leptophylla</i>	Emecen	HA-233
42.	BORAGINACEAE	<i>Asperugo procumbens</i> L.	?	HA-96
43.	BORAGINACEAE	<i>Cerithe minor</i> L. subsp. <i>auriculata</i> (Ten.) Domac	?	HA-84
44.	BORAGINACEAE	<i>Echium italicum</i> L.	İtkuyruğu	HA-201
45.	BORAGINACEAE	<i>Moltkia coerulea</i> (Willd.) Lehm.	?	HA-305
46.	BORAGINACEAE	<i>Onosma tauricum</i> Pall. ex Willd. var. <i>brevifolium</i> DC.	?	HA-231
47.	BRASSICACEAE (CRUCIFERAE)	* <i>Brassica oleracea</i> L.	Lahana, kupuz (Boşn.)	HA-421
48.	BRASSICACEAE	<i>Cardaria draba</i> (L.) Desv. subsp. <i>draba</i>	?	HA-93
49.	BRASSICACEAE	* <i>Eruca sativa</i> L.	Roka	HA-477
50.	BRASSICACEAE	* <i>Lepidium sativum</i> L. subsp. <i>sativum</i>	Tere	HA-470
51.	BRASSICACEAE	<i>Sinapis arvensis</i> L.	Hardal, repitsa (Boşn.)	HA-15
52.	BRASSICACEAE	<i>Thlaspi perfoliatum</i> L.	?	HA-221
53.	BUXACEAE	* <i>Buxus sempervirens</i> L.	Şimşir	HA-496
54.	CAPPARACEAE	<i>Capparis ovata</i> L.	Kapari	HA-77
55.	CARYOPHYLLACEAE	<i>Dianthus zonatus</i> Fenzl var. <i>zonatus</i>	Karanfil	HA-212
56.	CARYOPHYLLACEAE	<i>Holosteum umbellatum</i> L. var. <i>glutinosum</i> (Bieb.) Gay.	?	HA-225
57.	CHENOPODIACEAE	* <i>Beta vulgaris</i> L.	Pancar, stoppa (Boşn.)	HA-175
58.	CHENOPODIACEAE	<i>Chenopodium album</i> L. subsp. <i>album</i> var. <i>album</i>	Sirken	HA-167
59.	CHENOPODIACEAE	* <i>Kochia scoparia</i> (L.) Schrad.	Süprüge otu	HA-177
60.	CONVOLVULACEAE	<i>Convolvulus arvensis</i> L.	Beyaz sarmaşık	HA-296
61.	CONVOLVULACEAE	^E <i>Convolvulus galaticus</i> Rotsan. ex Choisy	Tatlıca, slatkoyuna (Boşn.)	HA-312
62.	CORYLLACEAE	* <i>Coryllus maxima</i> Mill.	Fındık	HA-473
63.	CUCURBITACEAE	* <i>Citrullus lanatus</i> (Thunb.) Matsum. & Nakai	Bostan	HA-295
64.	CUCURBITACEAE	* <i>Cucumis melo</i> L.	Kavun, pippun (Boşn.)	HA-311

65.	CUCURBITACEAE	* <i>Cucumis sativus</i> L.	Hıyar, krastavas (Boşn.)	HA-298
66.	CUCURBITACEAE	* <i>Cucurbita pepo</i> L.	Kabak, tikva (Boşn.)	HA-292
67.	CUPRESSACEAE	* <i>Cupressus arizonica</i> Grene	Servi	HA-35
68.	CUPRESSACEAE	<i>Juniperus oxycedrus</i> L. subsp. <i>oxycedrus</i>	Diken ardıç	HA-123
69.	CUPRESSACEAE	* <i>Thuja orientalis</i> L.	Mazı	HA-30
70.	CUSCUTACEAE	<i>Cuscuta campestris</i> Yunck.	?	HA-47
71.	DIPSACACEAE	<i>Scabiosa rotata</i> Bieb.	Toka çiçeği	HA-119
72.	ELAEAGNACEAE	* <i>Elaeagnus angustifolia</i> L.	İğde, igda (Boşn.)	HA-139
73.	EUPHORBIACEAE	<i>Euphorbia helioscopia</i> L.	Sütleğen, melçika (Boşn.)	HA-89
74.	EUPHORBIACEAE	<i>Euphorbia rigida</i> Bieb.	Sütleğen, melçika (Boşn.)	HA-195
75.	FABACEAE (LEGUMINOSAE)	<i>Astragalus angustifolius</i> Lam. subsp. <i>pungens</i> (Willd.) Hayek.	Geven, ceven (Boşn.)	HA-488
76.	FABACEAE	<i>Astragalus hamosus</i> L.	Küpe çiçeği	HA-493
77.	FABACEAE	^E <i>Astragalus melanophrurius</i> Boiss.	Sarı geven	HA-74
78.	FABACEAE	* <i>Cicer arietinum</i> L.	Nohut, zırno (Boşn.)	HA-115
79.	FABACEAE	<i>Coronilla varia</i> L. subsp. <i>varia</i>	Pembe yonca	HA-125
80.	FABACEAE	* <i>Lens culinaris</i> Medik.	Mercimek, Şacivisa (Boşn.)	HA-116
81.	FABACEAE	<i>Medicago sativa</i> L. subsp. <i>sativa</i>	Kara yonca	HA-148
82.	FABACEAE	<i>Melilotus alba</i> Desr.	Beyaz yonca	HA-41
83.	FABACEAE	<i>Melilotus officinalis</i> (L.) Desr.	Sarı yonca	HA-39
84.	FABACEAE	<i>Ononis spinosa</i> L. subsp. <i>antiquorum</i> (L.) Briq.	Siyek	HA-191
85.	FABACEAE	* <i>Phaseolus vulgaris</i> L.	Fasulye, grah (Boşn.)	HA-294
86.	FABACEAE	* <i>Pisum sativum</i> L.	Bezelye	HA-18
87.	FABACEAE	* <i>Robinia pseudoacacia</i> L.	Akasya	HA-474
88.	FABACEAE	<i>Trifolium campestree</i> Schreb.	Kır yoncası, grohvisa (Boşn.)	HA-490
89.	FABACEAE	<i>Trifolium pratense</i> L. var. <i>pratense</i>	Mor yonca	HA-162
90.	FABACEAE	<i>Vicia cracca</i> L. subsp. <i>stenophylla</i> Vel.	Kır yoncası	HA-70
91.	FABACEAE	* <i>Vicia faba</i> L.	Bakla	HA-497
92.	FABACEAE	<i>Vicia narbonensis</i> L. var. <i>narbonensis</i>	Yabani bakla	HA-276
93.	FAGACEAE	<i>Quercus pubescens</i> Willd.	Meşe, şuma (Boşn.)	HA-196
94.	GERANIACEAE	<i>Erodium cicutarium</i> (L.) L'Herit. subsp. <i>cutarium</i>	Leylek gagası	HA-224
95.	GERANIACEAE	<i>Geranium tuberosum</i> L. subsp. <i>tuberosum</i>	Tabanotu	HA-277
96.	GERANIACEAE	<i>Pelargonium endlicherianum</i> Fenzl	?	HA-451
97.	GERANIACEAE	* <i>Pelargonium zonale</i> L.	Sardunya	HA-471
98.	GLOBULARIACEAE	<i>Globularia orientalis</i> L.	?	HA-199
99.	GLOBULARIACEAE	<i>Globularia trichosantha</i> Fisch. & Mey.	?	HA-111
100.	IRIDACEAE	<i>Crocus ancyrensis</i> (Herbert.) Maw	Çiğdem	HA-50
101.	IRIDACEAE	^E <i>Crocus danfordiae</i> Maw	Çiğdem	HA-4
102.	IRIDACEAE	* <i>Iris albicans</i> Lange	Mor zambak	HA-32
103.	JUGLANDACEAE	* <i>Juglans regia</i> L.	Ceviz, ora (Boşn.)	HA-144
104.	LAMIACEAE (LABIATAE)	^E <i>Ballota nigra</i> L. subsp. <i>anatolica</i> P.H.Davis	Bozçalba	HA-163
105.	LAMIACEAE	* <i>Mentha piperita</i> L.	Nane	HA-78
106.	LAMIACEAE	<i>Mentha spicata</i> L. subsp. <i>tomentosa</i> (Briq.) Harley	Su Nanesi	HA-153
107.	LAMIACEAE	* <i>Ocimum basilicum</i> L.	Faslıcan	HA-179
108.	LAMIACEAE	^E <i>Origanum sipyleum</i> L.	Morçay	HA-450

109.	LAMIACEAE	<i>Phlomis pungens</i> Willd. var. <i>pungens</i>	Çalba	HA-98
110.	LAMIACEAE	^E <i>Salvia cryptantha</i> Montbret & Aucher ex Benth.	Çalba	HA-66
111.	LAMIACEAE	<i>Salvia sclarea</i> L.	Çalba	HA-69
112.	LAMIACEAE	<i>Sideritis montana</i> L. subsp. <i>montana</i>	Çalba	HA-64
113.	LAMIACEAE	^E <i>Stachys cretica</i> L. subsp. <i>anatolica</i> Rech.fil.	Boz çalba	HA-53
114.	LAMIACEAE	<i>Teucrium polium</i> L.	?	HA-95
115.	LAMIACEAE	^E <i>Thymus sipyleus</i> Boiss. subsp. <i>sipyleus</i> var. <i>sipyleus</i>	Kekik, şikirpavs (Boşn.)	HA-86
116.	LAMIACEAE	^E <i>Wiedemannia orientalis</i> Fisch. & Mey.	Tarla çalbası	HA-59
117.	LILIACEAE	* <i>Allium cepa</i> L.	Soğan, luk (Boşn.)	HA-300
118.	LILIACEAE	* <i>Allium porrum</i> L.	Pırasa, biyeli luk (Boşn.)	HA-170
119.	LILIACEAE	* <i>Allium sativum</i> L.	Sarımsak, biyeli (Boşn.)	HA-301
120.	LILIACEAE	<i>Gagea boissieri</i> Pascher.	?	HA-213
121.	LILIACEAE	^E <i>Hyacinthella micrantha</i> (Boiss.) Chouad.	?	HA-214
122.	LILIACEAE	<i>Muscari neglectum</i> Guss.	Dağ sümbülü	HA-109
123.	LILIACEAE	<i>Ornithogalum ulophyllum</i> Hand.-Mazz.	?	HA-101
124.	LORANTHACEAE	<i>Viscum album</i> L. subsp. <i>album</i>	Burç, kanser otu	HA-201
125.	MALVACEAE	<i>Alcea pallida</i> Bess.	Hatmi	HA-293
126.	MALVACEAE	* <i>Hibiscus esculentes</i> L.	Bamya, graşula (Boşn.)	HA-489
127.	MALVACEAE	<i>Malva neglecta</i> Wallr.	Kuş ekmeği	HA-189
128.	MALVACEAE	<i>Malva sylvestris</i> L.	Ebegümeçi	HA-494
129.	MORACEAE	* <i>Ficus carica</i> L. subsp. <i>carica</i>	İncir, smokva (Boşn.)	HA-44
130.	MORACEAE	* <i>Morus alba</i> L.	Akdut, biyeli (Boşn.)	HA-142
131.	MORACEAE	* <i>Morus nigra</i> L.	Karadut, sırnı (Boşn.)	HA-141
132.	MORACEAE	* <i>Morus rubra</i> L.	Mordut	HA-143
133.	MORINACEAE	<i>Morina persica</i> L.	?	HA-484
134.	OLEACEAE	<i>Jasminum fruticans</i> L.	Yasemin	HA-6
135.	OROBANCHACEAE	<i>Orobanche oxyloba</i> (Reut.) G.Beck	Canavarotu	HA-289
136.	PAEONIACEAE	<i>Paeonia mascula</i> (L.) Mill. subsp. <i>mascula</i>	Meşegülü	HA-457
137.	PAPAVERACEAE	<i>Fumaria asepala</i> Boiss.	?	HA-71
138.	PAPAVERACEAE	<i>Glaucium leiocarpum</i> Boiss.	Karakavluk	HA-415
139.	PAPAVERACEAE	<i>Hypecoum imberbe</i> Sibth. & Sm.	Sarı çiçek	HA-58
140.	PAPAVERACEAE	<i>Roemeria hybrida</i> (L.) DC. subsp. <i>hybrida</i>	Mor gelincik	HA-85
141.	PINACEAE	* <i>Cedrus libani</i> A.Rich.	Sedir	HA-23
142.	PINACEAE	* <i>Pinus nigra</i> J.F.Arnold. subsp. <i>nigra</i> var. <i>caramanica</i> (Laudon) Rehder	Çam	HA-22
143.	PLANTAGINACEAE	<i>Plantago major</i> L. subsp. <i>major</i>	Yaraotu, bokuşa (Boşn.)	HA-278
144.	PLUMBAGINACEAE	<i>Plumbago europaea</i> L.	?	HA-314
145.	POACEAE (GRAMINEAE)	<i>Cynodon dactyylon</i> (L.) Pers. var. <i>dactyylon</i>	Ayrıkotu, piravina (Boşn.)	HA-75
146.	POACEAE	<i>Echinaria capitata</i> (L.) Desf.	?	HA-284
147.	POACEAE	<i>Hordeum murinum</i> L. subsp. <i>murinum</i>	Yabani arpa, kılçık otu	HA-51
148.	POACEAE	* <i>Hordeum vulgare</i> L.	Arpa, yetçam (Boşn.)	HA-129
149.	POACEAE	<i>Poa bulbosa</i> L.	?	HA-62
150.	POACEAE	<i>Setaria viridis</i> (L.) P.Beauv.	?	HA-193
151.	POACEAE	<i>Stipa lagascae</i> Roem. & Schult.	Kedi kuyruğu	HA-483
152.	POACEAE	* <i>Triticum aestivum</i> L.	Buğday, şenitsa (Boşn.)	HA-128
153.	POACEAE	* <i>Zea mays</i> L.	Mısır, kukurus (Boşn.)	HA-152

154.	POLYGONACEAE	<i>Polygonum cognatum</i> Meissn.	Madımak	HA-38
155.	POLYGONACEAE	<i>Rumex acetosella</i> L.	Labada, Üvelek	HA-229
156.	PORTULACACEAE	<i>Portulaca oleracea</i> L.	Semizotu	HA-188
157.	RANUNCULACEAE	<i>Adonis flammea</i> Jacq.	Gelincik	HA-1
158.	RANUNCULACEAE	<i>Ceratocephalus falcatus</i> (L.) Pers.	?	HA-72
159.	RANUNCULACEAE	<i>Consolida orientalis</i> (Gay) Schröd.	?	HA-10
160.	RANUNCULACEAE	<i>Nigella arvensis</i> L. var. <i>glauca</i> Boiss.	Çörekotu	HA-17
161.	RANUNCULACEAE	<i>Ranunculus argyreus</i> Boiss.	Düğün çiçeği	HA-108
162.	RESEDACEAE	<i>Reseda lutea</i> L. var. <i>lutea</i>	?	HA-64
163.	ROSACEAE	* <i>Amygdalus communis</i> L.	Badem	HA-140
164.	ROSACEAE	<i>Amygdalus orientalis</i> Mill.	Badem	HA-208
165.	ROSACEAE	* <i>Armeniaca vulgaris</i> Lam.	Zerdali	HA-174
166.	ROSACEAE	* <i>Cerasus avium</i> (L.) Moench	Kiraz	HA-297
167.	ROSACEAE	* <i>Cerasus vulgaris</i> Mill.	Vişne	HA-146
168.	ROSACEAE	<i>Cotoneaster nummularia</i> Fisch. & Mey.	Tavşan yemişi	HA-197
169.	ROSACEAE	<i>Crataegus orientalis</i> Pall. ex Bieb. var. <i>orientalis</i>	Alıç, yemiş	HA-132
170.	ROSACEAE	* <i>Cydonia oblonga</i> Mill.	Ayva, tuuna (Boşn.)	HA-309
171.	ROSACEAE	* <i>Fragaria vesca</i> L.	Çilek	HA-203
172.	ROSACEAE	* <i>Malus sylvestris</i> Mill.	Elma, yabuka (Boşn.)	HA-137
173.	ROSACEAE	* <i>Persica vulgaris</i> Mill.	Şeftali	HA-138
174.	ROSACEAE	<i>Potentilla recta</i> L.	?	HA-102
175.	ROSACEAE	<i>Prunus divaricata</i> Ledeb. subsp. <i>ursina</i> (Kotschy) Browicz	Dağ eriği	HA-81
176.	ROSACEAE	* <i>Prunus x domestica</i> L.	Erik	HA-134
177.	ROSACEAE	* <i>Pyrus communis</i> L. subsp. <i>communis</i>	Armut, kuruşka (Boşn.)	HA-122
178.	ROSACEAE	<i>Pyrus elaeagnifolia</i> Pall. subsp. <i>elaeagnifolia</i>	Dağ armudu, ahlat	HA-121
179.	ROSACEAE	<i>Rosa canina</i> L.	Kuşburnu, şipur (Boşn.)	HA-130
180.	ROSACEAE	* <i>Rosa centifolia</i> L.	Bahçe gülü, ruja (Boşn.)	HA-145
181.	ROSACEAE	* <i>Rosa hemisphaerica</i> J.Herrm.	Sarı gül	HA-159
182.	ROSACEAE	<i>Rubus discolor</i> Weihe & Nees	Böğürtlen	HA-210
183.	RUBIACEAE	<i>Cruciata taurica</i> (Pall. ex Willd.) Ehrend.	?	HA-281
184.	RUBIACEAE	<i>Galium spurium</i> L. subsp. <i>spurium</i>	Yapışkan ot	HA-194
185.	RUBIACEAE	<i>Galium verum</i> L. subsp. <i>verum</i>	?	HA-33
186.	RUBIACEAE	<i>Rubia tictororium</i> L.	Kökboyası, brahçe (Boşn.)	HA-165
187.	SALICACEAE	* <i>Populus nigra</i> L. subsp. <i>nigra</i>	Kavak	HA-151
188.	SALICACEAE	* <i>Salix alba</i> L.	Söğüt, vırba (Boşn.)	HA-156
189.	SCROPHULARIACEAE	* <i>Antirrhinum majus</i> L.	Kuş ağızı	HA-487
190.	SCROPHULARIACEAE	^E <i>Verbascum splendidum</i> Boiss.	Sığır kuyruğu, divizbina (Boşn.)	HA-160
191.	SOLANACEAE	<i>Atropa belladonna</i> L.	?	HA-182
192.	SOLANACEAE	* <i>Capsicum annum</i> L.	Biber, paprika (Boşn.)	HA-36
193.	SOLANACEAE	<i>Hyoscyamus reticulatus</i> L.	Uyuşturan ot	HA-73
194.	SOLANACEAE	* <i>Lycopersicon esculentum</i> Mill.	Domates, kavaada (Boşn.)	HA-307
195.	SOLANACEAE	* <i>Solanum melongena</i> L.	Patlıcan	HA-452
196.	SOLANACEAE	* <i>Solanum tuberosum</i> L.	Kumpir, kıtola (Boşn.)	HA-417
197.	TAMARICACEAE	<i>Tamarix smyrnensis</i> Bunge	Yılgın	HA-479
198.	ULMACEAE	<i>Celtis glabrata</i> Steven ex Planch.	Çitlenbik	HA-495

199.	ULMACEAE	<i>Ulmus minor</i> Mill. subsp. <i>minor</i>	Karaağaç, brestriç (Boşn.)	HA-135
200.	URTICACEAE	<i>Urtica dioica</i> L.	Isırgan, jara (Boşn.)	HA-164
201.	VALERIANACEAE	<i>Valerianella vesicaria</i> (L.) Moench	?	HA-286
202.	VIOLACEAE	<i>Viola occulta</i> Lehm	Menekşe	HA-226
203.	VITACEAE	* <i>Parthenocissus quinquefolia</i> (L.) Planch.	Amerikan sarmaşığı	HA-472
204.	VITACEAE	* <i>Vitis vinifera</i> L.	Asma, groyce (Boşn.)	HA-308
205.	ZYGOPHYLLACEAE	<i>Peganum harmala</i> L.	Üzerlik	HA-171

Not: Cins/Tür adı kolonunda * işaretiyle belirtilen bitkiler kültür, ^E işaretiyle belirtilen bitkiler endemiktir.

Çalışma alanında tespit edilen 205 taksondan 84 tanesi gıda olarak kullanılmaktadır (Çizelge 5.2). Bazı örtüşen kullanımlar olmakla birlikte bunların 20 tanesi yaprakları yenilen (Çizelge 5.3), 9 tanesi kök, gövde ve yumrusu yenilen (Çizelge 5.4), 46 tanesi meyve ve tohumları yenilen (Çizelge 5.5), 8 tanesi çay olarak içilen (Çizelge 5.6), 5 tanesi baharat olarak kullanılan (Çizelge 5.7) bitkilerdir.

Çalışma alanında gıda olarak kullanılan bitkilerin sayısı 84 olup diğer kullanımlara göre daha fazladır. Bunların yarısından fazlasını kültür bitkileri oluşturmaktadır. Doğal bitkilerden gıda olarak kullanılan bazı bitki kullanımları oldukça ilginçtir. Bunlardan en ilginç olanı maya otudur; *Arum elongatum* subsp. *detruncatum* (Mayaotu) çiçeklerinin altındaki yaprak suya atılıp bekletilir ve o suyla peynir mayalanılır (36).

Çizelge 5.2. Çalışma alanında gıda olarak kullanılan bitkilerin listesi

Sıra No	Familyası	Cins / Tür adı	Yerel adı	Pres no
1.	APIACEAE (UMBELLIFERAE)	<i>Anethum graveolens</i> L.	Dereotu	HA-478
2.	APIACEAE	<i>Cuminum cyminum</i> L.	Kimyon	HA-68
3.	APIACEAE	<i>Daucus carota</i> L.	Havuç	HA-465
4.	APIACEAE	<i>Petroselinum crispum</i> (Mill.) A.W.Hill	Maydanoz	HA-466
5.	ARACEAE	<i>Arum elongatum</i> Steven subsp. <i>detruncatum</i> (C.A.Mey. ex Schott) H.Riedl	Mayaotu, surutka (Boşn.)	HA-127
6.	ASTERACEAE	<i>Anthemis cretica</i> L. subsp. <i>albida</i> (Boiss.) Grierson	Papatya, biyela, çiviyeçe (Boşn.)	HA-124
7.	ASTERACEAE	<i>Anthemis tinctoria</i> L. var. <i>tinctoria</i>	Sarı papatya, juta, lalitsa (Boşn.)	HA-215
8.	ASTERACEAE	<i>Gundelia tounefortii</i> L.	Kenger	HA-485
9.	ASTERACEAE	<i>Helianthus annuus</i> L.	Aydın, Gündöndü, sunçukle (Boşn.)	HA-157
10.	ASTERACEAE	<i>Helianthus tuberosus</i> L.	Yerelması, reppa (Boşn.)	HA-211
11.	ASTERACEAE	<i>Lactuca sativa</i> L.	Marul	HA-19
12.	ASTERACEAE	<i>Onopordum turcicum</i> Danin	Deve diken, botsa (Boşn.)	HA-498
13.	ASTERACEAE	<i>Taraxacum serotinum</i> (Waldst. & Kit.) Poir.	Dana kulağı	HA-184
14.	ASTERACEAE	<i>Tragopogon longirostris</i> Bisch. ex Schultz var. <i>longirostris</i>	?	HA-27

15.	BORAGINACEAE	<i>Anchusa leptophylla</i> Roem. & Schult. subsp. <i>leptophylla</i>	Emecen	HA-233
16.	BRASSICACEAE (CRUCIFERAE)	<i>Brassica oleracea</i> L.	Lahana, kupuz (Boşn.)	HA-421
17.	BRASSICACEAE	<i>Eruca sativa</i> L.	Roka	HA-477
18.	BRASSICACEAE	<i>Lepidium sativum</i> L. subsp. <i>sativum</i>	Tere	HA-470
19.	BRASSICACEAE	<i>Sinapis arvensis</i> L.	Hardal, repitsa (Boşn.)	HA-15
20.	CHENOPODIACEAE	<i>Beta vulgaris</i> L.	Pancar, stoppa (Boşn.)	HA-175
21.	CHENOPODIACEAE	<i>Chenopodium album</i> L. subsp. <i>album</i> var. <i>album</i>	Sirken	HA-167
22.	CORYLLACEAE	<i>Coryllus maxima</i> Mill.	Fındık	HA-473
23.	CUCURBITACEAE	<i>Citrullus lanatus</i> (Thunb.) Matsum. & Nakai	Bostan	HA-295
24.	CUCURBITACEAE	<i>Cucumis melo</i> L.	Kavun, pippun (Boşn.)	HA-311
25.	CUCURBITACEAE	<i>Cucumis sativus</i> L.	Hıyar, krastavas (Boşn.)	HA-298
26.	CUCURBITACEAE	<i>Cucurbita pepo</i> L.	Kabak, tıkva (Boşn.)	HA-292
27.	ELAEAGNACEAE	<i>Elaeagnus angustifolia</i> L.	İğde, igda (Boşn.)	HA-139
28.	FABACEAE	<i>Cicer arietinum</i> L.	Nohut, zırno (Boşn.)	HA-115
29.	FABACEAE	<i>Lens culinaris</i> Medik.	Mercimek, Şacivisa (Boşn.)	HA-116
30.	FABACEAE	<i>Phaseolus vulgaris</i> L.	Fasülye, grah (Boşn.)	HA-294
31.	FABACEAE	<i>Pisum sativum</i> L.	Bezelye	HA-18
32.	FABACEAE	<i>Robinia pseudoacacia</i> L.	Akasya	HA-474
33.	FABACEAE	<i>Vicia cracca</i> L. subsp. <i>stenophylla</i> Vel.	Kır yoncası	HA-70
34.	FABACEAE	<i>Vicia faba</i> L.	Bakla	HA-497
35.	FABACEAE	<i>Vicia narbonensis</i> L. var. <i>narbonensis</i>	Yabani bakla	HA-276
36.	FAGACEAE	<i>Quercus pubescens</i> Willd.	Meşe, şuma (Boşn.)	HA-196
37.	GERANIACEAE	<i>Geranium tuberosum</i> L. subsp. <i>tuberosum</i>	Tabanotu	HA-277
38.	IRIDACEAE	<i>Crocus ancyrensis</i> (Herbert.) Maw	Çiğdem	HA-50
39.	IRIDACEAE	<i>Crocus danfordiae</i> Maw	Çiğdem	HA-4
40.	JUGLANDACEAE	<i>Juglans regia</i> L.	Ceviz, ora (Boşn.)	HA-144
41.	LAMIACEAE	<i>Mentha piperita</i> L.	Nane	HA-78
42.	LAMIACEAE	<i>Origanum sipyleum</i> L.	Morçay	HA-450
43.	LAMIACEAE	<i>Stachys cretica</i> L. subsp. <i>anatolica</i> Rech.fil.	Boz çalba	HA-53
44.	LAMIACEAE	<i>Thymus sipyleus</i> Boiss. subsp. <i>sipyleus</i> var. <i>sipyleus</i>	Kekik, şikirpavs (Boşn.)	HA-86
45.	LILIACEAE	<i>Allium cepa</i> L.	Soğan, luk (Boşn.)	HA-300
46.	LILIACEAE	<i>Allium porrum</i> L.	Pırasa, biyeli luk (Boşn.)	HA-170
47.	LILIACEAE	<i>Allium sativum</i> L.	Sarımsak, biyeli (Boşn.)	HA-301
48.	MALVACEAE	<i>Hibiscus esculentes</i> L.	Bamya, graşula (Boşn.)	HA-489
49.	MALVACEAE	<i>Malva neglecta</i> Wallr.	Kuş ekmeği	HA-189
50.	MALVACEAE	<i>Malva sylvestris</i> L.	Ebegümeçi	HA-494
51.	MORACEAE	<i>Ficus carica</i> L. subsp. <i>carica</i>	İncir, smokva (Boşn.)	HA-44
52.	MORACEAE	<i>Morus alba</i> L.	Akdut, biyeli (Boşn.)	HA-142
53.	MORACEAE	<i>Morus nigra</i> L.	Karadut, sımı (Boşn.)	HA-141
54.	MORACEAE	<i>Morus rubra</i> L.	Mordut	HA-143
55.	POACEAE	<i>Hordeum vulgare</i> L.	Arpa, yetçam (Boşn.)	HA-129

56.	POACEAE	<i>Triticum aestivum</i> L.	Buğday, şenitsa (Boşn.)	HA-128
57.	POACEAE	<i>Zea mays</i> L.	Mısır, kukurus (Boşn.)	HA-152
58.	POLYGONACEAE	<i>Polygonum cognatum</i> Meissn.	Madımak	HA-38
59.	POLYGONACEAE	<i>Rumex acetosella</i> L.	Labada, Üvelek	HA-229
60.	PORTULACACEAE	<i>Portulaca oleracea</i> L.	Semizotu	HA-188
61.	RANUNCULACEAE	<i>Nigella arvensis</i> L. var. <i>glauca</i> Boiss.	Çörekotu	HA-17
62.	ROSACEAE	<i>Amygdalus communis</i> L.	Badem	HA-140
63.	ROSACEAE	<i>Amygdalus orientalis</i> Mill.	Badem	HA-208
64.	ROSACEAE	<i>Cerasus avium</i> (L.) Moench	Kiraz	HA-297
65.	ROSACEAE	<i>Cerasus vulgaris</i> Mill.	Vişne	HA-146
66.	ROSACEAE	<i>Crataegus orientalis</i> Pall. ex Bieb. var. <i>orientalis</i>	Alıç, yemiş	HA-132
67.	ROSACEAE	<i>Cydonia oblonga</i> Mill.	Ayva, tuuna (Boşn.)	HA-309
68.	ROSACEAE	<i>Fragaria vesca</i> L.	Çilek	HA-203
69.	ROSACEAE	<i>Malus sylvestris</i> Mill.	Elma, yabuka (Boşn.)	HA-137
70.	ROSACEAE	<i>Persica vulgaris</i> Mill.	Şeftali	HA-138
71.	ROSACEAE	<i>Prunus divaricata</i> Ledeb. subsp. <i>ursina</i> (Kotschy) Browicz	Dağ eriği	HA-81
72.	ROSACEAE	<i>Prunus domestica</i> L.	Erik	HA-134
73.	ROSACEAE	<i>Pyrus communis</i> L. subsp. <i>communis</i>	Armut, kuruşka (Boşn.)	HA-122
74.	ROSACEAE	<i>Pyrus elaeagnifolia</i> Pall. subsp. <i>elaegnifolia</i>	Dağ armudu, ahlat	HA-121
75.	ROSACEAE	<i>Rosa canina</i> L.	Kuşburnu, şipur (Boşn.)	HA-130
76.	ROSACEAE	<i>Rosa centifolia</i> L.	Bahçe gülü, ruja (Boşn.)	HA-145
77.	ROSACEAE	<i>Rubus discolor</i> Weihe & Nees	Böğürtlen	HA-210
78.	SOLANACEAE	<i>Capsicum annum</i> L.	Biber, paprika (Boşn.)	HA-36
79.	SOLANACEAE	<i>Lycopersicon esculentum</i> Mill.	Domates, kavaada (Boşn.)	HA-307
80.	SOLANACEAE	<i>Solanum melongena</i> L.	Patlıcan	HA-452
81.	SOLANACEAE	<i>Solanum tuberosum</i> L.	Kumpir, kitola (Boşn.)	HA-417
82.	ULMACEAE	<i>Celtis glabrata</i> Steven ex Planch.	Çitlenbik	HA-495
83.	URTICACEAE	<i>Urtica dioica</i> L.	Isırgan, jara (Boşn.)	HA-164
84.	VITACEAE	<i>Vitis vinifera</i> L.	Asma, groyce (Boşn.)	HA-308

Çalışma alanında yaprakları yenilen gıda bitkilerinin sayısı 20 tane olup bunların 9'u doğal, 11'i ise kültüredir (Çizelge 5.3). Doğal bitkilerle ilgili bazı ilginç kullanımlar şunlardır; *Gundelia tounefortii* (Kenger) bitkisinin yaprakları gençken toplanır ve yemek yapılır (11). *Beta vulgaris* (Pancar) bitkisinin yaprağı ile dolma sarılır ve yaprağı kavrularak yenir (2; 8 ;47). *Rumex acetosella* (Labada) bitkisinin yaprakları börek iç malzemesi olarak kullanılır (13).

Çizelge 5.3. Çalışma alanında yaprakları yenilen gıda bitkilerinin listesi

Sıra No	Familyası	Cins / Tür adı	Yerel adı	Pres no
1.	APIACEAE (UMBELLIFERAE)	<i>Anethum graveolens</i> L.	Dereotu	HA-478
2.	APIACEAE	<i>Petroselinum crispum</i> (Mill.) A.W.Hill	Maydanoz	HA-466
3.	ASTERACEAE	<i>Gundelia tounefortii</i> L.	Kenger	HA-485
4.	ASTERACEAE	<i>Lactuca sativa</i> L.	Marul	HA-19
5.	ASTERACEAE	<i>Taraxacum serotinum</i> (Waldst. & Kit.) Poir.	Dana kulağı	HA-184
6.	ASTERACEAE	<i>Tragopogon longirostris</i> Bisch. ex Schultz var. <i>longirostris</i>	?	HA-27
7.	BRASSICACEAE (CRUCIFERAE)	<i>Brassica oleracea</i> L.	Lahana, kupuz (Boşn.)	HA-421
8.	BRASSICACEAE	<i>Eruca sativa</i> L.	Roka	HA-477
9.	BRASSICACEAE	<i>Lepidium sativum</i> L. subsp. <i>sativum</i>	Tere	HA-470
10.	BRASSICACEAE	<i>Sinapis arvensis</i> L.	Hardal, repitsa (Boşn.)	HA-15
11.	CHENOPODIACEAE	<i>Beta vulgaris</i> L.	Pancar, stoppa (Boşn.)	HA-175
12.	CHENOPODIACEAE	<i>Chenopodium album</i> L. subsp. <i>album</i> var. <i>album</i>	Sirken	HA-167
13.	LILIACEAE	<i>Allium cepa</i> L.	Soğan, luk (Boşn.)	HA-300
14.	LILIACEAE	<i>Allium porrum</i> L.	Pırasa, biyeli luk (Boşn.)	HA-170
15.	LILIACEAE	<i>Allium sativum</i> L.	Sarımsak, biyeli (Boşn.)	HA-301
16.	POLYGONACEAE	<i>Polygonum cognatum</i> Meissn.	Madımak	HA-38
17.	POLYGONACEAE	<i>Rumex acetosella</i> L.	Labada, Üvelek	HA-229
18.	PORTULACACEAE	<i>Portulaca oleracea</i> L.	Semizotu	HA-188
19.	URTICACEAE	<i>Urtica dioica</i> L.	Isırgan, jara (Boşn.)	HA-164
20.	VITACEAE	<i>Vitis vinifera</i> L.	Asma, groyce (Boşn.)	HA-308

Çalışma alanında kök, yumru veya gövdesi yenilen gıda bitkilerinin sayısı 9 tane olup bunların 4'ü doğal, 5'i ise kültüredir (Çizelge 5.4). Doğal bitkilerle ilgili bazı ilginç kullanımlar şunlardır; *Onopordum turcicum* (Deve diken) bitkisinin olgunlaşan gövde kabuğu soyulur ve içi yenilir (13). *Geranium tuberosum* subsp. *tuberosum* (Tabanotu) bitkisinin toprak altındaki yumruları yenir (33). Ayrıca *Crocus ancyrensis* ve *Crocus danfordiae* (Çiğdem) bitkilerinin toprak altı gövdeleri taze iken toplanır ve yenir (35).

Çizelge 5.4. Çalışma alanında kök, yumru veya gövdesi yenilen gıda bitkilerinin listesi

Sıra No	Familyası	Cins / Tür adı	Yerel adı	Pres no
1.	APIACEAE	<i>Daucus carota</i> L.	Havuç	HA-465
2.	ASTERACEAE	<i>Helianthus tuberosus</i> L.	Yerelması, reppa (Boşn.)	HA-211
3.	ASTERACEAE	<i>Onopordum turcicum</i> Danin	Deve diken, botsa (Boşn.)	HA-498
4.	GERANIACEAE	<i>Geranium tuberosum</i> L. subsp. <i>tuberosum</i>	Tabanotu	HA-277

5.	IRIDACEAE	<i>Crocus ancyrensis</i> (Herbert.) Maw	Çiğdem	HA-50
6.	IRIDACEAE	<i>Crocus danfordiae</i> Maw	Çiğdem	HA-4
7.	LILIACEAE	<i>Allium cepa</i> L.	Soğan, luk (Boşn.)	HA-300
8.	LILIACEAE	<i>Allium sativum</i> L.	Sarımsak, biyeli (Boşn.)	HA-301
9.	SOLANACEAE	<i>Solanum tuberosum</i> L.	Kumpir, kıtola (Boşn.)	HA-417

Çalışma alanında meyve veya tohumları yenilen gıda bitkilerinin sayısı 46 tane olup bunların 12'si doğal, 34'ü ise kültüredir (Çizelge 5.5). Doğal bitkilerle ilgili bazı ilginç kullanımlar şunlardır; *Quercus pubescens* (Meşe) bitkisinin olgunlaşan meyveleri yenilir (7). *Vicia cracca* subsp. *stenophylla* (Kır yoncası) bitkisinin olgunlaşan tohumları çıkarılır ve yenilir (35). Yine *Vicia narbonensis* var. *narbonensis* (Yabani bakla) bitkisinin olgunlaşan tohumları çıkarılır ve yenilir (9).

Çizelge 5.5. Çalışma alanında meyve veya tohumları gıda olarak kullanılan bitkilerin listesi

Sıra No	Familyası	Cins / Tür adı	Yerel adı	Pres no
1.	ASTERACEAE	<i>Helianthus annuus</i> L.	Aydın, Gündöndü, sunçukle (Boşn.)	HA-157
2.	CORYLLACEAE	<i>Coryllus maxima</i> Mill.	Fındık	HA-473
3.	CUCURBITACEAE	<i>Citrullus lanatus</i> (Thunb.) Matsum.& Nakai	Bostan	HA-295
4.	CUCURBITACEAE	<i>Cucumis melo</i> L.	Kavun, pippun (Boşn.)	HA-311
5.	CUCURBITACEAE	<i>Cucumis sativus</i> L.	Hıyar, krastavas (Boşn.)	HA-298
6.	CUCURBITACEAE	<i>Cucurbita pepo</i> L.	Kabak, tıkva (Boşn.)	HA-292
7.	ELAEAGNACEAE	<i>Elaeagnus angustifolia</i> L.	İğde, igda (Boşn.)	HA-139
8.	FABACEAE	<i>Cicer arietinum</i> L.	Nohut, zırno (Boşn.)	HA-115
9.	FABACEAE	<i>Lens culinaris</i> Medik.	Mercimek, Şacivisa (Boşn.)	HA-116
10.	FABACEAE	<i>Phaseolus vulgaris</i> L.	Fastülye, grah (Boşn.)	HA-294
11.	FABACEAE	<i>Pisum sativum</i> L.	Bezelye	HA-18
12.	FABACEAE	<i>Vicia cracca</i> L. subsp. <i>stenophylla</i> Vel.	Kır yoncası	HA-70
13.	FABACEAE	<i>Vicia faba</i> L.	Bakla	HA-497
14.	FABACEAE	<i>Vicia narbonensis</i> L. var. <i>narbonensis</i>	Yabani bakla	HA-276
15.	FAGACEAE	<i>Quercus pubescens</i> Willd.	Meşe, şuma (Boşn.)	HA-196
16.	JUGLANDACEAE	<i>Juglans regia</i> L.	Ceviz, ora (Boşn.)	HA-144
17.	MALVACEAE	<i>Hibiscus esculentes</i> L.	Bamya, graşula (Boşn.)	HA-489
18.	MALVACEAE	<i>Malva neglecta</i> Wallr.	Kuş ekmeği	HA-189
19.	MALVACEAE	<i>Malva sylvestris</i> L.	Ebegümeçi	HA-494
20.	MORACEAE	<i>Ficus carica</i> L. subsp. <i>carica</i>	İncir, smokva (Boşn.)	HA-44
21.	MORACEAE	<i>Morus alba</i> L.	Akdut, biyeli (Boşn.)	HA-142
22.	MORACEAE	<i>Morus nigra</i> L.	Karadut, sırni (Boşn.)	HA-141
23.	MORACEAE	<i>Morus rubra</i> L.	Mordut	HA-143
24.	POACEAE	<i>Hordeum vulgare</i> L.	Arpa, yetçam (Boşn.)	HA-129

25.	POACEAE	<i>Triticum aestivum</i> L.	Buğday, şenitsa (Boşn.)	HA-128
26.	POACEAE	<i>Zea mays</i> L.	Mısır, kukurus (Boşn.)	HA-152
27.	RANUNCULACEAE	<i>Nigella arvensis</i> L. var. <i>glauca</i> Boiss.	Çörekotu	HA-17
28.	ROSACEAE	<i>Amygdalus communis</i> L.	Badem	HA-140
29.	ROSACEAE	<i>Amygdalus orientalis</i> Mill.	Badem	HA-208
30.	ROSACEAE	<i>Cerasus avium</i> (L.) Moench	Kiraz	HA-297
31.	ROSACEAE	<i>Cerasus vulgaris</i> Mill.	Vişne	HA-146
32.	ROSACEAE	<i>Crataegus orientalis</i> Pall. ex Bieb. var. <i>orientalis</i>	Alıç, yemiş	HA-132
33.	ROSACEAE	<i>Cydonia oblonga</i> Mill.	Ayva, tuuna (Boşn.)	HA-309
34.	ROSACEAE	<i>Fragaria vesca</i> L.	Çilek	HA-203
35.	ROSACEAE	<i>Malus sylvestris</i> Mill.	Elma, yabuka (Boşn.)	HA-137
36.	ROSACEAE	<i>Persica vulgaris</i> Mill.	Şeftali	HA-138
37.	ROSACEAE	<i>Prunus divaricata</i> Ledeb. subsp. <i>ursina</i> (Kotschy) Browicz	Dağ eriği	HA-81
38.	ROSACEAE	<i>Prunus domestica</i> L.	Erik	HA-134
39.	ROSACEAE	<i>Pyrus communis</i> L. subsp. <i>communis</i>	Armut, kuruşka (Boşn.)	HA-122
40.	ROSACEAE	<i>Pyrus elaeagnifolia</i> Pall. subsp. <i>elaegnifolia</i>	Dağ armudu, ahlat	HA-121
41.	ROSACEAE	<i>Rubus discolor</i> Weihe & Nees	Böğürtlen	HA-210
42.	SOLANACEAE	<i>Capsicum annuum</i> L.	Biber, paprika (Boşn.)	HA-36
43.	SOLANACEAE	<i>Lycopersicon esculentum</i> Mill.	Domates, kavaada (Boşn.)	HA-307
44.	SOLANACEAE	<i>Solanum melongena</i> L.	Patlican	HA-452
45.	ULMACEAE	<i>Celtis glabrata</i> Steven ex Planch.	Çitlenbik	HA-495
46.	VITACEAE	<i>Vitis vinifera</i> L.	Asma, groyce (Boşn.)	HA-308

Çalışma alanında çay olarak içilen gıda bitkilerinin sayısı 8 tane olup bunların 7'si doğal, 31'i ise kültüredir (Çizelge 5.6). Çay olarak tüketilen bu bitkiler toplanarak gölgede kurutulur ve genellikle solunum yolları rahatsızlıklarında kullanılır.

Çizelge 5.6. Çalışma alanında çay olarak kullanılan bitkilerin listesi

Sıra No	Familyası	Cins / Tür adı	Yerel adı	Pres no
1.	ASTERACEAE	<i>Anthemis cretica</i> L. subsp. <i>albida</i> (Boiss.) Grierson	Papatya, biyela, çiviyeçe (Boşn.)	HA-124
2.	ASTERACEAE	<i>Anthemis tinctoria</i> L. var. <i>tinctoria</i>	Sarı papatya, juta, lalitsa (Boşn.)	HA-215
3.	LAMIACEAE	<i>Mentha piperita</i> L.	Nane	HA-78
4.	LAMIACEAE	<i>Origanum sipyleum</i> L.	Morçay	HA-450
5.	LAMIACEAE	<i>Stachys cretica</i> L. subsp. <i>anatolica</i> Rech.fil.	Boz çalba	HA-53
6.	LAMIACEAE	<i>Thymus sipyleus</i> Boiss. subsp. <i>sipyleus</i> var. <i>sipyleus</i>	Kekik, şikirpavs (Boşn.)	HA-86
7.	ROSACEAE	<i>Rosa canina</i> L.	Kuşburnu, şipur (Boşn.)	HA-130
8.	URTICACEAE	<i>Urtica dioica</i> L.	Isırgan, jara (Boşn.)	HA-164

Çalışma alanında baharat olarak kullanılan gıda bitkilerinin sayısı 5 tane olup bunların 2'si doğal, 3'ü ise kültüredür (Çizelge 5.6). Baharat olarak tüketilen bu bitkiler toplanarak gölgede kurutulur ve ezilerek toz haline getirilerek kullanılır.

Çizelge 5.7. Çalışma alanında baharat olarak kullanılan bitkilerin listesi

Sıra No	Familiyası	Cins / Tür adı	Yerel adı	Pres no
1.	APIACEAE	<i>Cuminum cyminum</i> L.	Kimyon	HA-68
2.	LAMIACEAE	<i>Mentha piperita</i> L.	Nane	HA-78
3.	LAMIACEAE	<i>Thymus sipyleus</i> Boiss. subsp. <i>sipyleus</i> var. <i>sipyleus</i>	Kekik, şikirpavs (Boşn.)	HA-86
4.	RANUNCULACEAE	<i>Nigella arvensis</i> L. var. <i>glauca</i> Boiss.	Çörekotu	HA-17
5.	SOLANACEAE	<i>Capsicum annuum</i> L.	Biber, paprika (Boşn.)	HA-36

Çalışma alanında ilaç olarak kullanılan bitkilerinin sayısı 29 tane olup bunların 13'ü doğal, 16'sı ise kültüredür (Çizelge 5.8). İlaç bitkileri ile ilgili bazı ilginç kullanımlar şunlardır; *Beta vulgaris* (Pancar) bitkisinin yaprakları kaynatılarak içilirse kıl kurdunu döktüğüne inanılır (2; 8; 47). *Juniperus oxycedrus* subsp. *oxycedrus* (Diken ardıç) bitkisinin meyveleri nefes ve iştah açmak için içinde su olan bir şişeye konur ve 2-3 hafta bekletildikten sonra içilir (36). *Allium cepa* (Soğan) soğan kabuğunun kaynatılarak sürekli içildiğinde gebe olan bayanın çocuğunu düşürdüğüne inanılır. Tedavi amaçlı ise soğanın ikiye bölünerek ortası alınır içine biraz sabun rendelenerek ve biraz sıvı yağ konarak çıban veya dolama olan yaralara sarılırsa iyileşir (25; 26; 36). *Allium sativum* (Sarımsak) bitkisi tansiyon düşürmek için kullanılır. Soğuk algınlığına iyi gelir. Ayrıca yazın sıcaktan bunalan ve şişkinlik olan hayvanlara bolca ezilip ayranla karıştırılarak verilir (36; 39). *Hibiscus esculentes* (Bamya) meyvesi ağrı kesici olarak sütle kaynatılarak ağrıyan yerlere sürülür. Ayrıca kırılan kemik yanlışı kaynadığı zaman bamya lapa halinde 2-3 gün kemik üzerine sarılarak yumuşatılır ve kemik düzeltilerek tekrar sarılır (16; 31). *Morus nigra* (Kara dut) meyveleri ağız yaraları için iyileşmesi için yenilir (11). *Pyrus elaeagnifolia* subsp. *elaegnifolia* (Ahlat) meyvesi ezilerek toz haline getirilir suyla karıştırılarak yenilirse bağırsak hastalıkları ve karın ağrısına iyi gelir (36). *Capsicum annuum* (Biber) meyveleri kurutularak kanamayı kesmek için

kullanılmaktadır (14). *Solanum tuberosum* (Kumpir) yumrusu dilimlenerek baş ağrıları için bir bezle alına sarılır (9).

Çizelge 5.8. Çalışma alanında ilaç olarak kullanılan bitkilerin listesi

Sıra No	Familyası	Cins / Tür adı	Yerel adı	Pres no
1.	APIACEAE	<i>Petroselinum crispum</i> (Mill.) A.W.Hill	Maydanoz	HA-466
2.	ASTERACEAE	<i>Anthemis cretica</i> L. subsp. <i>albida</i> (Boiss.) Grierson	Papatya, biyela, çiviyeçe (Boşn.)	HA-124
3.	ASTERACEAE	<i>Anthemis tinctoria</i> L. var. <i>tinctoria</i>	Sarı papatya, juta, lalitsa (Boşn.)	HA-215
4.	BRASSICACEAE	<i>Brassica oleracea</i> L.	Lahana, kupuz (Boşn.)	HA-421
5.	CAPPARACEAE	<i>Capparis ovata</i> L.	Kapari	HA-77
6.	CHENOPODIACEAE	<i>Beta vulgaris</i> L.	Pancar, stoppa (Boşn.)	HA-175
7.	CUCURBITACEAE	<i>Citrullus lanatus</i> (Thunb.) Matsum.& Nakai	Bostan	HA-295
8.	CUCURBITACEAE	<i>Cucurbita pepo</i> L.	Kabak, tıkva (Boşn.)	HA-292
9.	CUPRESSACEAE	<i>Juniperus oxycedrus</i> L. subsp. <i>oxycedrus</i>	Diken ardıç	HA-123
10.	JUGLANDACEAE	<i>Juglans regia</i> L.	Ceviz, ora (Boşn.)	HA-144
11.	LAMIACEAE	<i>Mentha piperita</i> L.	Nane	HA-78
12.	LAMIACEAE	<i>Origanum sipyleum</i> L.	Morçay	HA-450
13.	LAMIACEAE	<i>Thymus sipyleus</i> Boiss. subsp. <i>sipyleus</i> var. <i>sipyleus</i>	Kekik, şikirpavs (Boşn.)	HA-86
14.	LILIACEAE	<i>Allium cepa</i> L.	Soğan, luk (Boşn.)	HA-300
15.	LILIACEAE	<i>Allium sativum</i> L.	Sarımsak, biyeli (Boşn.)	HA-301
16.	MALVACEAE	<i>Hibiscus esculentes</i> L.	Bamya, graşula (Boşn.)	HA-489
17.	MORACEAE	<i>Morus nigra</i> L.	Karadut, sırni (Boşn.)	HA-141
18.	PLANTAGINACEAE	<i>Plantago major</i> L. subsp. <i>major</i>	Yaraotu, bokuisa (Boşn.)	HA-278
19.	ROSACEAE	<i>Cerasus avium</i> (L.) Moench	Kiraz	HA-297
20.	ROSACEAE	<i>Cotoneaster nummularia</i> Fisch. & Mey.	Tavşan yemişi	HA-197
21.	ROSACEAE	<i>Cydonia oblonga</i> Mill.	Ayva, tuuna (Boşn.)	HA-309
22.	ROSACEAE	<i>Pyrus elaeagnifolia</i> Pall. subsp. <i>elaeagnifolia</i>	Dağ armudu, ahlat	HA-121
23.	ROSACEAE	<i>Rosa canina</i> L.	Kuşburnu, şipur (Boşn.)	HA-130
24.	SCROPHULARIACEAE	<i>Verbascum splendidum</i> Boiss.	Sığır kuyruğu, divizbina (Boşn.)	HA-160
25.	SOLANACEAE	<i>Capsicum annuum</i> L.	Biber, paprika (Boşn.)	HA-36
26.	SOLANACEAE	<i>Solanum tuberosum</i> L.	Kumpir, kitola (Boşn.)	HA-417
27.	URTICACEAE	<i>Urtica dioica</i> L.	Isırgan, jara (Boşn.)	HA-164
28.	VITACEAE	<i>Vitis vinifera</i> L.	Asma, groyce (Boşn.)	HA-308
29.	ZYGOPHYLLACEAE	<i>Peganum harmala</i> L.	Üzerlik	HA-171

Çalışma alanında yakacak olarak kullanılan gıda bitkilerinin sayısı 10 tane olup bunların 8'i doğal, 2'i ise kültüredür (Çizelge 5.9).

Çizelge 5.9. Çalışma alanında yakacak olarak kullanılan bitkilerin listesi

Sıra No	Familyası	Cins / Tür adı	Yerel adı	Pres no
1.	APIACEAE	<i>Eryngium campestre</i> L. var. <i>virens</i> Link	Diken	HA-80
2.	CUPRESSACEAE	<i>Juniperus oxycedrus</i> L. subsp. <i>oxycedrus</i>	Diken ardıç	HA-123
3.	FABACEAE	<i>Astragalus angustifolius</i> Lam. subsp. <i>pungens</i> (Willd.) Hayek.	Geven, ceven (Boşn.)	HA-488
4.	FAGACEAE	<i>Quercus pubescens</i> Willd.	Meşe, şuma (Boşn.)	HA-196
5.	GLOBULARIACEAE	<i>Globularia orientalis</i> L.	?	HA-199
6.	ROSACEAE	<i>Malus sylvestris</i> Mill.	Elma, yabuka (Boşn.)	HA-137
7.	ROSACEAE	<i>Pyrus elaeagnifolia</i> Pall. subsp. <i>elaeagnifolia</i>	Dağ armudu, ahlat	HA-121
8.	SALICACEAE	<i>Populus nigra</i> L. subsp. <i>nigra</i>	Kavak	HA-151
9.	ULMACEAE	<i>Celtis glabrata</i> Steven ex Planch.	Çitlenbik	HA-495
10.	ULMACEAE	<i>Ulmus minor</i> Mill. subsp. <i>minor</i>	Karaağaç, brestriç (Boşn.)	HA-135

Çalışma alanında yem olarak kullanılan gıda bitkilerinin sayısı 53 tane olup bunların 33'ü doğal, 20'si ise kültüredür (Çizelge 5.10).

Çizelge 5.10. Çalışma alanında yem olarak kullanılan bitkilerin listesi

Sıra No	Familyası	Cins / Tür adı	Yerel adı	Pres no
1.	APIACEAE	<i>Daucus carota</i> L.	Havuç	HA-465
2.	ASTERACEAE	<i>Acroptilon repens</i> (L.) DC.	Kekre	HA-476
3.	ASTERACEAE	<i>Artemisia santonicum</i> L.	Yavşan	HA-468
4.	ASTERACEAE	<i>Carlina olicephala</i> Boiss. & Kotschy subsp. <i>oligocephala</i>	Sarı diken	HA-11
5.	ASTERACEAE	<i>Centaurea urvillei</i> DC. subsp. <i>stepposa</i> Wagenitz	Çoban çökerten	HA-228
6.	ASTERACEAE	<i>Cirsium arvense</i> (L.) Scop. subsp. <i>vestitum</i> (Wimmer & Grab.) Petr.	Tiken	HA-67
7.	ASTERACEAE	<i>Crepis foetida</i> L. subsp. <i>rhoeadifolia</i> (Bieb.) Celak.	Maatsa (Boşn.)	HA-362
8.	ASTERACEAE	<i>Echinops viscosus</i> DC. subsp. <i>bithynicus</i> (Boiss.) Rech.fil.	Kuşkonmaz dikeni	HA-230
9.	ASTERACEAE	<i>Helianthus annuus</i> L.	Aydın, Gündöndü, sunçukle (Boşn.)	HA-157
10.	ASTERACEAE	<i>Helianthus tuberosus</i> L.	Yerelması, reppa (Boşn.)	HA-211
11.	ASTERACEAE	<i>Lactuca sativa</i> L.	Marul	HA-19
12.	ASTERACEAE	<i>Lactuca serriola</i> L.	Acı marul	HA-8

13.	ASTERACEAE	<i>Onopordum turcicum</i> Danin	Deve diken, bota (Boşn.)	HA-498
14.	ASTERACEAE	<i>Taraxacum serotinum</i> (Waldst. & Kit.) Poir.	Dana kulağı	HA-184
15.	ASTERACEAE	<i>Tragopogon longirostris</i> Bisch. ex Schultz var. <i>longirostris</i>	?	HA-27
16.	ASTERACEAE	<i>Xeranthemum annuum</i> L.	Güvercin gözü	HA-475
17.	BRASSICACEAE	<i>Sinapis arvensis</i> L.	Hardal, repitsa (Boşn.)	HA-15
18.	CHENOPODIACEAE	<i>Beta vulgaris</i> L.	Pancar, stoppa (Boşn.)	HA-175
19.	CHENOPODIACEAE	<i>Chenopodium album</i> L. subsp. <i>album</i> var. <i>album</i>	Sirken	HA-167
20.	CONVOLVULACEAE	<i>Convolvulus arvensis</i> L.	Beyaz sarmaşık	HA-296
21.	CONVOLVULACEAE	<i>Convolvulus galaticus</i> Rotsan. ex Choisy	Tatlıca, slatkoyuna (Boşn.)	HA-312
22.	CUCURBITACEAE	<i>Citrullus lanatus</i> (Thunb.) Matsum. & Nakai	Bostan	HA-295
23.	CUCURBITACEAE	<i>Cucumis melo</i> L.	Kavun, pippun (Boşn.)	HA-311
24.	CUCURBITACEAE	<i>Cucumis sativus</i> L.	Hıyar, krastavas (Boşn.)	HA-298
25.	CUCURBITACEAE	<i>Cucurbita pepo</i> L.	Kabak, tikva (Boşn.)	HA-292
26.	FABACEAE (LEGUMINOSAE)	<i>Astragalus angustifolius</i> Lam. subsp. <i>pungens</i> (Willd.) Hayek.	Geven, ceven (Boşn.)	HA-488
27.	FABACEAE	<i>Cicer arietinum</i> L.	Nohut, zırno (Boşn.)	HA-115
28.	FABACEAE	<i>Coronilla varia</i> L. subsp. <i>varia</i>	Pembe yonca	HA-125
29.	FABACEAE	<i>Lens culinaris</i> Medik.	Mercimek, Şacivisa (Boşn.)	HA-116
30.	FABACEAE	<i>Medicago sativa</i> L. subsp. <i>sativa</i>	Kara yonca	HA-148
31.	FABACEAE	<i>Melilotus alba</i> Desr.	Beyaz yonca	HA-41
32.	FABACEAE	<i>Melilotus officinalis</i> (L.) Desr.	Sarı yonca	HA-39
33.	FABACEAE	<i>Phaseolus vulgaris</i> L.	Fasülye, grah (Boşn.)	HA-294
34.	FABACEAE	<i>Pisum sativum</i> L.	Bezelye	HA-18
35.	FABACEAE	<i>Trifolium pratense</i> L. var. <i>pratense</i>	Mor yonca	HA-162
36.	FABACEAE	<i>Vicia cracca</i> L. subsp. <i>stenophylla</i> Vel.	Kır yoncası	HA-70
37.	FABACEAE	<i>Vicia faba</i> L.	Bakla	HA-497
38.	FABACEAE	<i>Vicia narbonensis</i> L. var. <i>narbonensis</i>	Yabani bakla	HA-276
39.	GERANIACEAE	<i>Erodium cicutarium</i> (L.) L'Herit. subsp. <i>cutarium</i>	Leylek gagası	HA-224
40.	PAPAVERACEAE	<i>Glaucium leiocarpum</i> Boiss.	Karakavluk	HA-415
41.	POACEAE (GRAMINEAE)	<i>Cynodon dactylon</i> (L.) Pers. var. <i>dactylon</i>	Ayrıkotu, piravina (Boşn.)	HA-75
42.	POACEAE	<i>Echinaria capitata</i> (L.) Desf.	?	HA-284
43.	POACEAE	<i>Hordeum murinum</i> L. subsp. <i>murinum</i>	Yabani arpa, kılçık otu	HA-51
44.	POACEAE	<i>Hordeum vulgare</i> L.	Arpa, yetçam (Boşn.)	HA-129
45.	POACEAE	<i>Poa bulbosa</i> L.	?	HA-62

46.	POACEAE	<i>Setaria viridis</i> (L.) P.Beauv.	?	HA-193
47.	POACEAE	<i>Stipa lagascae</i> Roem. & Schult.	Kedi kuyruğu	HA-483
48.	POACEAE	<i>Triticum aestivum</i> L.	Buğday, şenitsa (Boşn.)	HA-128
49.	POACEAE	<i>Zea mays</i> L.	Mısır, kukurus (Boşn.)	HA-152
50.	RANUNCULACEAE	<i>Ranunculus argyreus</i> Boiss.	Düğün çiçeği	HA-108
51.	ROSACEAE	<i>Malus sylvestris</i> Mill.	Elma, yabuka (Boşn.)	HA-137
52.	SALICACEAE	<i>Populus nigra</i> L. subsp. <i>nigra</i>	Kavak	HA-151
53.	SOLANACEAE	<i>Solanum tuberosum</i> L.	Kumpir, kıtola (Boşn.)	HA-417

Çalışma alanında meyve veya tohumları yenilen gıda bitkilerinin sayısı 11 tane olup bunların 7'si doğal, 4'ü ise kültüredir (Çizelge 5.11). El sanatları ile ilgili bazı ilginç kullanımlar şunlardır; *Conium maculatum* (Çunak) bitki gövdelerinin içi boş olduğu için küçük kesilerek ip sarmak için makara amaçlı kullanılır. Ayrıca yine gövdesinden düdük ve ağızlık yapılır (11). *Cichorium intybus* (Süpürge otu) bitkisinin kurumuş gövde ve dalları iple bağlanarak süpürge yapılır, avlu ve evlerin önü süpürülür (20). *Kochia scoparia* (Süpürge otu) hahçelerde yetiştirilir ve süpürge yapımında kullanılır (33). *Elaeagnus angustifolia* (İğde) meyvesinin çekirdeği ile nazar boncuğu yapıldığı ve kötü enerjiyi aldığına inanılmaktadır (11). *Verbascum splendidum* (Sığır kuyruğu) süpürge yapımında kullanılır (13). *Tamarix smyrnensis* (Yılgın) bitkisinin dalları kesilerek ucu bir bezle sarılır ve tüfek temizlemek için kullanılır (35). *Ulmus minor* subsp. *minor* (Kara ağaç) bitkisi nazarı engellemek için küçük bir parça dal kesilerek çataliğne ile kıyafete takılır (11).

Çizelge 5.11. Çalışma alanında el sanatları olarak kullanılan bitkilerin listesi

Sıra No	Familyası	Cins / Tür adı	Yerel adı	Pres no
1.	APIACEAE	<i>Conium maculatum</i> L.	Çunak, tiyeye (Boşn), makaraotu, ağızlık	HA-464
2.	ARISTOLOCHIACEAE	<i>Aristolochia maurorum</i> L.	Pipo çiçeği	HA-118
3.	ASTERACEAE	<i>Cichorium intybus</i> L.	Süpürgeotu	HA-302
4.	CHENOPODIACEAE	<i>Kochia scoparia</i> (L.) Schrad.	Süpürge otu	HA-177
5.	ELAEAGNACEAE	<i>Elaeagnus angustifolia</i> L.	İğde, igda (Boşn.)	HA-139
6.	JUGLANDACEAE	<i>Juglans regia</i> L.	Ceviz, ora (Boşn.)	HA-144
7.	RUBIACEAE	<i>Rubia tinctorium</i> L.	Pirotu, boyaotu, brahçe (Boşn.)	HA-165

8.	SALICACEAE	<i>Salix alba</i> L.	Söğüt, vırba (Boşn.)	HA-156
9.	SCROPHULARIACEAE	<i>Verbascum splendidum</i> Boiss.	Sığır kuyruğu, divizbina (Boşn.)	HA-160
10.	TAMARICACEAE	<i>Tamarix smyrnensis</i> Bunge	Yılgın	HA-479
11.	ULMACEAE	<i>Ulmus minor</i> Mill. subsp. <i>minor</i>	Karaağaç, brestriç (Boşn.)	HA-135

Yukarıdaki ablolarda verilen bitki kullanımlarının yanı sıra bazı farklı kullanımlar da bulunmaktadır. Çatı ve çit yapımında 2, bitkisel yağ çıkarılan 1, yapıştırıcı olarak 1, tütsü olarak 2, süs amaçlı 10, gölgelemede kullanılan 3, arıların kullandığı 27, oyuncak ve süslenme amaçla 7, tarla yabancı otu olarak 25, zehirli 3, güzel kokulu 4, bulunduğu yere göre isimlendirilen 1, mevsimsel işaretler gösteren 16 adet bitki tespit edilmiştir. Bunlarla ilgili bilgiler Araştırma bulguları içerisinde verilmiştir.

Çalışma alanımızdaki tıbbi bitkilerin kullanımı ile Baytop 1999) verileri karşılaştırıldığı zaman bazı farklılıkların olduğu görülmektedir (Çizelge 5.12). Çalışmamızda sadece dar bir alana ait bilgiler bulunmakta olup, Baytop'un verileri Türkiye genelini yansıttığı için bu farklılıklar normaldir.

Çizelge 5.12. Çalışma alanı ile Baytop (1999) verilerinin tıbbi olarak karşılaştırılması

Sıra No	Tür Adı	Ayandın, 2010	Baytop, 1999
1.	<i>Petroselinum crispum</i> (Mill.) A.W.Hill	İltihap söktücü, idrar artırıcı	İdrar ve safra artırıcı, adet söktürücü
2.	<i>Anthemis cretica</i> L. subsp. <i>albida</i> (Boiss.) Grierson	Ağız ve diş eti hastalıkları	İdrar çoğaltıcı, iştah açıcı, yatıştırıcı, gaz ve safra söktürücü
3.	<i>Anthemis tinctoria</i> L. var. <i>tinctoria</i>	Ağız ve diş eti hastalıkları	İdrar çoğaltıcı, iştah açıcı, yatıştırıcı, gaz ve safra söktürücü
4.	<i>Brassica oleracea</i> L.	İdrar söktürücü	Hazmettirici ve balgam söktürücü, yaraları iyileştirmek, kurt düşürücü, cinsel gücü artırıcı, idrar söktürücü
5.	<i>Capparis ovata</i> L.	İlaç yapımında	İdrar söktürücü, kuvvet verici
6.	<i>Beta vulgaris</i> L.	Kıl kurdunu dökmek için	Tohumları kan kesici, yaprakları kuvvet verici ve deri yanıkları tedavisi
7.	<i>Citrullus lanatus</i> (Thunb.) Matsum.& Nakai	Böbrek taşlarını düşürmek için	Meyvesi idrar artırıcı, tohumları ise yumuşatıcı
8.	<i>Cucurbita pepo</i> L.	Kabakulak ve bademcik rahatsızlıklarında, kıl kurdunu dökmek için	Kurt, tenya ve şerit düşürücü
9.	<i>Juniperus oxycedrus</i> L. subsp. <i>oxycedrus</i>	Nefes ve iştah açmada	Kozalakları idrar artırıcı, terletici
10.	<i>Junglans regia</i> L.	Astım hastalığında	Yaprağı ve meyvası iştah açıcı, kabızlık giderici, kan şekerini düşürücü, kuvvet verici
11.	<i>Mentha piperita</i> L.	Safra rahatsızlıklarında, gaz söktürücü olarak	-
12.	<i>Origanum sipyleum</i> L.	Solunum yolları hastalıkları	İdrar artırıcı ve hazmettirici

		İçin	
13.	<i>Thymus sipyleus</i> Boiss. subsp. <i>sipyleus</i> var. <i>sipyleus</i>	Tansiyonu düşürmek için kullanılır	Mideyi yatıştırıcı, kurt düşürücü ve kan dolaşımını uyarıcı
14.	<i>Allium cepa</i> L.	Çıban ve dolama olan yaralar için	İdrar artırıcı, kabızlık giderici, kan şekerini düşürücü, tansiyon düşürücü, yara iyi edici, kalp kuvvetlendirici, bağırsak hareketlerini artırıcı
15.	<i>Allium sativum</i> L.	Sıcaktan bunalan ve şişkinlik yaşayan hayvanlar için	İdrar artırıcı, solucan düşürücü, iştah açıcı ve tansiyon düşürücü
16.	<i>Hibiscus esculentes</i> L.	Kırık ve çıkıklarda kullanılır	Göğüs yumuşatıcı, lapa halinde çıbanları olgunlaştırıcı
17.	<i>Morus nigra</i> L.	Ağız yaraları için	ağız ve boğaz hastalıklarında, tenya düşürücü ve kabızlık giderici
18.	<i>Plantago major</i> L. subsp. <i>major</i>	Yara iyileştirici olarak	Yara iyileştirici ve çıban açıcı
19.	<i>Cerasus avium</i> (L.) Moench	İdrar söktürücü olarak	İdrar artırıcı, kabız giderici ve kuvvet verici
20.	<i>Cotoneaster nummularia</i> Fisch. & Mey.	İdrar söktürücü ve böbreklerden kum dökücü olarak	İştah açıcı, mide hastalıkları ve balgam söktürücü
21.	<i>Cydonia oblonga</i> Mill.	Öksürük kesilmesi için	İshal, boğaz hastalıklarında, kabız giderici
22.	<i>Pyrus elaeagnifolia</i> Pall. subsp. <i>elaegnifolia</i>	Bağırsak hastalıkları ve karın ağrısına karşı	-
23.	<i>Rosa canina</i> L.	Balgam söktürücü olarak ve idrar yolları iltihabı için	Kabızlık giderici ve kuvvet verici, şeker hastalığına
24.	<i>Verbascum splendidum</i> Boiss.	Solunum yolları hastalıkları için	Balgam söktürücü ve göğüs yumuşatıcı, idrar artırıcı, kabızlık giderici
25.	<i>Capsicum annuum</i> L.	Kanamayı kesmek için	İştah açıcı, idrar artırıcı ve uyarıcı, haricen ise kan toplayıcı
26.	<i>Solanum tuberosum</i> L.	İshale karşı ve baş ağrıları için	-
27.	<i>Urtica dioica</i> L.	İltihap söktürücü, kan temizleyici ve kansere karşı	Kan temizleyici, idrar artırıcı ve iştah açıcı, romatizma ağrıları
28.	<i>Vitis vinifera</i> L.	Kan yapıcı ve bağışıklığı güçlendirici	Kabız giderici ve kan kesici, haricen yara iyi edici ve çıban açıcı
29.	<i>Peganum harmala</i> L.	Sinir yatıştırıcı amaçlı	Kurt düşürücü, adet söktürücü, uyuşturucu, terletici ve yatıştırıcı

Çalışmamızda faydalandığımız kaynak kişi sayısı 41 olup, bunlar genellikle orta yaş ve üzeri kişilerden oluşmaktadır. Geçmişten günümüze bilgi birikimini aktaran ve kendi deneyimlerini günümüze akataran kişi sayısı gün geçtikçe azalmaktadır. Bunun için etnobotanik çalışmalar yapılarak bu bilgilerin derlenmesi oldukça önemlidir. Kaynak kişiler verilerek elde edilen bu verilerin doğruluğu tartışmaya açıktır. Bunun için bazı bitkilerin farklı analizlerle kimyasal içeriklerinin çalışılması ve antimikrobiyal etkilerinin ortaya çıkarılması daha sağlıklı değerlendirmeler yapılmasına imkan verir.

Ankara'nın Polatlı ilçesi Avşar, Şabanözü ve Çile Dağı arasında yapılan bu etnobotanik çalışmanın bundan sonraki çalışmalar için kaynak teşkil edeceğine inanıyoruz.

6. KAYNAKLAR

- DAVIS, P. H. 1965-1988. Flora of Turkey and The East Aegean Islands. Edinburgh Üniv. Pres. Vol. 1-9, Edinburgh.
- BAŞKARAAĞAÇ, S. 1982. Çile Dağı'nın Florası, Ankara Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Bitki Koruma Bölümü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- DAVIS, P. H., MILL, R. R., TAN, K. 1988. Flora of Turkey and The East Aegean Islands (Supplement). Edinburgh Üniv. Pres. Vol. 10, Edinburgh.
- AKMAN, Y. 1990. İklim ve Biyoiklim. Palme Yayın ve Dağıtım, Ankara.
- BAYTOP, T. 1994. Türkçe Bitki Adları Sözlüğü, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu Yayınları: 578, Ankara.
- SAYAR, A., GÜVENSEN, A., ÖZDEMİR, F., ÖZTÜRK, M. 1995. Muğla (Türkiye) İlindeki Bazı Türlerin Etnobotanik Özellikleri, OT Sistemantik Botanik Dergisi, 2, 1, 161-166, Ankara.
- İLÇİM, A., VAROL, Ö. 1996. Hatay ve K.Maraş (Türkiye) İlindeki Bazı Bitkilerin Etnobotanik Özellikleri, OT Sistemantik Botanik Dergisi, 3, 1, 69-74, Ankara.
- VURAL, M., KARAVELİOĞULLARI, A. 1997. Çiçekdağı (Kırşehir) ve Çevresinin Etnobotanik Özellikleri, OT Sistemantik Botanik Dergisi, 4, 1, 117-124, Ankara.
- DURAN, A. 1998. Akseki (Antalya) İlçesindeki Bazı Bitkilerin Yerel Adları ve Etnobotanik Özellikleri, OT Sistemantik Botanik Dergisi, 5, 1, 77-92, Ankara.
- ERTUĞ, F. 1999. Orta Anadolu'da El Sanatlarında Kullanılan Bitkiler,
- GÜNER, A., ÖZHATAY, N., EKİM, T., BAŞER, K. H. C. 2000. Flora of Turkey and The East Aegean Islands (Supplement 2). Edinburgh Üniv. Pres. Vol. 11, Edinburgh.
- ALTINÖZLÜ, H., VURAL, M. 2000. İmrahor (Ankara) Vadisi Florası, OT Sistemantik Botanik Dergisi, 7, 1, 29-53, Ankara.
- DURAN, A., SATIL, F., TÜMEN, G. 2001. Balıkesir Yöresinde Yenen Yabani Meyveler ve Etnobotanik Özellikleri, OT Sistemantik Botanik Dergisi, 8, 1, 87-94, Ankara.

- ŞİMŞEK, I., AYTEKİN, F., YEŞİLADA, E., YILDIRIMLI, Ş. 2001. Ankara, Gölbaşı'nda Yabani Bitkilerin Kullanılış Amaçları ve Şekilleri Üzerine Bir Araştırma, OT Sistematik Botanik Dergisi, 8, 2, 105-120, Ankara.
- OCAK, A., TÜRE, C. 2001. Osmangazi Üniversitesi Meşelik Kampus Alanı'nın Florası, OT Sistematik Botanik Dergisi, 8, 2, 19-46, Ankara.
- SOYDEMİR, M., AYTAÇ, Z. 2003. Bayındır Barajı (Ankara) ve Çevresinin Florası, OT Sistematik Botanik Dergisi, 10, 2, 57-91, Ankara.
- AKÇİÇEK, E., VURAL, M. 2003. Kumalar Dağı (Afyon) ve Çevresindeki Bazı Bitkilerin Yöresel Adları, OT Sistematik Botanik Dergisi, 10, 2, 151-162, Ankara.
- ERTUĞ, F. 2004. Wild Edible Plants of the Bodrum Area (Muğla, Turkey), Turkish Journal of Botany, Volum:28, Number:1&2, Sayfa:161-174, Ankara.
- KÖSE, Y.B., OCAK, A. 2004. Emirdağları Kuzey Yarısı Florası, Türk, J. Bot., 28, 369-390, Ankara.
- YILDIZ, Ü., EKİM, T. 2004. Böbrek Dağı'nın Florası, OT Sistematik Botanik Dergisi, 11, 1, 37-62, Ankara.
- SAĞIROĞLU, M., DUMAN, H. 2004. Karlık Tepesi ve Çevresinin (Çankırı) Florası, OT Sistematik Botanik Dergisi, 11, 2, 95-122, Ankara.
- TUGAY, O., ERTUĞRUL, K., YILDIZTUGAY, E. 2005. Some Useful Plants of Başarakavak Town (Konya), IV. International Congress of Ethnobotany (ICEB 2005), Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- OCAK, A., BAŞAR, H. 2006. Eskişehir'in Doğal Soğanlı Florası, OT Sistematik Botanik Dergisi, 13, 1, 159-174, Ankara.
- GÜNER, E.D., DUMAN, H. 2006. Nallıhan Ankara Kuş Cenneti Florası, OT Sistematik Botanik Dergisi, 13, 2, 91-114, Ankara.
- ERDOĞAN, A. 2007. Tarih İçinde Polatlı, Polatlı Belediyesi Başkanlığı, Eğitim Ve Kültür Müdürlüğü, Kültür Yayınları, Polatlı, Ankara.
- KARATAŞ, H. 2007. Ilgaz (Çankırı) Dağı'nın Etnobotaniği, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- <http://wikipedia.org>. 2008. Avşar ve Şabanözü Köylerinin Genel Bilgileri.

7. EK-1

Çizelge 7.1. Kaynak kişilerin isimleri, doğum yılları, cinsiyetleri ve meslekleri

Kaynak Kişi No	Adı Soyadı	Doğum Yılı	Cinsiyeti	Mesleği
1	Ayşe AYDIN	1948	Kadın	Ev Hanımı
2	Ayşe BAYRAKTAR	1927	Kadın	Ev Hanımı
3	Ahmet ÇANKAYA	1929	Erkek	Çiftci
4	Ayşe ÇETİNKAYA	1952	Kadın	Ev Hanımı
5	Ayşe NALBANT	1968	Kadın	Ev Hanımı
6	Ayşe ULUDAĞ	1954	Kadın	Ev Hanımı
7	Bayram GÜRKAN	1946	Erkek	Çiftci
8	Biröl GÜNEY	1976	Erkek	Köy Azası
9	Durhanım ÖZDİL	1929	Kadın	Ev Hanımı
10	Eda ÇANKAYA	1938	Kadın	Ev Hanımı
11	Emine AYDIN	1932	Kadın	Ev Hanımı
12	Emine GÜRGEN	1969	Kadın	Ev Hanımı
13	Fatima AYANDIN	1948	Kadın	Çiftci
14	Fatma ERDOĞAN	1930	Kadın	Ev Hanımı
15	Fatma ŞAHİN	1955	Kadın	Ev Hanımı
16	Fatma TEKNELİ	1934	Kadın	Ev Hanımı
17	Fehime AYDIN	1958	Kadın	Ev Hanımı
18	Fetiye AYDIN	1959	Kadın	Ev Hanımı
19	Hamza AYANDIN	1972	Erkek	Çiftci
20	Hafıza KAYA	1926	Kadın	Ev Hanımı
21	Hatice TEZCAN	1947	Kadın	Pazarcı
22	Hayati AYANDIN	1953	Erkek	Çiftci
23	Hüseyin KAYA	1951	Erkek	Emekli
24	İsmail SARIKAYA	1951	Erkek	Çiftci
25	İsmet ATAK	1957	Erkek	Öğretmen
26	Mehmet DİNÇ	1964	Erkek	Çiftci
27	Metin BAYRAKTAR	1963	Erkek	Çiftci
28	Mustafa NALBANT	1944	Erkek	Çiftci
29	Mustafa VURAL	1952	Erkek	Marketçi
30	Nebahat YILMAZ	1965	Kadın	Ev Hanımı
31	Nurten DİNÇ	1936	Kadın	Ev Hanımı
32	Ömer DİNÇ	1936	Erkek	Çiftci
33	Rasim KAYA	1957	Erkek	Emekli
34	Saliha GÜRKAN	1949	Kadın	Ev Hanımı
35	Sebati AYDIN	1957	Erkek	Çiftci
36	Semiha AYANDIN	1946	Kadın	Ev Hanımı
37	Seyfinaz NALBANT	1956	Erkek	Çiftci
38	Şefik DİNÇ	1948	Erkek	Çiftci / Eski Muhtar
39	Şevket NALBANT	1933	Erkek	Emekli
40	Şükrü KAYA	1935	Erkek	Çiftci
41	Yunus YAVUZ	1954	Erkek	İş makinesi Operatörü